

Åpenhet i politiske prosesser gjennom sosiale medier

- en casestudie av Mitt Arbeiderparti

Espen Waldal

Masteroppgave i medievitenskap
Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

30.06.2010

Sammendrag

Utbredelsen og bruken av sosiale medietjenester har muliggjort nye måter å skape politisk engasjement på. Ved å åpne opp nye rom for interaksjon mellom politikere og borgere legges det til rette for åpen meningsbrytning med lav terskel for deltakelse. Denne oppgaven tar for seg hvordan åpenhet i politiske prosesser, fasilitert gjennom sosiale medier, kan gjøres produktivt. Oppgaven er utformet som en casestudie av *Mitt Arbeiderparti*, Arbeiderpartiets eget nettsamfunn for medlemmer, sympatisører og andre interesserte. Casestudien svarer på problemstillingene gjennom bruk av kvalitative intervjuer av stortingsrepresentanter som bruker denne plattformen, i tillegg til en kartlegging og en kvalitativ innholdsanalyse av den mest aktive sonen på plattformen. Analysene viser at åpenheten kan tilføre verdifull erfaringsbasert kunnskap som kan bidra til en kvalitativ styrking av politikken på flere nivåer. Samtidig skapes det mange nye utfordringer knyttet til politikerrollen, falsk representativitet og uklarhet rundt innflytelsespotensialet.

Abstract

The vast use of social media services has given way to new possibilities of creating political engagement. By opening up new areas for interaction between politicians and citizens, the barriers for participation in political deliberation are lowered. This thesis examines how openness in political processes can be made productive through the use of social media. The thesis is designed as a case study of *Mitt Arbeiderparti*, The Norwegian Labour Party's own social networking site for members, sympathizers and other users. The case study will answer the research questions through the use of qualitative interviews with members of Parliament who are users of the platform, in addition to one descriptive analysis and one qualitative content analysis of the most active site on the platform. The analyses show that openness can contribute valuable experience-based knowledge that can strengthen the quality of the policy-making process on several levels. At the same time it creates new challenges associated with the role of the politicians, false representation of users and a nebulous potential of influence.

Forord

Å skrive en masteroppgave er en krevende og til tider særs uoversiktlig prosess, som er avhengig av hjelp og støtte fra flere personer. Oppgaven har blitt til som følge av deltakelse i SINTEF-prosjektet NETworked POWER, og jeg har dermed vært privilegert som har kunnet støtte meg på usedvanlig kompetente mennesker i løpet av prosessen.

En særskilt takk til Asbjørn Følstad ved SINTEF, både for å involvere meg i forskningsprosjektet, men særlig for mange gode og lærerike veiledningsmøter i perioden fra november 2009 til juni 2010. En takk skal også rettes til Marika Lüders ved SINTEF for råd og nyttige diskusjoner i oppgavens avslutningsfase. Takk til dere begge for å vært rause med veiledningstid!

Takk til veileder ved IMK, Gunnar Liestøl, for nyttige råd og vink i løpet av prosessen.

En stor takk må også rettes til imøtekommende og nysgjerrige mennesker i Arbeiderpartiet som har vært til god hjelp, og som selv har vist stor interesse for oppgaven.

Takk til Anne Marte for stor tålmodighet og uvurderlig støtte underveis.

Espen Waldal
Institutt for medier og kommunikasjon, juni 2010
Universitetet i Oslo

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG.....	iii
FORORD	v
1 INTRODUKSJON	1
1.1 Tema og bakgrunn.....	1
1.2 Motivasjon for oppgaven.....	3
1.3 Problemstillinger	4
1.4 Begrepsavklaringer.....	5
1.5 Oppgavens struktur.....	5
2 TEORETISK RAMMEVERK	7
2.1 Fremveksten av sosiale medier.....	7
2.1.1 En arkitektur for deltakelse og selvorganisasjon.....	7
2.1.2 Deltakerkulturen – en reorientering av brukerne	10
2.1.3 Kollektiv intelligens og svake bånd.....	11
2.1.4 Myter, forventninger og teknologioptimisme	13
2.2 Demokratisk deltakelse i en digital offentlighet.....	15
2.2.1 Deliberativt demokrati og den offentlige sfære.....	16
2.2.2 Nettverksoffentligheten.....	17
2.2.3 Internett og (manglende) demokratisering	19
2.3 Åpenhet og innovasjon	23
2.3.1 Åpenhet som begrep.....	23
2.3.2 Sosiale medier og åpenhetskulturen	23
2.3.3 Åpen og brukerdrevet innovasjon	25
2.3.4 Åpenhet i politiske beslutningsprosesser	27
2.3.5 Sosiale medier som verktøy for åpne politiske prosesser	29
3 METODISK TILNÆRMING.....	31
3.1 Casestudier	32
3.2 Case: Mitt Arbeiderparti.....	33
3.2.1 Beskrivelse av case.....	33
3.2.2 Origo-plattformen	34
3.2.3 Diskusjoner på Mitt Arbeiderparti.....	36
3.2.4 Casets kontekst.....	38
3.3 Valg av metode og analytisk tilnærming.....	39
3.3.1 Metodevalg.....	39
3.3.2 Analytisk rammeverk: <i>Grounded theory</i>	40
3.3.3 Tematisk analyse og koding	41
3.4 Intervjuer	42
3.4.1 Semistrukturerte intervjuer	42
3.4.2 Utvalg, rekruttering og gjennomføring.....	43
3.4.3 Bearbeiding av materialet.....	44
3.5 Innholdsanalyse	46
3.5.1 Deskriptiv analyse.....	46
3.5.2 Kvalitativ innholdsanalyse.....	47
3.6 Sikring av kvalitet i casestudier: Validitet, reliabilitet og generalisering	49
3.6.1 Generalisering	49
3.6.2 Validitet og reliabilitet	50

4 ANALYSE I: EFFEKTER AV ÅPENHET	52
4.1 Forventede effekter av åpenhet	52
4.1.1 Kunnskapsutveksling og dialog vil gi sterkere eierskap og forankring.....	52
4.1.2 Synlighet vil gi styrket legitimitet.....	56
4.1.3 Bredere engasjement og deltakelse.....	58
4.2 Erfarte effekter av åpenhet	59
4.2.1 Kvalitet og kontinuitet.....	59
4.2.2 Engasjement og deltakelse	61
4.3 utfordringer.....	62
4.3.1 Administrative byrder	62
4.3.2 Politisk banalisering	62
4.3.3 Skape engasjement	63
4.3.4 Digitale skiller.....	64
4.4 Oppsummering	65
5 ANALYSE II: DESKRIPTIV ANALYSE	66
5.1 Omfang av aktivitet	66
5.2 Antall kommentarer	68
5.3 Lengden på kommentarene.....	70
5.4 Oppsummering	71
6 ANALYSE III: JENS STOLTENBERGS BLOGG.....	72
6.1 Trådenes karakter: innspill eller interaksjon	72
6.1.1 Innspillstrådene.....	73
6.1.2 Interaksjonstrådene.....	74
6.2 Kommentarene: løsningsorienterte, kritiske og følelsesladede	75
6.2.1 Analytiske og løsningsorienterte.....	76
6.2.2 Følelsesladede og personlige.....	78
6.2.3 Direkte kritikk	80
6.2.4 Personangrep og sabotasje.....	81
6.3 Arbeiderpartiets deltakelse	82
6.3.1 Innleggenes form.....	82
6.3.2 Hyppighet av vertikal interaksjon	83
6.3.3 Innholdet i Arbeiderpartiets deltakelse.....	83
6.4 Oppsummering	86
7 DISKUSJON: HVORDAN GJØRE ÅPENHET PRODUKTIVT?	87
7.1 Hvorfor legge til rette for åpenhet i politiske prosesser?	87
7.1.1 Redusert avstand mellom folk og parti	87
7.1.2 En kontinuerlig dialog	89
7.1.3 Moden teknologi, modne brukere?.....	90
7.1.4 Oppsummering	91
7.2 Hva kjennetegner de åpne prosessene?	92
7.2.1 Skjevhet i deltakelse, kvalitet og volum.....	92
7.2.2 Konsultasjon fremfor aktiv dialog.....	94
7.2.3 Forventninger om respons	95
7.2.4 Oppsummering	96
7.3 Hvordan påvirker åpenhet de politiske prosessene?.....	96
7.3.1 Mitt Arbeiderparti og offentligheten	96
7.3.2 Ombudsfunksjonens dilemma.....	97
7.3.3 Kontrast i kommunikasjonsformer	98
7.3.4 Nye kanaler for innflytelse?	99
7.3.5 Oppsummering	100

7.4 Hvem deltar i de åpne politiske prosessene?	101
7.4.1 Gap mellom ønskede og faktiske deltakere	101
7.4.2 Deltakelsesdilemmaet	102
7.4.3 Nye stemmer?	102
7.5 Hvordan gjøre åpenhet produktiv?	103
7.5.1 Gode rammevilkår for deliberasjon og dialog	103
7.5.2 Sikre rasjonell debattkultur	104
7.5.3 Motivere til aktiv deltakelse	104
7.5.4 Bevisstgjøring rundt falsk representativitet	105
7.6 Oppgavens kvalitet	106
7.6.1 Oppgavens validitet og reliabilitet	106
7.6.2 Oppgavens begrensninger	107
8 AVSLUTNING	109
8.1 Oppsummering	109
8.2 Anbefalinger for videre arbeid med Mitt Arbeiderparti	111
8.3 Videre forskning	113
LITTERATUR	114
Vedlegg 1: Intervjuguide nr. 1	119
Vedlegg 2: Intervjuguide nr. 2	121
Vedlegg 3: Eksempler på kommentarer	124
Vedlegg 4: Deskriptiv analyse	125

I

Introduksjon

1.1 Tema og bakgrunn

Et kjennetegn ved nye sosiale nettjenester er at de bygges med potensial som kun kan realiseres av menneskers sosiale relasjoner og vilje til å dele informasjon og innhold med sitt nettverk. En ny dimensjon av Internett har vokst frem, og bruken har endret seg deretter. Denne store endringen i bruk av nettet ligger til grunn for fremveksten av et nettverkstilkoblet offentlig rom, der folk i større grad kan være "participants in discourse, rather than potential viewers only" (Benkler 2006:140). Det handler derfor om å gi folk de riktige verktøyene for å delta i denne store samtalen. Mange mener at den utviklingen vi har sett på nettet de siste ti årene har vært med på å gi oss nettopp disse verktøyene. Clay Shirky peker samtidig på at den teknologiske endringen som har skjedd nå er unik, og at vi med det sosiale nettet for første gang har en "platform that creates both expressive power and audience size" (Shirky 2008:106).

Arbeiderpartiet har tatt konsekvensen av denne utviklingen og opprettet sitt eget nettsamfunn basert på den norskutviklede plattformen Origo¹. *Mitt Arbeiderparti* skal fungere som et verktøy for å utvikle organisasjonen internt, men også for å kunne samle engasjementet til partimedlemmer og sympatisører over hele landet og for å kunne tilrettelegge for meningsbrytning i en egen sfære. Videre er det et ønske å kunne utnytte nettsamfunnet til å involvere brukerne i åpne, halvåpne og lukkede politiske beslutningsprosesser i komitéarbeid på Stortinget, og til utforming av egen partipolitisk plattform og partiprogram.

Man kan antyde flere tendenser som viser hvordan utviklingen går i retning av økt åpenhet i politikken ved bruk av nettbaserte tjenester. Presidentkampanjen til Barack Obama utpekes gjerne som et vannskille når det gjelder bruk av sosiale medier til å tilrettelegge for bredt engasjement og distribuert organisasjon. Videre har Obama forfektet åpenhet og gjennomsiktighet i politikken som viktige prinsipper inn i sin

¹ <http://www.origo.no>

periode som president². Andre eksempler er Storbritannia og Tyskland der man blant annet har lagt til rette for såkalte ”e-petitions”, som er tjenester der enkeltpersoner eller grupper kan stille spørsmål de ønsker behandlet av regjering eller statsminister³. Det er klare tendenser til at vestlige myndigheter og politikere i større grad tar i bruk sosiale medietjenester som Facebook, Twitter, ulike bloggverktøy, YouTube og Flickr for å dele informasjon og engasjere borgere (Brandtzæg og Lüders 2008). Den norske valgkampen i 2009 var også preget av partier og politikere som stiftet bekjentskap med nye tjenester og kjempet en ”kamp” om å være best på nett og i sosiale medier⁴.

Konsekvensen av utstrakt bruk av sosiale medier er en større åpenhet. Ved at politiske partier tar i bruk slike verktøy skjer det en synliggjøring av kommunikasjonen mellom partiledelse, medlemmer og velgere. Det åpnes opp nye rom for interaksjon mellom politikere og borgere, og legges til rette for meningsbrytning og diskusjon på åpne plattformer. En utstrakt bruk av nettet som kommunikasjonsplattform blir dermed uløselig knyttet til nettopp åpenhet av to grunner. For det første ved at bruk av teknologien i seg selv nærmest av nødvendighet resulterer i større åpenhet, og for det andre gjennom at det å legge til rette for større åpenhet i demokratiske prosesser gjerne vil foregå ved at man tar i bruk denne teknologien i en eller annen form.

En slik åpenhet gir nye muligheter for å skape politisk engasjement, men byr samtidig på flere store utfordringer. Nettopp dette danner mitt utgangspunkt for oppgaven. Jeg ønsker å undersøke nærmere hvilke mekanismer som kan gjøre denne formen for åpenhet i politiske prosesser produktive. Bruk av sosial programvare i politiske beslutningsprosesser er relativt ny og upløyd mark. Denne masteroppgaven vil se nærmere på hvordan en slik plattform kan legge til rette for nyskaping gjennom aktivitet, deltakelse og åpenhet. Videre vil den gjøre rede for utfordringer knyttet til åpne politiske prosesser og hvordan man best mulig kan overføre tankene rundt åpne og brukerstyrte innovasjonsprosesser til organisasjonsutvikling og politiske beslutningsprosesser, gjennom å stimulere til konstruktiv samhandling med brukerne.

² Barack Obamas memorandum om Transparency and Open Government – http://www.whitehouse.gov/the_press_office/TransparencyandOpenGovernment/

³ Se den britiske statsministerens nettside for nærmere detaljer på <http://www.number10.gov.uk/communicate/e-petitions>. Se også den tyske tjenesten på <https://petitionen.bundestag.de/>

⁴ <http://valgpanelet.no/forsiden/arbeiderpartiet---vinneren-av-den-digitale-valgkampen/>

Oppgaven vil gjennom problemstillingene den skal besvare også forsøke å si noe om hvordan sosiale medier kan tas i bruk til nyskapning i organisasjoner generelt.

1.2 Motivasjon for oppgaven

Med bakgrunn i utviklingstrekkene jeg har skissert ovenfor er det mye som tyder på at politisk åpenhet gjennom sosiale medier er et fenomen som kommer til å spille en viktigere rolle i tiden fremover. Den økende bruken av sosiale medietjenester blant borgere på nett har gjort at institusjoner og organisasjoner ikke kan forholde seg passive til utviklingen. Arbeiderpartiet blir sett på som det politiske partiet i Norge som i størst grad har lyktes i å ta i bruk sosiale medier for å skape engasjement og legge til rette for bred deltakelse⁵. Mitt Arbeiderparti er en del av denne floraen av sosiale medietjenester som benyttes av partiet for slike formål⁶. I så måte utgjør nettsamfunnet et godt case for å undersøke hvordan åpenhet i politiske prosesser kan nyttiggjøres via en slik plattform.

Samtidig tilhører denne studien et forskningsområde som er preget av manglende teori og empiri, hvilket innebærer at undersøkelsen har en eksplorerende form. Det er flere grunner til at studien kan være nyttig. For det første kan oppgaven ved å ha en eksplorerende form være med på å utvikle et begrepsapparat omkring fenomenet, som senere kan være med på å danne et godt grunnlag for utvikling av teori. For det andre er Mitt Arbeiderparti et interessant case i seg selv, da det kan si noe om hvordan Norges største parti tar i bruk ny teknologi for å skape større politisk engasjement på nye områder og hvordan kommunikasjonen mellom parti, medlemmer og velgere utspiller seg på nye, synlige og åpne arenaer. I forlengelsen av det, er undersøkelsen også viktig for Arbeiderpartiet, da den kan være med på å identifisere sentrale mekanismer i aktiviteten på denne plattformen slik at partiet kan justere sin tilnærming til denne og øke verdien og nytten som potensielt ligger i Mitt Arbeiderparti. Sett under ett er motivasjonen for denne oppgaven forankret i et eksplorerende case rundt et samtidig fenomen, som kan være med på å danne grunnlag for videre teoriutvikling.

⁵ <http://www.farmandprisen.no/default.asp?page=1&article=43>

⁶ <http://arbeiderpartiet.no/Aktiv/Ap-i-nettsamfunn>

1.3 Problemstillinger

Oppgaven vil ta for seg sentrale spørsmål knyttet til implementering av sosiale medier i organisasjonsutvikling og politiske beslutningsprosesser. Sentralt for oppgavens problemstillinger er at åpenhet forstås som *åpenhet gjennom bruk av sosiale medier*. De sosiale mediene blir dermed som fasilitator for åpenheten. Det er ikke de sosiale mediene i seg selv som hovedsakelig er gjenstand for analysene i oppgaven, men konsekvensene ved bruken av dem. Problemstillingenes fokus ligger derfor på åpenhet, og selve medieteknologien havner til en viss grad i bakgrunnen. Det vil også prege oppgaven hele veien. Hovedproblemstillingen er:

Hvordan gjøre åpenhet produktivt?

Jeg vil svare på hovedproblemstillingen gjennom flere delproblemstillinger:

1. Hvorfor legge til rette for åpenhet i politiske prosesser?

Her ønsker jeg å undersøke hvilket tankegods som ligger bak åpningen av prosessene. Hvorfor gjør man det, og hvilke forventninger har man til hva det vil føre med seg?

2. Hva kjennetegner de åpne prosessene?

Jeg ønsker å identifisere kjennetegn på åpne politiske prosesser, for på den måten å kunne diskutere åpenhetens verdi.

3. Hvordan påvirker åpenhet de politiske prosessene?

Jeg vil videre undersøke hvordan det å åpne opp for deltakelse og innsyn påvirker de politiske prosessene. Medfører åpenhet en styrking av helheten, og hvilke nye utfordringer må man ta hensyn til?

4. Hvem deltar i de åpne politiske prosessene?

Videre vil jeg avslutningsvis diskutere hvem brukerne er. Hvem som deltar i åpne politiske prosesser og eventuelle demokratiske utfordringer det medfører, er sentrale temaer.

1.4 Begrepsavklaringer

I oppgaven brukes noen sentrale begreper som krever en nærmere avklaring. Problemstillingene tar utgangspunkt i begrepet *åpenhet*, underforstått åpenhet gjennom *sosiale medier*. Viktige begreper i forlengelsen av det, blir da også *politiske prosesser* og *demokrati*. Som forklart i underkapittel 1.1 tar jeg utgangspunkt i at begrepene åpenhet og sosiale medier er nært knyttet til hverandre, på den måten at du kan ikke ha den ene uten den andre. *Åpenhet* er et sentralt demokratisk prinsipp som handler om å gi borgere tilgang på den informasjon de trenger for å utføre sine plikter i et demokrati. I dette tilfellet representerer det også en åpning av politiske beslutningsprosesser til en større del av befolkningen. Åpenhet forstås i så måte (forklart nærmere i avsnitt 2.3.1) som åpenhet *gjennom* bruk av sosiale medier. Den *politiske prosessen* forstås som tiden fra en sak foreslås og frem til et eventuelt vedtak i Stortinget. Det kan imidlertid også dreie seg om mer prinsipielle politiske diskusjoner som ligger utenfor den formelle saksbehandlingen. I forlengelsen av dette er det nærliggende å forklare begrepet *demokrati*, som har en sentral plass i oppgavens teoretiske rammeverk presentert i kapittel 2. Demokrati betyr folkestyre, og går i et representativt demokrati som Norge helt elementært ut på at borgerne velger representanter som skal handle på vegne av folket. I oppgaven tas det utgangspunkt i den deliberative demokratimodellen som handler om at politiske slutninger skal tas med grunnlag i en dialogisk og meningsutvekslende prosess. Den deliberative demokratimodellen forklares mer inngående i avsnitt 2.2.1.

1.5 Oppgavens struktur

I denne oppgaven tar jeg for meg bruken av sosiale medier som plattform for demokratisk deltakelse i politiske beslutningsprosesser. Jeg ønsker å finne ut hvorfor man legger til rette for åpenhet, hva som kjennetegner de åpne politiske prosessene, og hvordan åpenheten påvirker dem. I tillegg ønsker jeg å danne et bilde av hvem som deltar på en slik plattform. I neste kapittel vil jeg gjøre rede for de teoretiske perspektivene som danner utgangspunktet for den metodiske tilnærmingen. Det teoretiske rammeverket vil bestå av to deler. Den ene delen vil dreie seg om teorier som kan bidra til å forklare utviklingen av nettet som plattform for demokratisk deltakelse. Videre vil jeg gjøre rede for demokratiteori og hvordan nye arenaer for

demokratiet utfordrer etablerte demokratiske modeller og prinsipper. Andre del av det teoretiske rammeverket vil dreie seg om teorier rundt åpenhet i innovasjonsprosesser og organisasjoner, og hvordan det kan overføres til utforming av politikk.

I kapittel 3 gjør jeg rede for metodiske valg jeg har gjort for å besvare problemstillingene. Jeg vil i hovedsak bruke kvalitativ metode, med casestudie som overordnet strategi. Kapittel 4, 5, og 6 inneholder min empiri og analyser. Jeg avslutter med å drøfte de empiriske funnene mine opp mot oppgavens problemstillinger i kapittel 7, og kommer med avsluttende bemerkninger i kapittel 8.

II

Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil jeg presentere de teoretiske perspektivene som danner rammeverket for oppgaven. Teorien vil både danne et bakteppe og fungere som guide til analysen og diskusjonen senere. Først vil jeg presentere fremveksten av sosiale medier i et utviklingsperspektiv, og gjøre rede for deltakerkulturen og nettverkseffekter som grunnleggende for samhandling og selvorganisasjon. Sentralt for kapittelet og oppgaven forøvrig er teoriene som omhandler det demokratiske potensialet som ligger i sosiale medier, samt kritikken mot en overdreven tro på at nye nettverkstjenester vil revolusjonere folks deltakelse i politiske prosesser. Jeg går også nærmere inn på teori rundt åpenhet som en drivkraft for nyskaping i prosesser og organisasjoner, og skisserer hvordan disse teoriene kan overføres til å gjelde utvikling av ny politikk.

2.1 Fremveksten av sosiale medier

Ved beskrivelser av sosiale medier faller fokuset gjerne på enkelte populære tjenester. Man får også et inntrykk av en utvikling som har skjedd ”over natten”. Formålet med dette kapittelet er derfor å forsøke å gå litt bak de populære oppfatningene av sosiale medier, for på den måten å få et bredere perspektiv og for å se utviklingen på nett i en større sammenheng.

2.1.1 En arkitektur for deltakelse og selvorganisasjon

Internett kan sees på som en infrastruktur som er tilknyttet en rekke digitale medier og kanaler. Denne infrastrukturen inkluderer blant annet e-post, World Wide Web (www), online spill, instant messaging (IM), nyhetsgrupper og Internet Relay Chat (IRC) (Liestøl og Rasmussen 2003: 12). Word Wide Web er det de fleste av oss forbinder med ”nettet” i dag, nemlig informasjonsrommet som legger til rette for hypertekstdokumenter med multimediafunksjonalitet; det vi kjenner til som den

tradisjonelle nettsiden og alt det innebærer. Når jeg senere i oppgaven bruker det løse begrepet ”nettet” eller Internett, er det www-delen av Internett jeg henviser til.

Virtuelle fellesskap har vært en viktig del av Internett og har eksistert siden begynnelsen av 80-tallet, altså før www ble skapt. Særlig populært har det distribuerte diskusjonsnettverket Usenet vært, men også chattegrupper⁷ og såkalte MUDs⁸ har hatt bred deltakelse. Forskning på disse fellesskapene fokuserte gjerne på problemstillinger rundt identitet, virtuelle relasjoner og selvrepresentasjon i forholdsvis anonyme fora (Lüders 2007: 9). Som følge av webens utbredelse og økende popularitet mot slutten av 90-tallet har imidlertid disse plattformene i stor grad gått tilbake til å bli undergrunnsfenomen, mens mesteparten av brukerne har flyttet over på webbaserte arenaer. Stadig enklere grensesnitt og sømløs funksjonalitet har gjort at sosiale nettverk har blitt transformert til enorme ”offentlige”⁹ rom med, i noen tilfeller, flere hundre millioner brukere som føler seg komfortable med å bruke sin reelle identitet på nett.

Der Internett før årtusenskiftet gjerne var preget av *statisk* innhold med et rent informasjons- og presentasjonspreg, pekes det nå gjerne på en nyere og mer *dynamisk* arkitektur i tjenester på nettet med en større grad av interaktivitet. Tim O'Reilly populariserte begrepet *web 2.0* i 2004 som en beskrivelse på denne utviklingen. Flere og flere tjenester baserer seg på bidrag fra brukere, noe O'Reilly kaller en ”architecture of participation”¹⁰. Det dreier seg altså om at weben har blitt en plattform som tilrettelegger for at brukerne kan skape sitt eget økosystem der de kommuniserer, skaper og deler innhold innad i nettverket. Jo flere aktive brukere på plattformen, jo mer verdi vil den ha for brukerne (O'Reilly 2005: 8). Det kan diskuteres hvorvidt man kan dele opp nettjenester i 1.0 og 2.0. For eksempel har distribuerte nyhetsgrupper på Usenet vært deltakerdrevne siden 1979 (Listøl og Rasmussen 2003: 99). Det som imidlertid er verdt å merke seg er den enorme utbredelsen av tjenestene som kategoriseres under web 2.0. Mange av dagens største

⁷ Chat er et tekstbasert, synkront gruppemedium. Internet Relay Chat (IRC) var lenge den dominerende formen for denne typen interaksjon, men utbredelsen av www gjorde at web-basert chat tok over (Liestøl og Rasmussen 2003: 102-103).

⁸ MUD står for ”multi-user domain” og referer til tekstbaserte rollespill som åpnet for interaksjon deltakerne i mellom (ibid: 103).

⁹ Hvorvidt populære sosiale nettverkstjenester som Facebook kan sies å være offentlige eller private er en stadig pågående diskusjon som knyttes til temaer som personvern og mangel på kontroll over eget innhold. Se Brandtzæg og Lüders (2009) for en bredere diskusjon.

¹⁰ http://oreilly.com/pub/a/oreilly/tim/articles/architecture_of_participation.html

medie- og kommunikasjonskanaler er relativt unge sett i forhold til tradisjonelle massemedier: Wikipedia (2001), Facebook (2004), Flickr (2004), Twitter (2006) og YouTube (2005) har alle opparbeidet seg en enorm brukermasse på relativt kort tid. Videre består tjenestene av innhold skapt og delt av brukerne selv; men ”brukerne” innbefatter både amatører og profesjonelle aktører.

Denne arkitekturen for deltakelse muliggjør nye måter å forme grupper på. Clay Shirky hevder at dette har en enorm innvirkning på samfunnet fordi

”The centrality of group effort to human life means that anything that changes the way groups function will have profound ramifications for everything from commerce and government to media and religion.”

(Shirky 2008: 16)

Transaksjonskostnadene for å opprette nye grupper eller å delta i eksisterende har falt sammen, mener Shirky. På den måten kan små aktiviteter som har vært for kostbare for en institusjon nå gjøres av løst tilknyttede individer utenfor en organisasjon, fordi kostnadene av å være en institusjon i første omgang gjør at denne aktiviteten ikke er verdt å gjennomføre. Alternativet til institusjonell handling var tidligere ingen handling. Derfor hevder Shirky at nye sosiale verktøy tilbyr et tredje alternativ: ”action by loosely structured groups, operating without managerial direction and outside the profit motive” (Shirky 2008: 45-47). Dette gjør at vi opplever en

”remarkable increase in our ability to share, to cooperate with one another, and to take collective action, all outside the framework of traditional institutions and organizations.”

(Shirky 2008: 20-21)

Tankegodset er nært knyttet til en situasjon som Yochai Benkler mener har gitt individer en styrket autonomi og selvstendighet. Benkler påpeker at hele nettverksøkonomien øker individers kapasitet 1) til å gjøre mer for og av seg selv, 2) til å gjøre mer i et løst fellesskap med andre, uavhengig av tradisjonelle hierarkiske organisasjonsmodeller og 3) til å gjøre mer i formelle organisasjoner som opererer utenfor et marked (Benkler 2006: 8). Fremveksten av nettet som en plattform for deltakelse og interaktivitet faller dermed sammen med endring i bruksmønstre som gir

folk flest større muligheter til å ytre seg, utforske kreative utfoldelser og organisere seg i løst tilknyttede grupper.

2.1.2 Deltakerkulturen – en reorientering av brukerne

I følge Henry Jenkins er forholdet mellom publikum og tradisjonelle medieinstitusjoner blitt så radikalt forandret at det ikke lenger er riktig å se på det som to separate roller. I stedet argumenterer han for at vi bør se publikum og medieinstitusjonene som "[...] participants who interact with each other according to a new set of rules that none of us really understands" (Jenkins 2006: 3). Det har skjedd en desentralisering av produksjon, distribusjon og konsumpsjon av medieinnhold, og sosiale nettverkstjenester har vokst frem som del av en ny mediert og digitalisert offentlig og halvoffentlig sfære. Mulighetene for å enkelt kommunisere i denne nettverksoffentligheten gjør at brukerne reorienterer seg selv fra å være passive lesere og lyttere til å bli potensielle deltakere i en samtale (Benkler 2006: 213). Charles Leadbeater argumenterer, med utgangspunkt i nettleksikonet Wikipedia, for at en slik type tjeneste ikke bare sprer kunnskap, men også lærer bort vaner og skikker omkring deltakelse, ansvar og deling. Han hevder at det ikke er basert på en naiv tro på kollektivism, men på individuelt ansvar som en del av en større samarbeidende prosess (Leadbeater 2008: 18-19). Deltakerarkitekturen i sosiale medier bygger dermed opp om en delingskultur omkring brukergenerert innhold som gruppefenomen og amatørfenomen (Shirky 2008: 83). Ved at sosiale medier og deltakerkulturen blir gjenstand for en stor adapsjon blir de samtidig en naturlig del av hverdagen til den enkelte. På den måten blir brukernes bevissthet i forhold til nettet forskjøvet, slik at det i mindre grad sees på som et teknologisk redskap og i større grad som en sosial og interaktiv sfære. Teknologien usynliggjøres og det er de sosiale aspektene ved teknologien som synliggjøres og blir interessante (ibid: 105). Mennesker er sosiale og kreative av natur og har aldri hatt tilsvarende verktøy til å kommunisere, produsere og distribuere informasjon og ideer (Shirky 2008). Evolusjonen på web som vi har sett utviklingen av siden årtusenskiftet, i lys av web 2.0-begrepet, har på mange måter åpnet opp Internett ytterligere og etablert nettet som en arena for samarbeid, åpenhet, dialog, utvikling og deling av teknologi og medieinnhold. En slik arena kan dermed fungere som en god plattform for kreativitet og innovasjon.

Det eksisterer noen viktige kjennetegn og mønstre ved deltakelse i sosiale medier, som ofte går igjen på ulike plattformer. Et av de mest fremtredende dreier seg om hvordan deltakelsen fordeler seg ulikt blant brukerne. Jakob Nielsen kaller dette ”participation inequality”, eller deltakelsesskjevhet. Han viser at alle større nettsamfunn som tar utgangspunkt i at brukerne skal bidra med innhold eller bygge tjenester deler en egenskap: ”most users don't participate very much. Often, they simply lurk in the background” (Nielsen 2006). Overført på sosiale nettverk kalles det gjerne 90-9-1-regelen, der 1 prosent står for tunge bidrag, 9 prosent for tidvis deltakelse, mens 90% er såkalte ”lurkers”, som bare leser og observerer men ikke deltar¹¹. Det nytter derfor ikke å se på små utvalg av deltakerne, men man må flytte fokuset fra den individuelle brukeren til kollektivet som helhet. En slik deltakelsesskjevhet illustreres gjerne ved at den utgjør en såkalt ”power-law”-distribusjon, som viser en høy bratt fallende kurve som sakte men sikkert nærmer seg null (Shirky 2003: 47). Et kjennetegn er at den mest aktive brukeren ofte er mye mer aktiv enn ”median-brukeren”, slik at en måling av gjennomsnittet blir meningsløst. Det er en brå nedgang fra noen få meget aktive deltakere, til en gruppe middels aktive og ned til flertallet, de som bare har deltatt en gang (Shirky 2008: 124-130). Denne deltakelsesskjevheten reiser noen viktige spørsmål rundt digitale skiller. Diskusjonen dreier seg ikke lenger bare om hvem som er tilkoblet Internett, men også om hvem som velger å delta aktivt på nettet (Hargittai og Walejko 2008).

2.1.3 Kollektiv intelligens og svake bånd

En av styrkene i nettverksorienterte sosiale organisasjoner er at man drar nytte av kunnskapen som nodene i nettverket besitter. James Surowiecki har pekt på at grupper ofte er smartere enn de smarteste personene i dem. Han mener at den vanligste måten å løse et problem på er å finne den riktige personen ved å ”jage etter ekspertene”. Surowiecki mener i stedet at det kan være bedre å spørre mengden. Til grunn for dette argumentet ligger tanken om at hver enkelt person sitter på unik informasjon, fakta og kunnskap og også en unik tolkning av den private kunnskapen. Ved å samle denne unike informasjonen fra mange nok individer vil man kunne innhente mer og bedre informasjon enn ”ekspertene” (Surowiecki, 2004: XIII-XV). Det er dette som kalles

¹¹ http://www.useit.com/alertbox/participation_inequality.html

kollektiv intelligens, og som av noen kalles *crowdsourcing*¹². Som Henry Jenkins skriver: “None of us can know everything; each of us knows something; and we can put the pieces together if we pool our resources and combine our skills” (Jenkins 2006: 4). Dette er tett knyttet til det som har blitt kjent som Metcalfes lov, som sier at jo flere som er tilknyttet et nettverk, jo større verdi har det. Det blir imidlertid en mer og mer utbredt oppfatning at tradisjonelle medier må invitere publikum til å delta i en dialog og åpne opp prosessene for produksjon av innhold (Tapscott og Williams 2006: 146). Dette er en viktig egenskap ved nettverkssamfunnet og deltakerkulturen, som har blitt enda sterkere ved fremveksten av digitale sosiale nettverkstjenester og samhandlingsarenaer. Her står nettleksikonet Wikipedia og Open Source-bevegelsen bak operativsystem-familien GNU/Linux frem som noen av de åpenbare eksemplene.

For at slike løst organiserte grupper skal bli effektive er det imidlertid en del faktorer som må være på plass. Hvis sammensetningen av gruppen er riktig kan det resultere i en sterk kollektiv intelligens, men hvis sammensetningen er feil kan resultatet bli støy og konformitet slik at gruppen hindrer nyskapning i stedet for at den blir produktiv (Leadbeater 2008: 23). Ofte kan grupper som består av personer med mange felles trekk og muligheter for å utøve innflytelse på hverandre, lede til dårligere og mer ekstreme konklusjoner (Surowiecki 2004: 173-191). Terje Rasmussen (2007) skisserer tre faktorer som er viktige for at kollektiv samhandling i nettverk skal fungere. Det første er mangfoldighet; det er viktig at nettverket er sammensatt av individer med forskjellige holdninger og kompetanser. Uavhengighet er en annen viktig faktor; individene bør være uavhengige av hverandre og ikke være integrert i et verdifellenskap. Den siste faktoren handler om viktigheten av desentralisering. Nettverket bør være desentralisert, slik at man har flere grupper eller individer som arbeider med ulike sider av det samme problemet, og som deretter sammenstiller og kombinerer kunnskap (Rasmussen 2007: 258). Et Wikipedia skapes altså ikke uten at et visst grunnlag er på plass. Dette er aspekter man bør være klar over når man legger opp til samhandling i grupper.

Ideene om kollektiv intelligens og nettverkseffekter handler i utstrakt grad om mellommenneskelige relasjoner, og hvordan det knyttes bånd på tvers av sosiale grupper og ulike nettverk. Mark Granovetter understreker i artikkelen *The Strength of Weak Ties* fra 1973 viktigheten av de svake båndene i en gruppe fordi

¹² Et ordspill på uttrykket *outsourcing*, som betyr å sette ut arbeid til en ekstern enhet. Se Howe (2008) for en bredere diskusjon rundt fenomenet.

”(...) those to whom we are weakly tied are more likely to move in circles different from our own and will thus have access to information different from that which we receive.”

(Granovetter 1973: 1371)

Gjennom løse forbindelser blir vi dermed mer åpne for ny informasjon og kunnskap, enn vi ville vært i tettere nettverk av sterke relasjoner (Rasmussen 2008: 50-51). På den måten blir etablering av svake bånd viktig for utveksling av kunnskap og informasjon mellom grupper. Når tidligere utilknyttede brukere samhandler via sosiale medier synliggjøres latente bånd som dermed transformeres til svake bånd ved sosial interaksjon (Lüders 2007: 102). Et eksempel kan være når brukere kommenterer på en bloggpost, og det oppstår interaksjon mellom innleggsforfatter og de som kommenterer. Slik åpner disse verktøyene for en ny måte å etablere svake bånd.

2.1.4 Myter, forventninger og teknologioptimisme

Allerede i 1932 så Bertolt Brecht mulighetene for å bruke mediene som noe mer enn bare enveis kommunikasjonsmedium (Brecht 1983). Brecht så radioen som et sosialt kommunikasjonsmedium fremfor bare et distribusjonsmedium. Han så for seg folk bruke radioen til å skape relasjoner seg i mellom i stedet for å forbli isolert. Hans Magnus Enzensberger bygget videre på Brechts teorier om en annen rolle og bruk av massemediene. I teksten *Constituents of a Theory of the Media* fra 1970 argumenterer Enzensberger for at fjernsyn og radio ikke fasiliterer kommunikasjon men forhindrer den, på grunn av sin undertrykkende form¹³. Videre påpeker han hvordan de elektroniske mediene har potensial for toveiskommunikasjon, og at de må bli ”mange-til-mange” fremfor ”en-til-mange” for å fullt utnytte sine frigjørende og demokratiserende muligheter (Enzensberger 1970). Raymond Williams så et liknende potensial i fjernsynet og andre fremvoksende teknologier på hans tid, teknologier som ga mulighet for horisontale kommunikasjonsnettverk som kunne bygge opp om ”the long revolution towards an educated and participatory democracy” (Williams [1974] 2003: 151). Kringkastingsmediene oppfylte aldri ønskene om en rolle som

¹³ Enzensberger argumenterer ut ifra et sosialistisk perspektiv, og knytter de elektroniske mediene opp i mot idealer om mobilisering av massene, politisk inkludering og selvorganisering.

”frigjørende” massemedier, men dette tankegodset er i aller høyeste grad reflektert i argumentasjon omkring nettets iboende muligheter. De sosiale dimensjonene ved nettet drevet frem av ny teknologi og nye bruksmønstre, har utvilsomt lagt til rette for en omfattende plattform for mange-til-mange-kommunikasjon som utvider det offentlige rom og som senker terskelen for deltakelse i offentlig debatt og meningsbrytning. Nettet blir derfor møtt med store forventninger når det gjelder det demokratiserende potensialet, og har vært gjenstand for mye diskusjon hva gjelder de iboende demokratiske mulighetene og utfordringene det medfører. Til grunn for mange av disse diskusjonene ligger

”(…) et mer eller mindre uttalt premiss om at de nye mediene er frigjørende – og at de gamle var undertrykkende. Digitaliseringen sees på som demokratisk, nærmere bestemt som et framskritt i retning av demokratisering, sammenlignet med massekommunikasjonens enveismedier.”

(Ytreberg 2006: 133)

Howard Rheingold med flere har forfektet en slags utopisk visjon, der teknologien “if properly understood and defended by enough citizens, does have democratising potential in the way that alphabets and printing presses had democratising potential” (Rheingold 1993: 279). Samtidig nyanserer Rheingold seg noe ved å senere påpeke at “the technology will not in itself fulfill that potential; this latent technical power must be used intelligently and deliberately by an informed population” (Rheingold 2000: xix). Men store og nærmest utopiske forventninger til teknologi er ikke noe nytt.

Vincent Mosco illustrerer i sin bok *The Digital Sublime* (2004) hvordan myter omkring ny kommunikasjonsteknologi holdes i live og gjentas til stadighet. I sin gjennomgang viser han hvordan retorikken rundt ny teknologi nærmest får en profetisk form, og ved at den samme retorikken gjentas tydeligvis er “powerful enough to create a widespread historical amnesia” (Mosco 2004: 117). Videre hevder Mosco at

”(…) we need to understand political economic pressures within the cultural context of meaningful myths that lift us out of the day-to-day and designate us as a special, perhaps even a chosen, people. Put simply, we want to believe that our era is unique in transforming the world as we have known it.”

(Mosco 2004: 118)

Myter og forventninger holdes altså i live og gjentas for å skape en illusjon om at vi lever i en tid preget av transformasjon og innovasjon ulikt noen gang tidligere i historien. Samtidig påpeker Mosco at det er et mønster i teknologiens historie; nemlig at dens virkelige kraft ikke kommer til syne før etter den ”mytiske” perioden der den hylles for sitt enorme potensial til å endre alle aspekter ved samfunnet. I stedet, hevder han at ”their social impact is greatest when technologies become banal” (ibid: 19). De samme tankene finnes også hos Clay Shirky. Han forklarer fremveksten av sosiale medier med at kommunikasjonsverktøy ikke blir ”sosialt interessante før de blir teknologisk kjedelige” (Shirky 2008: 105). Det er først når en ny teknologi har vært tilstede lenge nok til at mange nok bruker den og den har blitt usynlig, at det skjer virkelig store samfunnsmessige endringer. Samtidig er det viktig å ikke tillegge teknologien en for stor rolle. Ideene om at nye teknologier har en indre, autonom kraft som former og endrer samfunnet kalles gjerne teknologisk determinisme. Kritikere av denne tankegangen hevder at den ignorerer andre viktige faktorer. Raymond Williams har argumentert for at vi må forstå fremveksten av ny teknologi og kommunikasjonssystemer som et resultat av komplekse interaksjoner mellom teknologiske, sosiale, kulturelle, politiske, juridiske og økonomiske krefter (Jenkins og Thorburn 2003: 5). Videre hevder Williams at teknologisk determinisme ikke bare er historisk feilslått, de er også ”politically and morally dangerous, because they assume we are powerless to shape new media in socially beneficial ways and powerless to resist their pernicious effects” (ibid). Det er ikke bare teknologien i seg selv som bidrar til endringer i kommunikasjonslandskapet, det handler også om hvordan den blir tatt i bruk.

2.2 Demokratisk deltakelse i en digital offentlighet

Fremveksten av sosiale medier har gitt nytt liv til teknologioptimismen. De mest optimistiske ser på plattformer for brukerskap innhold som en mulighet til å utligne skillelinjene mellom borgerne og eliten, og dermed bidra til en styrking av demokratiet nedenfra (Jenkins 2006, Bruns 2008a, Shirky 2008, se også Benkler 2006 og Gillmor 2004). Samtidig har det posisjonert seg en teoretisk motpol til teknologioptimistene hvor det pekes på lav kvalitet blant brukerskap innhold, skjevheter i digital kompetanse og at nettet ytterlig forsterker elitesnes kontroll over

den politiske diskursen (Hindman 2009, van Dijk 2006, Keen 2007). Likevel hersker det bred enighet om at nettet innehar et stort potensial for bred demokratisk deltakelse, både når det gjelder tilgang på informasjon og som en arena for politiske deliberative prosesser.

2.2.1 Deliberativt demokrati og den offentlige sfære

Det finnes et mylder av teorier, modeller og begreper om demokrati. Vårt vestlige samfunn baserer seg i stor grad på den deliberative demokratimodellen når det gjelder hvordan politiske beslutningsprosesser fungerer. Den deliberative modellen går i korte trekk ut på at en politisk beslutning skal i gjennom en deliberativ prosess der argumenter for og imot veies opp mot hverandre slik at man ender opp med et rasjonelt og best mulig grunnlag for å kunne ta beslutningen (Eriksen og Weigård 2003: 112). Deliberasjon kan defineres som ”a dialogical process of exchanging reasons for the purpose of resolving problematic situations that cannot be settled without interpersonal coordination and cooperation” (Bohman sitert i Coleman og Blumler 2009: 18). Det skal altså utveksles argumenter i en dialogisk prosess, der diskusjonen skal være selve grunnlaget for de politiske beslutningene. Den deliberative demokratimodellen er sterkt knyttet til et positivt frihetsbegrep. Det vil si frihet *til* noe – i dette tilfellet frihet til å delta i utformingen av de normer og verdier vi ønsker skal styre våre liv. Den deliberative modellen står i så måte i kontrast til en individualistisk og liberalistisk demokratimodell der det handler om frihet *fra* myndighetenes inngripen. Denne modellen forfekter et instrumentelt demokratisyn, altså at demokratiet er et instrument til frihet – i motsetning til det deliberative synet der demokrati *er* frihet og frihet er noe felles (Skogerbø 1999: 45). Tradisjonelle demokratiteorier forutsetter rasjonelle og opplyste subjekter. Ut ifra et deliberativt demokratisyn blir derfor fri tilgang på informasjon, en opplyst og diskuterende offentlighet og deliberasjon og kommunikativ samhandling forutsetninger for det levende demokratiet. Deliberativ diskusjon er en autoritetsfri diskurs hvor alle kan delta så lenge den er basert på rasjonelle argumenter (Gripsrud 1999: 230-1). For at demokratiet skal fungere godt blir det derfor viktig å forbedre ”the methods and conditions of debate, discussion and persuasion” (Morris og Shapiro 1993: 187). Derfor er det viktig å ha en arena hvor dette kan legges til rette for.

En vital del av det deliberative demokratiet er den offentlige sfæren eller det offentlige rom som arena for debatt og ordskifte. Jürgen Habermas er sentral bak mye av dette tankegodset. Habermas mener at offentligheten er en del av samfunnet hvor borgerne kan utveksle meninger om saker som er i fellesskapets interesse, slik at det kan formes en offentlig mening (Gripsrud 1999: 229). Rasjonalitet og argumentasjon er sentralt for idealet om en deltakende borgerlig offentlighet. Sosial rang og rikdom skulle legges til side til fordel for de mest rasjonelle argumentene. Politiske tiltak springer her ideelt sett ut av en oppnådd konsensus. I så måte fungerer Habermas' offentlighetsbegrep som et normativt utgangspunkt for kritikk av politisk praksis og dermed som en essensiell faktor i det deliberative demokratiet. Den offentlige sfæren er definert som "that domain of our social life in which such a thing as public opinion can be formed" (Habermas [1989] 1991: 398). Det offentlige rom oppstår når borgere samles for å diskutere saker av politisk karakter, og fungerer som en kritisk motinstans til de som til enhver tid styrer og sitter med politisk makt. Habermas peker på hvordan de såkalte kaffehusene i London på 1700-tallet vokste frem og ble sentere for debatt og politisk meningsbrytning, og i så måte en viktig del av demokratiet (Habermas 2005). Han mener imidlertid at den klassiske borgerlige offentligheten har forfalt i moderne tid. Den moderne offentligheten har fått et preg av representativ offentlighet – makten vises fram, men beslutningsprosessene er ikke åpne – vi har fått en reføydalisert offentlighet (Gripsrud 1999: 233). I følge Habermas har massemedienes kommersialisering og tabloidisering bidratt til offentlighetens forfall. Massemediene fungerer som en arena for det offentlige ordskiftet, noe som kan være et problem i forhold til demokratiske prosesser. Mediene rykker inn til sentrum av den offentlige sfære, og blir det sentrale referansepunktet for både de styrende og de styrte. Resultatet blir et ensrettet politisk system, hvor de saker som kommer opp på dagsorden er et resultat av elitesnes kortsiktige politiske opinionsfiksering fremfor en langsiktig og bred folkelig saksdebatt (ibid: 234).

2.2.2 Nettverksoffentligheten

Parallelt med fremveksten av nettet har det utviklet seg en utvidelse av det tradisjonelle offentlige rom, det som blir kalt for nettverksoffentligheten eller "the networked public sphere" (Benkler 2006). Denne offentligheten består av de mengdene med noder som utgjør Internett; blogger, nettaviser, personlige

hjemmesider, søkemotorer, sosiale nettverkstjenester og andre websider. Et digitalt nettverkstilkoblet offentlig rom skiller seg fra den massemedierte offentligheten på flere måter. Der den massemedierte offentligheten har fått kritikk for å være for konsentrert og begrensende, blir det pekt på at nettet fragmenterer og polariserer diskusjon slik at det ikke oppstår en samlet offentlig folkemening (Sunstein 2002). Offentligheten blir delt opp i nisjer, der flere deloffentligheter fungerer som ”meningsgettoer” for meningsfeller som bare bygger opp om hverandres synspunkter uten å bli utfordret av meningsmotstandere, noe som svekker demokratiet (ibid). Yochai Benkler mener dette er feil. Han mener at nettverksoffentligheten ”provides an effective nonmarket alternative for intake, filtering, and synthesis outside the market-based mass media” (Benkler 2006: 260). Benkler peker på at nettet hindrer fragmentering og kaos ved hjelp av sosial dynamikk som filtrerer, henviser og aggregerer god og relevant informasjon for den enkelte. Brukerstyrte verktøy for filtrering og promotering av relevant innhold har vokst frem som et alternativ til markedsstyrte tjenester:

”Filtering, accreditation, synthesis, and salience are created through a system of peer review by information affinity groups, topical or interest based. These groups filter the observations of an enormous range of people, and transmit those that pass local peer review to broader groups and ultimately to the polity more broadly, without recourse to market-based points of control over the information flow.”

(Benkler 2006: 242)

Dette, hevder Benkler, gjør at denne nettverkssfæren reflekterer synspunktene og holdningene til en mye bredere del av brukerne enn det tradisjonelle massemedier klarer, samtidig som den gjør det vanskelig å sette en egen politisk agenda. Oppblomstringen av politiske blogger, folkejournalistikk og andre sosiale medier har skapt nye rom for fellesskapsbasert, distribuert debatt og meningsbrytning, som i praksis har svekket massemedienes eksisterende dominans over politisk diskurs i det offentlige rom, og har i så måte ”molekylisert” politisk meningsbrytning til et punkt hvor det er mange overlappende politiske sfærer (Bruns 2008b: 70). Det har i så måte skjedd en fragmentering av diskursen, men det er samtidig en iboende dynamikk på nettet som samler relevant informasjon for den enkelte.

2.2.3 Internett og (manglende) demokratisering

Borgernes tilgang på åpen, relevant og pålitelig informasjon er som tidligere nevnt en svært viktig del av demokratiet. Det er imidlertid et stort skritt fra å hente informasjon, og til å omsette informasjonen i politisk aktivitet. Tross i de populære forventningene til nettets demokratiserende effekter, er det mye som tyder på at det ikke har involvert flere i de politiske prosessene (Norris 2001, van Dijk 2006). Man ser tendenser til at de som tar i bruk de nye plattformene for politisk aktivitet og deltakelse er folk med høy utdannelse som allerede er involvert i en slik type aktivitet fra før:

”(...) while the mass of the population that is scarcely or moderately interested in politics does not benefit from the new media opportunities of participation, the political elite does. The already politically involved obtain a new powerful tool that reinforces their activity and their capacity to influence politics.”

(van Dijk 2006: 107)

Den politiske debatten kan blomstre i diskusjonsfora og i sosiale nettverk uten at det har noe som helst betydning for den politiske beslutningsprosessen. Videre er det heller ikke slik at politisk engasjement kommer automatisk, selv om man har gode verktøy som tilrettelegger for deltakelse. Michael Schudson (2003) hevder at nettet ikke fjerner de eksisterende politiske strukturene. Hvis nettet tilfører borgere nye verktøy for å samle informasjon og uttrykke sine synspunkter, hvor mye mer tilfører det da profesjonelle politiske aktører som bruker adskillig mer tid på det politiske området? (Schudson 2003: 57). Det hersker riktignok bred enighet om at det har blitt skapt nye muligheter for deltakelse i offentligheten, og at det kan styrke demokratiet ved at flere stemmer kan bli hørt. Samtidig viser flere eksempler at det må mer til enn en lavere terskel for deltakelse for at demokratiet skal styrkes eller forbedres (Leadbeater 2008: 170-176).

Da Internett ble tatt i bruk av de store massene på midten av 1990-tallet, ble det levnet liten tvil om at det nye mediet var et bidrag til en ytterligere demokratisering av samfunnet. Ikke bare i den allerede demokratiserte vestlige verden, men spesielt for folk i deler av verden med sparsom tilgang på informasjon. Nå kunne hvem som helst få tak i informasjon om hva det måtte være, eller for den del, publisere det selv. I forhold til tradisjonelle massemedier blir Internett sett på som

noe unikt, spesielt “the abundance and diversity of human expression available to anyone, anywhere”, men kanskje mer fundamentalt at

“anyone can be a publisher, including individuals, educational institutions, and nongovernmental organizations, alongside the traditional speakers of the mass-media environment – government and commercial entities.”

(Benkler 2006: 233)

Ideene om at hvem som helst kunne bli en ”pamphleteer”¹⁴ var et av prinsippene bak den gryende ”cyberutopismen” som vokste frem ved starten av 90-tallet. Tanken var at nettet ville overflødiggjøre representative systemer ved at befolkningen kan utøve direkte demokrati via elektroniske medier. Det underliggende spørsmålet var hvorfor vi skal overlate beslutninger som angår oss selv til representanter, nå som teknologien gir oss bedre muligheter til å delta mer aktivt i demokratiske beslutningsprosesser? Tråden ble tatt opp fra det klassiske athenske demokrati og Rousseaus politiske filosofi, og idealet var et ”Athen uten slaver” (Rheingold 1993). Demokratiet skulle være direkte og deltakelsen altomfattende. Denne romantiseringen av nettets demokratiske effekter har blitt sterkt kritisert, og stemplet som en naiv tro på at liberalistiske markedsmekanismer kan overføres på demokratiet. Parallelt med Internettets modning som medium har også teoriene rundt de demokratiserende mulighetene blitt mer edruelige, og man har i stor grad beveget seg bort i fra det utopiske perspektivet (Benkler 2006: 215). Det utelukker imidlertid ikke at nettet har demokratiserende effekter, men det er ”signs that the medium and its analysis are maturing” (ibid). Det hersker, som nevnt, bred konsensus om at Internett har bidratt til en styrking av enkelte demokratiske verdier:

”The internet is re-distributing political influence; it is broadening the public sphere, increasing political participation, involving citizens in political activities that were previously closed to them, and challenging the monopoly of traditional elites.”

(Hindman 2009: 4, se også Benkler 2006)

¹⁴ En ”pamphleteer” er et gammelt uttrykk brukt om personer som lagde og distribuerte pamfletter og flygeblader. Uttrykket ”everyone is a pamphleteer” blir gjerne brukt om bloggteknologien i dag.

Denne deskriptive definisjonen av demokratisering forutsetter at teknologien vil forsterke vanlige borgeres politiske stemme (ibid). Mengden av – og tilgangen på – relevant offentlig informasjon har aldri vært større, og om man innehar den digitale kompetansen kan man relativt enkelt oppdrive denne informasjonen. På denne måten kan velgerne og borgerne være mer og bedre informert enn tidligere. Det har også skjedd en demokratisering av produksjon- og distribusjonsverktøy, som har flyttet grensen for eksklusivitet fra *produksjon* til *filtrering* av politisk informasjon (Hindman 2009: 13). Nettet har altså restrukturert den offentlige samtalen på en måte som gir borgere større mulighet til å ytre seg om politisk styring enn massemediene muliggjorde (Benkler 2006: 271). Det er imidlertid en stor forskjell på å snakke, og å faktisk bli hørt i nettverksoffentligheten. Matthew Hindman er langt på vei enig med Yochai Benkler om at den digitale nettverksoffentligheten kan bidra til en demokratisering. Han peker på tre sentrale ting: 1) Det har blitt enklere å aggregere små bidrag til en større og mer kraftfull helhet ved kollektiv samhandling, 2) det offentlige oversynet har blitt sterkere og 3) journalister og den politiske eliten må i større grad stå til ansvar (Hindman 2008: 270). På den annen side er han imidlertid meget kritisk til påstandene om at alle stiller på like fot i den nye digitale sfæren. Hindman hevder faktisk det motsatte og mener at maktkonsentrasjonen på nett er større enn i tradisjonelle medier. Studier han har gjennomført blant USAs politiske blogger, viser at de som tiltrekker seg den store majoriteten av trafikk er mindre representative for befolkningen enn tradisjonelle mediekommentatorer. Altså hevder Hindman at det er en større politisk elite som styrer diskursen online enn det er i tradisjonelle massemedier, og at Internett ikke styrker demokratiske verdier i det hele tatt (Hindman 2009). Videre viser studier av deltakelse at kreativ aktivitet på nettet er relatert til de samme faktorene som kreativ aktivitet og deltakelse før Internett, nemlig sosioøkonomisk status. Riktignok kan digitale medier senke barrierene når det gjelder eksponering av innhold, men ”engaging in creative pursuits remains unequally distributed by social background” (Hargittai og Walejko 2008: 252). Et skille basert på sosial bakgrunn kan få store implikasjoner etter hvert som netttinnhold får større betydning når det gjelder å sette politisk og kulturell agenda (ibid: 253).

Selv om man tar høyde for skjev deltakelse i nettverksoffentligheten synes det demokratiske potensialet både betydelig og reelt. Sett under ett tar filosofien rundt web 2.0 utgangspunkt i demokratiske prinsipper. Åpenhet, deling og samhandling er tre av nøkkelverdiene. *Åpenhet* innebærer at alle kan lese og kommentere det man

skriver, og at man gjør proprietære data tilgjengelig. *Deling* handler om en utstrakt utveksling av ideer med andre, og at man tilgjengeliggjør egne data for videre bruk. *Samhandling* omfatter at man jobber sammen for å skape noe, gjennom wikier, blogger og sosiale nettverksplattformer (Tapscott og Williams 2006). Med de tradisjonelle massemedienes begrensninger tatt i betraktning, er det åpenbart at utviklingen av web 2.0 og nettverksoffentligheten gjør det mulig for mange flere å kommunisere deres synspunkter og observasjoner til andre, på en måte som ikke kan kontrolleres av sentraliserte institusjoner (Benkler 2006: 240). Det er derfor knyttet store forventninger til hvordan sosial programvare kan legge til rette for interaksjon mellom myndigheter og borgere i politiske prosesser. Fremveksten av sosiale medier og økningen i bruken av disse tjenestene, har vekket til live teoriene og idealene om et deltakelsesdemokrati med stort potensial. Utviklingen av informasjonsteknologien symboliserer et demokratisk utviklingspotensial, som kan redusere avstanden mellom politiske representanter og velgerne. Dette kan igjen gi større grad av gjensidig påvirkning.

Det handler altså i stor grad om økt gjennomsiktighet i politiske prosesser og informasjonell åpenhet. Videre dreier det seg om å øke kvaliteten på meningsdannelse ved å åpne opp nye rom for deliberasjon, og til slutt å forsterke borgernes direkte deltakelse og involvering i prosessene. Man ønsker å skape arenaer for et kontinuerlig politisk engasjement også utenom kommune- og stortingsvalg. Sosiale medier blir trukket frem som gode verktøy for å fremme denne typen digitalisert demokrati, nettopp fordi prinsippene bak teknologien har klare paralleller til demokratiske idealer. Særlig innehar webbaserte verktøy som blogger og wikier egenskaper som gjør dem godt egnede til deliberative prosesser. Lourenco (2008) skisserer tre karakteristikk som illustrerer dette: 1) Blogger og wikier tillater en diskursiv tilnærming til politisk deliberasjon, i stedet for å være avhengige av formelle kriterier for beslutningstaking. 2) Det er tjenester som er svært populære, enkle å lage, opprettholde og bruke, og de senker dermed de teknologiske barrierene for deltakelse. 3) Verktøyene kan kategoriseres som kollaborative verktøy som ikke bare kan brukes til å støtte opp om diskusjon, men også bidra til å produsere et resultat av prosessen som igjen kan brukes til å øke innflytelsen mot politikere (Lourenco 2008).

2.3 Åpenhet og innovasjon

2.3.1 *Åpenhet som begrep*

Begrepet *åpenhet* er et omfattende, men positivt ladet begrep som gir konnotasjoner til transparens, frihet og tilgang (Tapscott og Williams 2006: 20). Åpenhet er også et særdeles viktig demokratisk prinsipp som handler om å gi befolkningen tilgang til den informasjonen som er viktig for at borgerne skal kunne utføre sin plikt i et demokrati, men også viktig for å gi borgerne den innsikten i de politiske prosessene som viser hvordan deres interesser forvaltes av de folkevalgte. Åpenhet som demokratisk prinsipp er dermed tett knyttet til informasjonsfrihet og tilgang på relevante data. Videre representerer demokrati og deltakelse en åpning av beslutningsprosesser til en større del av befolkningen; og gjennomsiktighet handler om å åpne opp organisasjoner, personer og prosesser for gransking og tilbakemeldinger. Begrepet *åpenhet*, eller *åpen*, er ofte brukt som et beskrivende adjektiv foran et utvalg av strukturer (for eksempel åpen arkitektur, åpent samfunn) og aktiviteter eller produkter (for eksempel åpen tilgang til læremidler, åpen kildekode) (Smith et al. 2008: 4).

I oppgaven tolkes begrepet ut ifra prinsippene om demokrati og deltakelse, og hvordan bruk av sosiale medier kan forvalte de nevnte prinsipper. Sentralt for begrepet blir dermed like rettigheter til deltakelse (tilgang, bruk og samarbeid), og deling forstått som ideen om bedre tilgang til ting som normalt sett ville vært begrenset. Denne forbedrede tilgangen er ofte motivert av det normative ønsket om å dele – enten gjennom en plikt til å bidra til fellesskapet eller til å delta i en koordinert eller samarbeidende aktivitet (ibid: 5).

2.3.2 *Sosiale medier og åpenhetskulturen*

I oppgaven knytter jeg, som nevnt, åpenhetsbegrepet til bruk av sosiale medier og hvordan man kan gjøre denne åpenheten produktiv. Jeg bruker begrepet i betydningen av informasjonsteknologisk åpenhet, i lys av nettets fremvekst som verdensmedium og globalt fellesgode. Nettet fungerer som verktøy for åpenheten, og er i seg selv et resultat av en åpenhets- og frihetsideologi som driver utviklingen (Rasmussen 2007). Åpenheten er en så viktig del av nettets infrastruktur, at det har medført en åpenhetskultur som er i ferd med å etablere seg på flere områder. Åpenhetskulturen er en konsekvens av nettets utbredelse og vår stadig mer sammenkoblede verden. De

sosiale mediene har fungert som katalysator for denne kulturen, særlig når det gjelder personlig åpenhet rundt identitet. På nettsamfunn, blogger og andre sosiale mediekkanaler handler det om at brukerne deler informasjon om seg selv for å finne andre som deler deres interesser, og i så måte har ”the recent development and visibility of communicative performances [...] extended the scope of mediated publicness” (Lüders 2007: 46). Stadig flere av oss publiserer mer og mer informasjon om oss selv og vår identitet. Dette er nært knyttet til delekulturen og brukernes reorientering beskrevet i avsnitt 2.1.2. Åpenhetskulturen spiller også inn på hvordan bedrifter, organisasjoner og institusjoner må forholde seg til og kommunisere med verden utenfor. Åpenhet har blitt viktig for å etablere tillit og troverdighet i nettverkssamfunnet. Når flere og flere velger å tilgjengeliggjøre informasjon om seg selv slik at åpenhet blir normen fremfor unntaket, blir det sett på som mistenkelig om man velger å ikke gjøre det.

Nettet har gjort at tilgangen på informasjon aldri før har vært så tilgjengelig for så mange, og det har heller aldri vært så lett å dele kunnskap med andre. I en verden som drukner i ufiltrert informasjon, hvordan kan vi være sikre på at det vi ser og hører er sant? Hvilke rapporter kan vi stole på? Denne enorme tilgjengeligheten på kildemateriale og informasjon endrer på mange måter vårt syn på hva som legges i informasjonens kredibilitet. Åpenhet og gjennomsiktighet er faktorer som forskyver vår oppfatning av informasjonens troverdighet. David Weinberger argumenterer for at gjennomsiktighet erstatter objektivitet som drivkraft for nettopp kredibilitet. Han bruker Wikipedia som eksempel:

”(...) because it shows us how the sausage is made makes Wikipedia far more credible. Yet this is exactly the stuff that the Britannica won't show us because they think it would make them look amateurish and take away from their credibility. But in fact transparency – which is what this is – is the new objectivity. We are not going to trust objectivity, we are not going to trust objectivity unless we can see the discussion that lead to it.”

(Weinberger 07.02.2009)

Weinberger mener Wikipedia er mer troverdig enn Britannica fordi den viser hvordan informasjonen har blitt skapt og diskusjonene som har ført frem til den. Åpenhet om hvordan informasjonen har kommet fram er vel så viktig som profesjonalitet og et litt vagt uttrykk om objektivitet. Objektiviteten i seg selv er ikke nok for å skape tillit. I

nettverkssamfunnet der enorme mengder av informasjon er lett tilgjengelig for alle og sosiale medier kobler mennesker og institusjoner tettere sammen, endres konsepter og forventninger om åpne og lukkede prosesser i organisasjoner. Åpenhet applauderes og inngir tillit, mens lukkethet mistenkeliggjøres og kan føre til tap av troverdighet. Åpenhetskulturen har en klar forankring i open source-bevegelsen, som på mange måter har forfektet et tankesett om at "the more participants are able to examine, evaluate, and add to the contributions of their predecessors, the more likely an outcome of strong and increasing quality will be" (Bruns 2008a: 24).

2.3.3 Åpen og brukerdrevet innovasjon

Nettverkssamfunnet påvirker også innovasjon i organisasjoner. De demokratiske prinsippene rundt åpenhet har Henry Chesbrough implementert i innovasjonsprosesser og prosesser for nyskapning i det han kaller *åpen innovasjon* (Chesbrough 2003):

"Open Innovation is a paradigm that assumes that firms can and should use external ideas as well as internal ideas, and internal and external paths to market, as the firms look to advance their technology."

(Chesbrough 2003: xxiv)

Det handler altså om å gå vekk i fra ideen om at innovasjon skjer i lukkede rom med et begrenset antall smarte mennesker. I stedet bør bedrifter og organisasjoner åpne opp inntaket av ideer og samtidig frigi sine egne ideer og produkter slik at de kan videreutvikles av brukerne og andre som ønsker å ta ideene i bruk. De prinsipielle forskjellene på lukket og åpen innovasjon er illustrert ved hjelp av denne tabellen:

Lukket innovasjon	Åpen innovasjon
Vi må ansette de beste hodene i bransjen	Bedriftens beste hoder må samarbeide med de beste hodene utenfor bedriften
For at forskning skal lønne seg må bedriften selv stå for både forskning og utvikling .	Bedriftens interne forskning kan gi merverdi til ekstern forskning og visa versa.
Om bedriften selv skaper nye innovative produkter så kan de komme først på	Bedriften kan videreutvikle produkter, eller skape en bedre foretningsmodell til andres

markedet og ha et konkurransefortrinn	produkter, og må derfor ikke komme først med nye produkter.
Bedriften må holde kontroll, for eksempel i form av patentering og av produkter og intellektuell kapital .	Bedriften kan profitere på at andre tar i bruk bedriftens egne produkter ved at de forbedrer de, eller forbedrer foretningsmodellen.

Tabell 2.3.3: Forskjellen på åpen og lukket innovasjon (Chesbrough 2003: xxvi)

Chesbroughs teorier er i stor grad rettet mot næringslivet og hvordan bedrifter kan åpne opp sine forretningsmodeller. Denne oppgaven fokuserer ikke på dette, men jeg mener at det overordnede tankegodset som åpen innovasjon baserer seg på er særskilt relevant. Åpen innovasjon er nært beslektet med begrepet *brukerdrevet innovasjon*. Dette begrepet innebærer at brukerne er med på hele eller deler av skapelsesprosessen rundt en ny tjeneste eller et produkt fra starten av, og at man går i dialog med ledende brukere og utveksler ideer og modifikasjoner. Studier gjort av Eric von Hippel har vist at i mange industrier er brukerne selv opprinnelsen til nyskapninger. Brukere genererer funksjonelle nyskapninger på grunn at de erfarer nye behov lenge før produsentene, som spesialiserer seg på å forbedre eksisterende funksjonalitet for et massemarked (Lakhani og Panetta 2007: 97). Begreper som *prosumer* (producer + consumer) og *prosumption* (production + consumption) har blitt etablert for å beskrive nye forretningstilnærmelser som innlemmer brukerne i verdiskapningsprosessen. Mulighetene for verdiskapning gjennom åpne og brukerorienterte innovasjonsprosesser har blitt illustrert av selskaper som Procter & Gamble¹⁵.

Charles Leadbeater trekker frem utvikling av sportsutstyr som eksempel på hvordan brukerne ofte tar initiativ til nyskapning. Her regner man med at 57 prosent av viktige innovasjoner er initiert av brukerne. Blant annet ble mountain-biken designet av brukere ti år før den første sykkel ble produsert kommersielt. Nå er det et 60 milliarder dollar stort marked i USA alene (Leadbeater 2008: 101). Adapsjonen av tekstmeldinger på mobilen er et annet godt eksempel på at produsentene ofte ikke ser bruksområdene til egne produkter og tjenester. Leadbeater påpeker at

¹⁵ P&Gs 'Connect and Develop'-strategi blir trukket frem som et godt eksempel på åpen innovasjon i praksis. Se Dodgson et al. (2006) for inngående casestudie.

”(...) innovation is so fraught with risk because the gap between a commercial company’s idea of what consumers want and what they actually do want is often too large.”

(Leadbeater 2008: 100)

Mye av grunnen til denne ”demokratiseringen” av innovasjon, som von Hippel kaller det, skjer på grunn av forbedringer i programvare og maskinvare som gjør det enkelt og billig å skape verktøy for innovasjon. Nye kommunikasjonsverktøy har også vært med på å gjøre innovasjon enklere:

”(...) improving tools of communication are making it easier for user innovators to gain access to the rich libraries of modifiable innovations and innovation components that have been placed into the public domain.”

(von Hippel 2005: 121)

Von Hippel hevder at man ikke kan utstyre ”de riktige folkene” med dyre innovasjonsressurser, fordi man ikke vet hvem de er før de har utviklet en viktig innovasjon. Når disse kostnadene nå har blitt så lave, forsvinner dette problemet. Ressursene kan dermed spres, slik at muligheten for å skape noe nytt demokratiseres (ibid: 123). Sosiale medier kan sees på som slike kommunikasjonsverktøy som senker kostnadene ved innovasjon. De er allment tilgjengelige for et bredt spekter av deltakere, de er særdeles populære og de har potensial til å fungere som en plattform for distribuert samhandling og kreativ utfoldelse. Interessant i så måte er det derfor å se hvorvidt tankene rundt åpne innovasjonsprosesser lar seg forene med nyskapning i politikken.

2.3.4 Åpenhet i politiske beslutningsprosesser

Tankegodset og prinsippene rundt åpen innovasjon kan overføres til å gjelde andre områder hvor det hersker et ønske om nyskapning. Særdeles relevant for denne casestudien er det å se om teoriene rundt åpen og demokratisert innovasjon er overførbart til politiske prosesser. Det innebærer at man åpner opp inntaket av ideer og innspill, og videreutvikler disse i et åpent forum parallelt med den interne diskusjonen. Det er i så måte flere hensyn som bør tas. Det er en viktig balansegang mellom det demokratiske kravet til innsyn og offentlighet, og behovet for avskjerming for å få til en effektiv beslutningsprosess. Åpenheten kan føre til økt tidsbruk og

lavere effektivitet dersom engasjementet er stort. Videre gir økt åpenhet større oppmerksomhet rundt politiske beslutninger og handlinger, og gjør dermed også politikerne mer ansvarlige og utsatt for kritikk. Allikevel viser eksempler fra lokalpolitiske prosesser at økt kontakt og åpenhet snarere fremmer, enn hemmer, effektiv problemløsning – selv om det kan medføre lengre tidsbruk (Hanssen og Vabo 2008).

Å gjøre åpenheten effektiv i en beslutningsprosess kan være en stor utfordring. Charles Leadbeater mener det handler om å tilby folk verktøy slik at de kan

“take part, contribute, and re-use resources. And they might need support, for example from peers and a close community, to help them use these tools. Often that also means providing a platform for cooperation.”

(Leadbeater 2009: unummerert)

Det trengs altså en plattform for samarbeid og deltakelse. Flere sosiale medier kan sies å ha iboende egenskaper til å fungere som en slik arena. Åpenhet i politiske beslutningsprosesser er dermed ikke lenger avhengig av tilgjengelig teknologi, men av politisk og administrativ vilje. Dahlberg (2001) hevder at det er politikken som først må endre seg dersom teknologien skal kunne skape en politisk forskjell. Det må herske en vilje ”toward a more participatory and robust civic society” (Dahlberg 2001: 630).

Ifølge OECD (2009) kan åpen og inkluderende politikkutvikling styrke de helhetlige politiske beslutningsprosessene ved at de 1) presenterer relevant informasjon og gjør prosessen tilgjengelig og responsiv, og 2) inkluderer et så bredt tilfang av borgernes synspunkter i prosessen som mulig (OECD 2009: 2). Videre hevdes det at den virkelige verdien i en åpning av politiske prosesser ligger i muligheten til å øke tilfanget av synspunkter som input for kunnskapsbaserte vedtak. Rapporten slår fast at

“(…) open and inclusive policy making increases government accountability, broaden citizens’ influence on decisions and builds civic capacity. At the same time, it improves the evidence base for policy making, reduces implementation costs and taps wider networks for innovation in policy making and service delivery.”

(ibid: 6)

Det er altså mye som tyder på at en åpning av politiske beslutningsprosesser for et bredere inntak av synspunkter og større involvering av borgere har en del positive utfall som betegnes som styrkende for demokratiet. Blant annet skal det øke borgeres innflytelse på beslutninger, og bidra til et sterkere bevisgrunnlag for utforming av politikk. Samtidig har tidligere forsøk på å inkludere borgere i politiske diskusjoner på nett bare skapt et begrenset engasjement. Det pekes blant annet på en marginalisering av nettdebattenes plass i offentligheten på grunn av manglende formål, status som useriøs og uklart potensial for innflytelse (Skogerbø og Winsvold 2008). Det hersker allikevel liten tvil om det *potensialet* som ligger i en åpning av politiske prosesser for deltakelse, ved hjelp av verktøy som sosiale medier. Fokuset bør dermed rettes mot *hvordan* man kan gjøre det på en mest mulig effektiv og produktiv måte.

2.3.5 Sosiale medier som verktøy for åpne politiske prosesser

Web 2.0-teknologiens ”arkitektur for deltakelse” muliggjør nye måter å forme grupper på (Shirky 2008). Videre bidrar den til en økt kapasitet for individer til å gjøre mer for og av seg selv utenfor tradisjonelle organisasjoner (Benkler 2006). Utbredelsen og populariteten til nye nettjenester bidrar til en ”opplæring” av brukerne i forhold til deltakelse, og bygger i så måte opp om en delingskultur (Leadbeater 2008). Bruk av sosiale medier gir økt mulighet for å etablere svake bånd på tvers av grupper og på den måten dra nytte av en større kollektiv intelligens (Jenkins 2006, Surowiecki 2004). Samtidig er det en fare for at ny teknologi hausses opp og tilegnes for stort endringspotensial (Mosco 2004).

Det offentlige rom er den viktigste arenaen for en opplyst offentlig diskusjon mellom rasjonelle subjekter i et deliberativt demokrati. Når det skjer en endring av den tradisjonelle offentlige sfære som følge av en utvidet nettverksoffentlighet, påvirker det også kjernen i det deliberative demokratiet. Enkelte påpeker at det skjer en fragmentering og polarisering av den politiske diskursen, mens andre mener nettet fremmer en sterkere konsentrasjon av allerede etablerte maktstrukturer (Sunstein 2002, Hindman 2009). Et tredje syn går på at nettet innehar iboende filtreringsmekanismer som sørger for relevant informasjon (Benkler 2006). Til tross for forventningene er det ting som tyder på at nettet bare har forsterket en allerede politisk aktiv gruppe (van Dijk 2006, Norris 2001).

Sosiale medier og filosofien rundt web 2.0 har en sterk forankring i demokratiske prinsipper. De fungerer som verktøy for desentralisering av den politiske diskursen ved at de åpner opp nye rom for deliberasjon. Verktøyene har iboende egenskaper som er godt egnede for deliberative prosesser ved at de har en diskursiv og samhandlende tilnærming. De samme egenskapene gjør at de også fremstår som gode verktøy for åpne innovasjonspraksiser. Sosiale mediers potensial for etablering av nettverk fremmer muligheter for en distribuert tilnærming til nyskapning, med et sterkere fokus på brukerne (von Hippel 2005). Web 2.0-teknologien faller dermed godt sammen med kjernen i deliberative modeller og tankene rundt åpen innovasjon. På den måten kan sosiale medier legge til rette for en tettere involvering av borgere i politiske prosesser.

III

Metodisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg beskrive og forklare de metodiske valg som er gjort i oppgaven. Formålet med den empiriske undersøkelsen i denne oppgaven er å se nærmere på hvordan åpenhet i politiske prosesser kan gjøres produktivt gjennom sosiale medier. I henhold til problemstillingene ønsker jeg å finne ut hvorfor man legger til rette for åpenhet, hva som kjennetegner de åpne prosessene, hvordan åpenheten påvirker prosessene og hvem som deltar. For å kunne belyse disse problemstillingene har jeg vært nødt til å ta visse metodologiske avgjørelser og gjøre noen avgrensninger. Jeg starter med å redegjøre for casestudie som forskningsstrategi og metode, før jeg gir en grundig beskrivelse av caset i oppgaven og dets kontekst. Videre vil jeg forklare valg av datainnsamlings- og analysemetoder og særlig gå inn på intervjuer som metode og grounded theory som analytisk rammeverk, i tillegg til koding i tematisk analyse som redskap for analysene. Avslutningsvis vil jeg redegjøre for hvordan man bedømmer kvaliteten i et casestudie i lys av begrepene generalisering, validitet og reliabilitet.

For å svare på oppgavens problemstillinger har jeg valgt en hovedsakelig kvalitativ fremgangsmåte. Kvalitativ metode egner seg godt til å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste gjennom kvantitative metoder. Det er en studie som i større grad går i dybden enn i bredden, og for å kunne gå dypt nok er det derfor essensielt å avgrense oppgaven tematisk. Kvalitativ metode fordrer også i større grad en typisk induktiv erkjennelsesprosess der man når frem til dypere innsikt gjennom empirien, og ikke ved at man deduktivt anvender ”abstrakte ideer på det konkrete materialet man undersøker” (Gentikow 2005: 40). Videre er den kvalitative forskningen i større grad knyttet til forskerens subjektivitet og ofte preget av usystematiske faktorer som kreativitet og intuisjon (ibid: 70). I det påfølgende underkapittelet vil jeg redegjøre for valg av casestudie som forskningsstrategi.

3.1 Casestudier

Oppgaven er utformet som en casestudie. En casestudie er en empirisk undersøkelse som undersøker et samtidig fenomen i en naturlig kontekst, særlig når grensene mellom fenomenet og konteksten ikke er selvsagte (Yin 1994: 13). Et casestudie er også ”en intensiv og detaljert studie av et enkelt tilfelle, enten for sin egen skyld eller fordi man mener at tilfellet belyser et generelt fenomen eller problem” (Østbye et. al 2002: 244). Det er vanlig å avgrense casestudier til undersøkelser hvor fenomener studeres i sin naturlige sammenheng, og hvor undersøkelsen baserer seg på flere kilder av data. (Yin 1994: 13-15, Thagaard 2009: 49). Essensielt for et casestudie er derfor ”intensive undersøkelser av et fåtall analyseenheter for å oppnå rikholdig informasjon om de enhetene eller ”cases” som studien fokuserer på” (Thagaard 2009: 50). Casestudier må ikke forveksles utelukkende med ”kvalitativ forskning”, da en slik studie kan inneholde både kvantitative og kvalitative elementer (Yin 1994: 14).

Ifølge Robert K. Yin er det spesielt forskningsspørsmål som dreier seg om ”hvordan” og ”hvorfor”, som egner seg som utgangspunkt for casestudier (ibid: 7). Sentrale problemstillinger i oppgaven (se underkapittel 1.3) tar utgangspunkt i nettopp hvordan og hvorfor. Videre er casestudier relevant når studien ikke krever kontroll over omgivelsene (som ved eksperimenter) og når studien fokuserer på samtidige hendelser (ibid: 6). Man kartlegger altså mange egenskaper hos én eller noen få klart avgrensede enheter; i dette tilfellet ”Mitt Arbeiderparti”. En casestudie er spesielt egnet i tilfeller der man har mange variabler som er interessante men som ikke enkelt lar seg tallfeste. Et godt casestudium er derfor avhengig av et mangfoldig utvalg av kilder, slik at data må konvergeres og trianguleres¹⁶. På denne måten er et casestudie mer en overordnet forskningsstrategi enn en ren datainnsamlingsmetode (Yin 1994: 13). Når man skal undersøke et komplekst og samtidig fenomen som sosiale medier representerer, egner casestudier seg derfor godt.

Et ankepunkt mot bruk av casestudier i forskning er at de, spesielt i tilfeller med bare ett case, gir lite grunnlag for vitenskapelig generalisering. ”Hvordan kan man unngå at det som undersøkes, kun er tilfeldige, individuelle tilfeller med tvilsom relevans for helheten?” (Gentikow 2005: 40-41). Yin mener at denne kritikken feilaktig setter denne typen studier opp i mot kvantitative undersøkelser, hvor funn på grunnlag av et riktig sammensatt utvalg kan generaliseres til et større univers. Det er

¹⁶ Triangulering innebærer å veksle mellom flere typer data eller metoder (Thagaard 2009: 18).

imidlertid en klar forskjell mellom statistisk generalisering – som skjer ved bruk av kvantitative metoder som for eksempel spørreskjemaundersøkelser – og analytisk generalisering hvor forskeren forsøker å generalisere spesifikke resultater til en bredere teori (Yin 1994: 36). Målet for casestudier er gjerne slik generalisering til teori, for eksempel ved utvikling av begrep eller hypoteser.

Denne oppgaven forsøker å si noe om fenomenet som undersøkes i sin naturlige kontekst. Det empiriske grunnlaget for studien er a) semistrukturerte intervjuer med syv deltakere fra Arbeiderpartiet, og b) en deskriptiv analyse og en kvalitativ innholdsanalyse av deltakelse på Mitt Arbeiderparti. Med deskriptiv analyse menes en overordnet kartlegging av aktiviteten i analyseobjektet, noe som gir en oversikt over viktige nøkkeltall rundt deltakelsen og på den måten fungerer som bakteppe for den kvalitative innholdsanalysen. Den kvalitative innholdsanalysen på sin side går i dybden på noen få utvalgte objekter i caset, slik at mønstre og kjennetegn i innhold og deltakelse kan identifiseres.

3.2 Case: Mitt Arbeiderparti

Jeg vil som en del av metodekapittelet gi en grundig redegjørelse for caset som undersøkes. Dette fordi jeg mener det er viktig for bedre å kunne forstå metodevalg og gjennomføring av analyser som jeg presenterer senere i kapittelet.

3.2.1 Beskrivelse av case

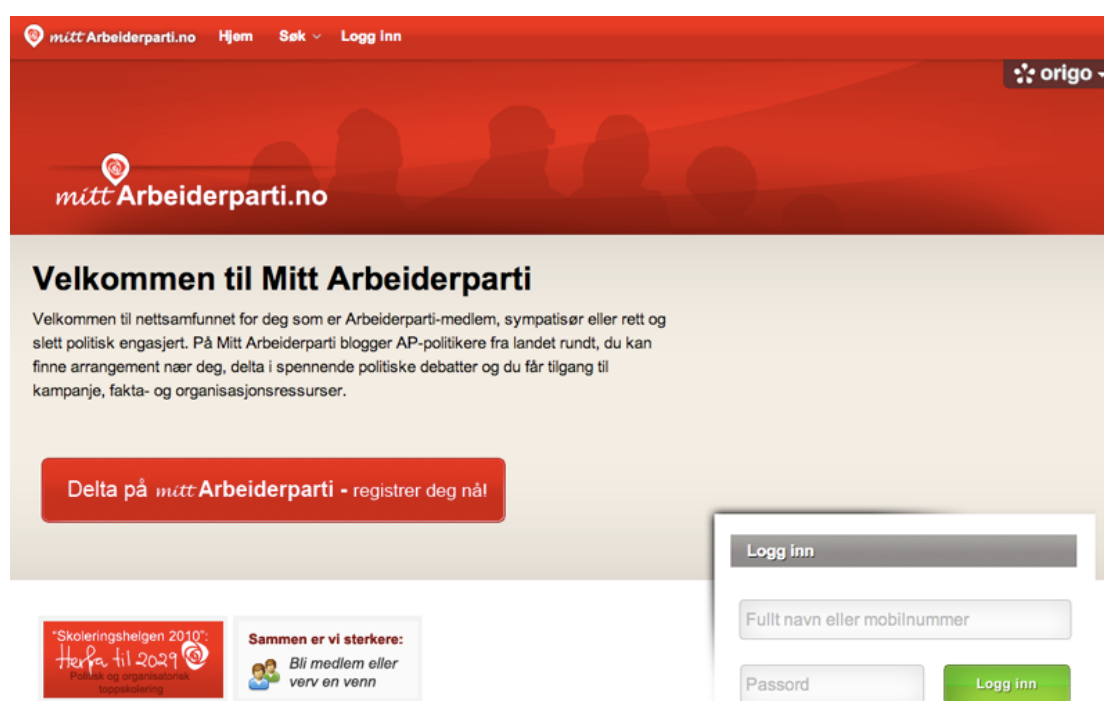
Caset i oppgaven er nettsamfunnet Mitt Arbeiderparti¹⁷. Mitt Arbeiderparti er et nettsted hvor medlemmer og ikke-medlemmer av Arbeiderpartiet kan delta i nettdebatter og ta del i både lokal- og nasjonalpolitiske prosesser og diskusjoner. I tillegg gir nettstedet tilgang til en del eksklusive ressurser for tillitsvalgte og medlemmer av partiet. Nettsamfunnet er opprettet som en del av en større strategi for å senke terskelen for engasjement og deltakelse, og gjøre det lettere å organisere politiske aktiviteter i partiet uavhengig av geografi og hierarki. Plattformen skal også fungere som et verktøy for en åpen organisasjonsutvikling og langsiktig organisasjonsbygging. Fra nettsiden heter det:

¹⁷ <http://www.mittarbeiderparti.no>

”Velkommen til nettsamfunnet for deg som er Arbeiderparti-medlem, sympatisør eller rett og slett politisk engasjert. På Mitt Arbeiderparti blogger AP-politikere fra landet rundt, du kan finne arrangement nær deg, delta i spennende politiske debatter og du får tilgang til kampanje, fakta- og organisasjonsressurser.”

(MittArbeiderparti.no - forside)

Det er altså et tiltak for å aktivisere politisk interesserte mennesker, og skape direkte engasjement rundt Arbeiderpartiet og dets politikk. Videre er det en måte å åpne opp politiske prosesser for deltakelse fra nye grupper. På den måten kan man si at Mitt Arbeiderparti er en del av flere nye digitale verktøy som kan være med å bygge og utvikle en politisk organisasjon.

Figur 3.2.1: Hovedsiden på MittArbeiderparti.no

3.2.2 Origo-plattformen

Mitt Arbeiderparti er oppdelt i over 100 ulike soner som hver representerer fylkeslag (for eksempel Troms AP), lokallag (Ellingsrud Arbeiderpartilag), selvstendige politikerblogger (Jens Stoltenbergs blogg) eller egne definerte saksområder og aksjoner (Arbeidsportalen). Nettstedet er basert på den norske plattformen Origo¹⁸. På Origo kan hvem som helst opprette egne ”soner”, og skape sitt eget nettsamfunn rundt

¹⁸ <http://origo.no>

for eksempel særinteresser eller nærmiljø. Origos formål er i følge dem selv å ”skape den gode samtalen”, og har innebygde verktøy for ”blogging, samtale, fotodeling og felleskalendere”. På den måten er det lett å samarbeide effektivt i grupper, og skape et verktøy for å samle grupper med felles interesser. Pr. 02.06.2010 har Origo 158279 registrerte medlemmer¹⁹. Verdt å merke seg er også Origos tilknytning til A-pressen, der innlegg på Origo kan publiseres i en eller flere av de 52 lokal- og regionsavisene som eies av A-pressen. Videre skiller Origo seg ut fra andre sosiale medier med en viktig funksjon som gjør at du som bruker kan bekrefte din rolle og din identitet. Brukere kan gjennom kobling til Folkeregisteret autorisere sin identitet på Origo, og også bekrefte en eventuelt rolle i en organisasjon om ønskelig. På den måten sikrer man at brukere som skriver under fullt navn faktisk er den de gir seg ut for å være. Du er også forsikret om at brukeren som gir seg ut for å være ”Storingsrepresentant” faktisk er det. Disse fremtredende funksjonene på Origo gjør at et stort flertall av brukerne deltar under fullt navn, og gjerne også tilleggsopplysninger om hvem de er.

Figur 3.2.2: Forsiden på Origo.no (14.06.2010)

¹⁹ <http://origo.no/-/site/global> - Tall hentet 02.06.2010

3.2.3 Diskusjoner på Mitt Arbeiderparti

For å delta i diskusjonene på Mitt Arbeiderparti må du først opprette en Origo-bruker. Deretter kan du delta i de sonene du ønsker ved å ”bli medlem”. De siste innleggene fra sonene du er medlem i vil dermed aggregeres på din personlige Origo-forside. Vanlige Origo-brukere kan delta i diskusjonene i de ulike sonene. Verdt å merke seg er at man også kan delta i diskusjonene på Origo med et såkalt ”gjestepass” fra andre mer utbredte tjenester; henholdsvis Twitter, Facebook og Google. Det vil si at alle som har en bruker på en av disse tjenestene har muligheten til å delta i diskusjonene på Mitt Arbeiderparti, noe som potensielt innebærer omtrent halve Norges befolkning²⁰. For å få full tilgang til alle funksjonene på Mitt Arbeiderparti må du imidlertid være medlem av partiet, noe som kommer klart til uttrykk når du logger deg inn på siden. Ditt medlemskap i partiet må bekreftes, noe som gjøres manuelt via mobiltelefonen.

Brukerne deltar i diskusjonene gjennom kommentarfeltet som finnes under innleggene i sonen. Det er kun brukere som er ”vert” for en sone som kan skrive innlegg. Alle brukere kan skrive kommentarer ved å bruke dette feltet under innlegget man ønsker å svare på:

Skriv en kommentar

B I

 Om formatkoder

Forhåndsvis Kommenter

Figur 3.2.3.1: Kommentarfeltet åpner også for enkel formatering av teksten, i tillegg til innsetting av linker og bilder.

²⁰ Tallene på norske Facebook-brukere varierer ut ifra kilde. TNS Gallup anslår at det eksisterer om lag 2 250 000 aktive norske brukere pr. Q1 2010, hvilket indikerer at det totale tallet kan være enda høyere - <http://www.tns-gallup.no/?did=9091935>

Når brukerne kommenterer et innlegg vises det i en tråd under innlegget på denne måten:

Dersom jeg kan få komme med min vurdering av en etter sigende altfor stor del av sykmeldte, ville jeg heller innføre en karensgdag i stede for å stigmatisere den som er langtidssykmeldt eller arbeidsufør. For den som må bite i det sure eplet og tre ut av sitt arbeide etter mange års innsats føles denne debatten veldig nedverdiggende. Man blir uglesett av mange som arbeidsudyktig. Ikke alle sykdommer og skader er synlige. Skal man dermed leve resten av sitt liv uten å tillate seg å kunne le eller delta i det sosiale uten å føle misstenksomme øyne i nakken? En karensgdag tåler de fleste, og jeg vil påstå at grunnen til å bli borte fra jobben så kort tid ikke er bunnet i en livsfrarøvende alvorlig skade eller sykdom. For den som måtte forlate en jobb de elsket er ordet helvete nærliggende. Ikke gi dem flere grunner til å finne sin plass der.

 Terje Steinhilber
torsdag 14. januar kl 13 | Bra?

Ingen sjuke skal stigmatiserast eller bli uglesett , verken langtidssjuk eller dei som må ta ein dag eller to for å ta seg inn og på den måten slepp unna ein lengre sjukeperiode. I 1978 då LO klaret å innføra full lønn under sjukdom for alle, var det vel ca 25% av lønnsmotakarane som ikkje allereie hadde det frå før gjennom andre avtalar. Det kan ikkje vera dei ca 25% som skal "redda" sjukelønsordninga. Karensdagar må difor ut av debatten og ikkje nemnast meir, det er ingen ting å spare med det. Statsministeren har også sagt at det er uaktuelt, men enkelte må allikevel ta det opp igjen i alle debattar. **Gløym det!!**

 Per Arne Hestheim
torsdag 14. januar kl 15 | Bra?

Figur 3.2.3.2: Slik vises kommentarene under hverandre, med den nyeste nederst, i tråder under et innlegg.

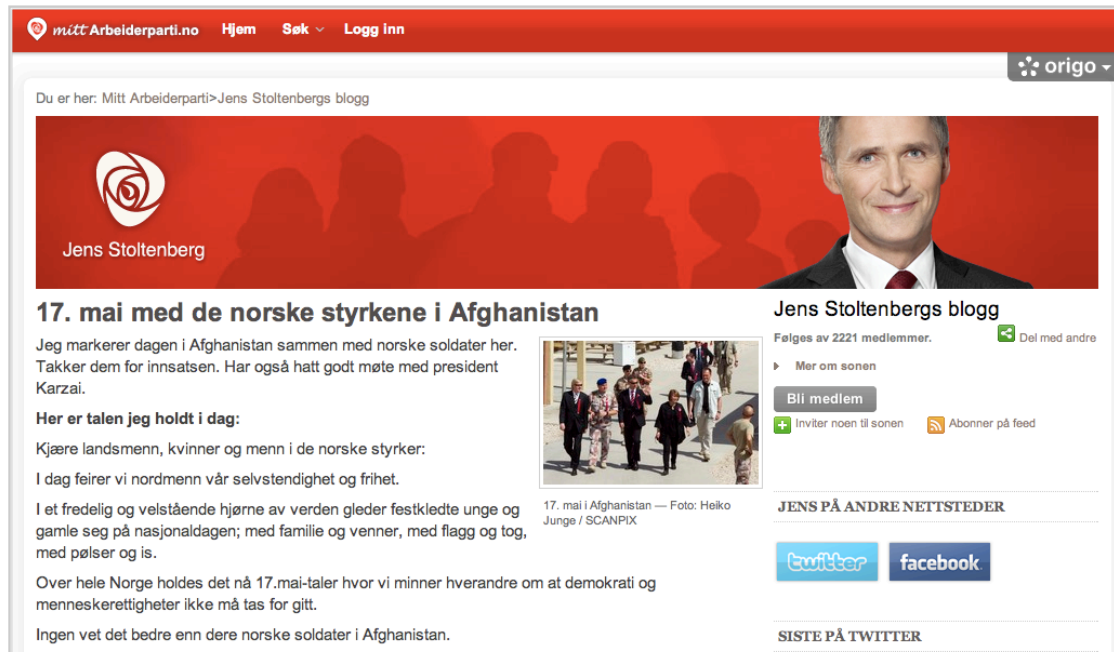
Informantene jeg har intervjuet representerer fire ulike soner på Mitt Arbeiderparti, henholdsvis Familie- og kulturportalen, Internasjonal Portal, Arbeidsportalen og Jens Stoltenbergs blogg. I de følgende avsnittene vil jeg presentere en oversikt over disse sonene med nøkkeltall pr. 14.06.2010.

Familie- og kulturportalen er en sone for familie- og kulturfraksjonen til Arbeiderpartiet, og administreres av denne. Sonen ble opprettet 11.02.2010, og har 42 innlegg, 93 kommentarer og følges av 91 medlemmer.

Internasjonal Portal er en debattsone for internasjonale spørsmål, og ble opprettet 27.11.2009. Den frontes av utenriksminister Jonas Gahr Støre, og administreres av utenriks- og forsvarsfraksjonen til Arbeiderpartiet. Den har 29 innlegg, 88 kommentarer og følges av 174 medlemmer.

Arbeidsportalen ble opprettet 15.01.2010, i kjølvannet av statsministerens nyttårstale der han introduserte en stor debatt rundt problemstillinger med sykefravær og arbeidsliv. Sonen frontes av partisekretær Raymond Johansen, og administreres av arbeids- og sosialfraksjonen til Arbeiderpartiet. Den har 4 innlegg, 91 kommentarer og følges av 2006 medlemmer. Denne debattens medieomtale kan være noe av grunnen til det høye medlemstallet.

Jens Stoltenbergs blogg er den offisielle bloggen til statsminister Jens Stoltenberg, og består av innlegg fra statsministeren selv. Sonen ble opprettet 04.09.2009, og administreres av personer i partiets informasjonsavdeling i tillegg til Stoltenberg selv og hans rådgivere. Den består pr. 14.06.2010 av 32 innlegg, 1541 kommentarer og følges av 2269 medlemmer.

Figur 3.2.3.3: Forsiden på Jens Stoltenbergs blogg, som er en av de mange sonene på Mitt Arbeiderparti.

3.2.4 Casets kontekst

Essensielt for casestudier er å forstå hvert case innenfor sin kontekst. Som Robert K. Yin forklarer er et casestudie en undersøkelse av et samtidig fenomen i en naturlig kontekst. Yin understreker at valg av casestudie som metode i stor grad handler om å ønske å dekke kontekstuelle aspekter, i den tro at det har høy relevans for fenomenet som undersøkes (Yin 1994: 13). Det at grensene mellom fenomen og kontekst i et casestudie ikke er innlysende, gjør at kontekstens relevans for studien blir stor. Det betyr at forskeren må forsøke å kartlegge alle viktige aspekter ved situasjonen, slik at man kan oppnå detaljert kunnskap om drivkreftene bak fenomenet som undersøkes. På den måten blir det enklere å skille ut ”det som er de virkelige egenskapene, sammenhengene og drivkreftene” (Østbye et al. 2002: 244). I denne undersøkelsen av Arbeiderpartiets bruk av sosiale medier for å fasilitere åpenhet i politiske prosesser, blir derfor også konteksten et viktig element. I dette tilfellet handler det om

Arbeiderpartiets rolle som politisk organisasjon, fremveksten av sosiale medier og partiets holdning til disse.

Arbeiderpartiet som politisk organisasjon har hatt en særdeles fremtredende rolle i norsk politikk. Partiet har dype røtter inn i arbeiderbevegelsen, og vokste frem som et bindeledd mellom fagforeningene som oppsto på midten av 1800-tallet. AP ble stiftet i 1887 med et partiprogram som blant annet innebar alminnelig stemmerett og lovfestet normalarbeidsdag.²¹ Utover på 1900-tallet befestet Arbeiderpartiet sin posisjon som et politisk parti for arbeiderbevegelsen, tuftet på sosialdemokratiske idealer og prinsipper. Særlig etterkrigstiden med Einar Gerhardsen som statsminister blir beskrevet som ”Arbeiderpartiets gylne år”, med en oppslutning på mellom 40 og 50% store deler av tiden. Denne perioden har også understreket partiets viktige rolle i utbyggingen av velferdsstaten. Fra og med valget i 1927 har Arbeiderpartiet vært det partiet i Norge med størst oppslutning. Dets utspring fra arbeiderbevegelsen reflekteres i partiets nære tilknytning til Landsorganisasjonen i Norge (LO), som er landets største sammenslutning av fagforbund²². I dag er Arbeiderpartiet en del av en flertallsregjering med Sosialistisk Venstreparti (SV) og Senterpartiet (Sp), og bekler de tyngste postene i regjeringen, deriblant stats-, utenriks-, finans- og forsvarsministerpostene. I lys Arbeiderpartiets historie, tradisjon og posisjon har bred kontakt med grasrota alltid vært viktig. Her ligger nok også mye av bakgrunnen for APs aktive bruk av nye digitale kanaler, hvor de blir sett på som ledende blant norske politiske partier²³; nemlig et ønske om å komme i kontakt med, og engasjere og aktivere en bred del av befolkningen.

3.3 Valg av metode og analytisk tilnærming

3.3.1 Metodevalg

Empirien i oppgaven baserer seg, som illustrert ovenfor, på syv kvalitative intervjuer i tillegg til en overordnet deskriptiv analyse og en kvalitativ innholdsanalyse. Disse metodene vil utbroderes ytterligere i underkapittel 3.4 og 3.5. Robert K. Yin argumenterer for at bruk av flere kilder til data er en av styrkene ved å gjøre

²¹ <http://arbeiderpartiet.no/Om-AP/Aps-historie/Kravet-om-et-arbeiderparti>

²² <http://www.lo.no/u/Om-LO/Organisasjonen-LO1/Kort-om-LO/>

²³ <http://valgpanelet.no/forsiden/arbeiderpartiet---vinneren-av-den-digitale-valgkampen/>

casestudier. En slik data- og metodetriangulering kan være med å styrke oppgavens validitet fordi flere kilder til bevis "essentially provide multiple measures of the same phenomenon" (Yin 1994: 92). Dette gjør, i følge Yin, at forskeren kan adressere et bredere felt rundt caset og således styrke kvaliteten på datatilfanget under innsamlingen (ibid).

3.3.2 Analytisk rammeverk: *Grounded Theory*

Det overordnede analytiske rammeverket tar utgangspunkt i det som kalles grounded theory. Grounded theory er en metodologi for å oppdage ny teori ut ifra dataene som er samlet inn. Datainnsamlingen og analysen foregår parallelt der man kontinuerlig sammenligner nye observasjoner med tidligere innsamlede data, slik at man oppnår en kontekstuell forståelse av forbindelsen mellom teori og empiri. Denne metodologien er spesielt egnet til studier av sosial interaksjon, gjennom en eksplorerende holdning til empirien. Dette gjør den til et nyttig analytisk rammeverk ved for eksempel studier av interaksjonen i sosiale medier som oppgaven tar for seg. Grounded theory er nært knyttet til det som kalles konstant komparativ metode og erfaringsbasert teori, og er altså en metode for å bygge teori ut ifra empirien. Den avviser enkle deduktive slutninger, og legger større vekt på den induktive naturen for teoribygging; den foregår som en dialog mellom eksisterende teori og nye innsikter som genereres gjennom de pågående empiriske observasjonene og analysene (Liamputtong og Ezzy 2005: 266). Ifølge metodene for grounded theory så blir begreper, kategorier og temaer identifisert og utviklet mens forskningen pågår som parallelle prosesser under datainnsamling og analyse (Ezzy 2002: 12). Oppgaven har imidlertid ikke hatt som formål å nødvendigvis utvikle ny teori i seg selv, men heller være med på å utvikle forslag til et begrepsapparat som kan være med å forklare handlinger sett i lys av caset og dets kontekst. Dette kan videre være med på å danne grunnlaget for ny teori på sikt.

Når man kombinerer casestudier med grounded theory må man imidlertid være forsiktig. Robert K. Yin påpeker at "theory development prior to the collection of any case study data is an essential step in doing case studies" (Yin 1994: 28). Dette er en direkte motsigelse mot nøkkelprinsippet i grounded theory som omhandler at teori skal springe ut fra dataene og ikke legge premissene for datainnsamling og analyse slik Yin skisserer i sin beskrivelse av casestudier. Det er derfor viktig å være

klar på metodologien på dette området. Teorien som oppgaven bygger på har vært utviklet både i forkant, under, og i etterkant av selve undersøkelsene, og følger i så måte verken den ”rene” grounded theory-modellen eller Yins argumenter for at teorien skal danne ”the blueprint for your study” (ibid).

3.3.3 Tematisk analyse og koding

Selve kodingsprosessen er essensiell for å utvikle grounded theory. I oppgaven bruker jeg tematisk analyse som verktøy under kodingen. Koding i tematisk analyse og grounded theory dreier seg om å identifisere temaer og begreper som er i dataene for å bygge en systematisk utredning av hva som har vært observert og registrert. Det er gjennom denne kodingsprosessen at begrepsapparatet bygges (Ezzy 2002: 86). Tematisk analyse brukes som verktøy innenfor grounded theory for å redusere og konsentrere dataene, men uten nødvendigvis med det formålet å skulle bygge ny teori. Denne analyseformen er nært knyttet til innholdsanalyse, men har en mer induktiv form fordi kategoriene som dataene sorteres i ikke er bestemt før kodingsprosessen er startet, men blir utformet ut ifra dataene under selve kodingen. Kathy Charmaz forklarer:

The logic of grounded theory coding differs from quantitative logic that applies preconcieved categories or codes to the data. [...] we create our codes by defining what we see in the data. Codes emerge as you scrutinize your data and define meanings within it. Through this active coding, you interact with your data again and again and ask many different questions of them. As a result, coding may take you into unforeseen areas and new research questions.

(Charmaz 2006: 46)

I følge Corbin og Strauss (1990) er koding en kreativ og analytisk arbeidsprosess som gjennomføres ved å foreta en åpen, aksial og selektiv koding av teksten. Hensikten er å bearbeide en tekst kreativt, systematisk og selektivt i en sirkulær prosess. Douglas Ezzy (2002) skisserer et rammeverk for tematisk analyse basert på Strauss og Corbins tre ulike analysenivå (Strauss og Corbin 1990). Det første nivået – åpen koding – er en kaotisk, usystematisk og kreativ prosess hvor man forsøker å knytte frie assosiasjoner til mulige tolkninger av teksten. Det er en prosess som innebærer et stort omfang av eksperimentering og er en måte å få tak i det som ligger under overflaten i materialet (Ezzy 2002: 90). Neste steg i kodingsprosessen er aksial koding, der det

dreier seg om å snevre inn, analysere og modifisere kodene fra det første nivået. Her forsøker man å lete etter strukturer og mønstre i temaer og fenomener, og organisere kategoriene som logisk hører sammen. Siste analysenivå er selektiv koding. Her identifiserer man en eller flere kjerne kategorier eller begreper som knyttes opp i mot problemstillingen. Alt i alt handler kodingsprosessen om å bryte ned datamaterialet i mindre fragmenter og bygge opp datamaterialet på nytt. På den måten danner man seg nye innsikter som utforsker likheter og forskjeller over flere caser. Starten av kodingsprosessen er gjerne kaotisk og uoversiktlig, men etter hvert som temaer og kategorier kommer frem blir analysen mer organisert og strukturert. Kodingen "allows the researcher to move beyond preexisting theory to 'hear' new interpretations and understandings present in the data" (Ezzy 2002: 94).

3.4 Intervjuene

3.4.1 Semistrukturerte intervjuer

Jeg tar i bruk kvalitative intervjuer i som en del av datainnsamlingen. Intervjuer er en av de mest sentrale metodene for kvalitative studier (Thagaard 2009: 88). Metoden er spesielt brukt for å samle inn data som er knyttet til personers oppfatninger, vurderinger og virksomhet. Denne formen for datainnsamling kan være krevende, men til gjengjeld kan man sitte igjen med informasjon man ellers ikke ville hatt tilgang til (Østbye et al. 2002: 98). Det er vanlig å skille mellom strukturerte, halvstrukturerte og åpne intervjuer. Halvstrukturerte eller semistrukturerte intervjuer, som jeg benytter meg av i oppgaven, består av

"en rekke temaer som skal dekkes og forslag til spørsmål. Samtidig er det åpent for forandringer, både i rekkefølge og spørsmålsform, slik at intervjueren kan følge opp svarene og historiene han eller hun får av intervjupersonen."

(Kvale 1997:72)

På den måten kan forskeren styre temaene og være fleksibel med tanke på rekkefølgen på spørsmålene. Man kan stille åpne spørsmål for å få informantene til å reflektere over svaret, men man må samtidig være nøye med oppfølgingsspørsmålene slik at man får relevant informasjon. Ved bruk av semistrukturerte intervjuer som

metode er en intervjuguide et viktig verktøy. Intervjuguiden er en oversikt over de temaene og spørsmålene man har tenkt å stille informantene. Denne metoden krever imidlertid at intervjueren har god oversikt over intervjuguiden ellers kan man risikere å gå glipp av viktig informasjon. Videre fordrer en løsere struktur på intervjuguiden at man gjennomfører en god kodingsprosess senere. I grounded theory starter analysen samtidig med datainnsamlingen, og allerede når man foretar et intervju gjør man seg tanker omkring teorier og temaer. I følge Douglas Ezzy blir ikke dataene bare analysert *etter* at de er samlet inn, men datainnsamlingen i seg selv er også en fortolkende prosess (Ezzy 2002: 78). Selve intervjuene og den påfølgende transkripsjonen blir derfor en innledende form for analyse, hvor man allerede begynner å gjøre koblinger mellom deltakernes erfaringer og teoretiske fremstillinger (ibid: 70).

3.4.2 Utvalg, rekruttering og gjennomføring

Før intervjuene ble gjennomført deltok jeg på møter i regi av to ulike fraksjoner der det ble diskutert strategier for bruk av Mitt Arbeiderparti og andre sosiale medier. Deltakelse på disse møtene ga innblikk i hvordan denne typen verktøy blir prioritert, og dannet også til en viss grad et grunnlag for videre utvalg av hvem som ville fungere best som informanter. Informantene ble valgt ut i samråd med en representant fra informasjonsavdelingen i partiet, som hadde en tett kontakt med fraksjonene og deres arbeid med digitale medier. Avtaler om intervjuer gikk også gjennom denne kontakten. For å kunne si noe om de åpne politiske prosessene på Mitt Arbeiderpart har jeg gjort seks intervjuer med stortingsrepresentanter fra Arbeiderpartiet som var i ferd med å ta i bruk, eller allerede hadde tatt i bruk sin fraksjons sone på Mitt Arbeiderparti. Videre har jeg gjort et intervju med en representant fra informasjonsavdelingen i partiet, med særskilt ansvar for Jens Stoltenbergs blogg. To representanter fra hver av de tre aktuelle fraksjonene ble valgt ut med bakgrunn i vurderinger rundt deres nåværende eller kommende aktivitet på deres sone. Det var naturlig å velge informanter med et nært forhold til caset, da det er grunn til å anta at disse vil kunne gi mer verdifull informasjon. Det blir dermed nærliggende å betegne utvalget som *strategisk*, i og med at informantene er valgt ut med tanke på deres egenskaper og kvalifikasjoner som er ”strategiske i forhold til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver” (Thagaard 2009: 55).

Selve intervjuene ble gjennomført i to omganger. I første omgang intervjuet jeg fire representanter fra to fraksjoner som var i oppstartsfasen med etablering av sin sone på Mitt Arbeiderparti; familie- og kulturfraksjonen og utenriks- og forsvarsfraksjonen. Disse representantene ble stilt spørsmål med hovedvekt på *forventninger* til sosiale medier som verktøy for åpenhet i politiske prosesser. Andre runde med intervjuer fokuserte på *erfaringer*, og ble gjort med to representanter fra arbeids- og sosialfraksjonen i tillegg til en informasjonsmedarbeider fra partikontoret med ansvar for bloggen til Jens Stoltenberg. Det er altså brukt to litt forskjellige intervjuguider til de to gruppene med informanter. Dette var for å kunne belyse et bredere aspekt ved fenomenet i casestudiet. Intervjuguidene ble strukturert etter temaer og spørsmål som tok utgangspunkt i oppgavens problemstillinger. Bruk av sosiale medier, åpenhet i politiske prosesser og deltakelse ble dermed naturlige temaer. To utgaver av intervjuguiden er lagt ved som vedlegg til oppgaven. Informantene ble spurt om de ønsket sitatsjekk, men ingen av dem hadde ønske om dette og det ble således ikke utført.

Alle intervjuene ble tatt opp på bånd og transkribert i sin helhet. Informantene ble forespurt om bruk av opptaksutstyr var i orden, og alle ga sitt samtykke. I lys av deres offentlige roller som stortingsrepresentanter (gjelder for 6 av 7 informanter) er de vant til intervjusituasjoner. Til de to første intervjuene ble det brukt en båndopptaker med kassetter. Her ble imidlertid kvaliteten på opptakene så dårlig at jeg så meg nødt til å bytte til digital opptaker, i form av en applikasjon på iPhone²⁴, til de resterende intervjuene. Den dårlige kvaliteten på de første opptakene gjorde også at enkelte ord fra informantene druknet i støy, noe som kan ha medført at jeg har gått glipp av viktig informasjon. Dette skjedde riktignok i svært begrenset grad, slik at jeg vurderer den muligheten som liten. Bruk av opptaksutstyr gjør at alt som blir sagt bevares, og man får en mer korrekt gjengivelse til videre bruk enn om man kun skulle basert seg på notater. Dette styrker validiteten og reliabiliteten i materialet.

3.4.3 Bearbeiding av materialet

I tråd med tankegodset rundt grounded theory starter analyseprosessen allerede under intervjuene, og særlig transkriberingen fungerer som et innledende stadium i analysen.

²⁴ Applikasjonen iTalk Recorder ble brukt til intervjuene - <http://itunes.apple.com/us/app/italk-recorder/id293673304?mt=8>

Ved å transkribere intervjuene selv fikk jeg en god mulighet til å bli godt kjent med datamaterialet, noe som styrker den senere analyseprosessen (Dalen 2004: 64). Intervjuene ble transkribert tilnærmet ord for ord, men overflødige pauseord ble utelatt da det ble vurdert som irrelevant for meningen i materialet. Det totale transkriberte materialet utgjorde 45 sider tekst, i underkant av 22 000 ord. Analysen av intervjuene ble gjennomført i henhold til Corbin og Strauss' tre nivåer av koding i grounded theory (Ezzy 2002: 86-94). I forbindelse med de to første kodingsnivåene ble det tatt i bruk kodingsskjemaer for hvert enkelt intervju. Det tematiske utgangspunktet fra intervjuguiden er presentert i venstre kolonne, selve teksten fra intervjuet i kolonne nr. to, og de to første kodingsnivåene i de to kolonnene til høyre:

Tema	Tekst	Åpen koding	Aksial koding
Åpenhet - muligheter	”Det er noe med å gjøre det tilgjengelig, når folk allikevel er på Facebook og Origo så er det like greit at de finner politikken vår der de er, i stedet for at vi skal forvente at de går til disse særkanalene som finnes. Så det handler om å gjøre det tilgjengelig.”	Tilgjengeliggjøring Informasjon til folket Innsyn Tilgjengeliggjøring	Tilgjengeliggjøring Formidling

Tabell 3.4.3: Utdrag fra kodingsskjema.

Temaene fra intervjuguiden ble brukt som utgangspunkt for skjemaenes struktur. Bruken av slike skjemaer forenklet selve kodingsprosessen, og ga en bedre oversikt over materialet. Samtidig er det et viktig verktøy for å hente ut meningsinnholdet fra de transkriberte intervjuene, og bidrar i så måte til en fortetting og konsentrasjon av datamaterialet; noe som er essensielt for utføring av kvalitativ metode (Thagaard 2009: 151). Den siste kodingsrunden ble gjort for hånd på papir. Dette ble gjort fordi den selektive kodingen krever god oversikt over de forhenværende nivåene, og utskrifter av skjemaene ga i så måte en overlegen oversikt. Som skissert ovenfor startet jeg ikke med et allerede etablert sett med kategorier, men utviklet begreper og kategorier gjennom å definere og beskrive hva jeg så i dataene. Gjennom denne induktive prosessen utkrystalliserte det seg enkelte begreper og temaer, og til slutt satt jeg igjen med en kjernekategori. Det som sto frem som hovedkategori etter de tre kodingsnivåene i grounded theory var *effekter*; forstått som ”effekter av åpenhet gjennom sosiale medier”. Under hovedkategorien *effekter* ble det også identifisert tre

dimensjoner av denne: *forventninger, erfaringer og utfordringer*. Disse la grunnlaget for struktureringen av analysen som presenteres i kapittel 4.

3.5 Innholdsanalyse

3.5.1 Deskriptiv analyse

I første omgang ble det gjennomført en deskriptiv analyse av alle kommentarene (frem til 9.3.2010) på Jens Stoltenbergs blogg. I den innledende fasen av prosjektet var ideen å analysere nye soner som ble opprettet av flere ulike stortingsfraksjoner²⁵. Disse analysene skulle suppleres med intervjuer av sentrale deltakere fra fraksjonene i forkant og i etterkant av oppstarten. På grunn av tidsbegrensningene og mangel på momentum i forhold til deltakelse og aktivitet i de nye sonene, ble fokuset på innholdsanalysen flyttet over til Jens Stoltenbergs blogg. Den er atypisk i forhold til resten av sonene på grunn av et særdeles høyt deltakelses- og aktivitetsnivå (se beskrivelse i underkapittel 3.2 ovenfor) men fungerer som et godt analyseobjekt for å se nærmere på aktiviteten i de åpne diskusjonene. På den måten ville det være mulig å kunne gjøre en analyse i det hele tatt.

Med deskriptiv analyse mener jeg en overordnet kartlegging av ulike aspekter ved deltakelsen og aktiviteten på bloggen, for på den måten å få frem enkelte nøkkeltall. Dette ble gjort for å få oversikt over temaer, innlegg, kommentarer og deltakere i tillegg til å kunne identifisere overordnede mønstre i aktivitet og deltakelse. Den deskriptive analysen ble også gjort for å forbedre utgangspunktet for den kvalitative innholdsanalysen. Materialet ble hentet ut fra jensstoltenberg.no og analysert via regneark i Microsoft Excel. Selve uthenting av materialet ble gjort ved hjelp av en html-parser²⁶ som ble utviklet særskilt for formålet. Parseren fjernet alt av overflødig innhold fra bloggen og presenterte deltakere, dato og kommentarer som ren tekst. Det ble gjort flere manuelle kontroller på at den parsede versjonen av materialet stemte overens med det originale. Samtidig ville det vært tidsmessig vanskelig å ta for seg en slik analyse uten bruk av denne type verktøy. Med navn på deltakere og tekst fra kommentarer implementert i Excel, kunne jeg få oversikten over noen viktige

²⁵ Dette gjaldt familie- og kulturportalen (<http://familieogkultur.mittarbeiderparti.no/>), Arbeidsportalen (<http://arbeid.mittarbeiderparti.no/>) og Internasjonal Portal (<http://internasjonalt.mittarbeiderparti.no/>)

²⁶ En parser er en applikasjon som analyserer tekst (i dette tilfellet HTML-kode), for så å presentere det i en annen strukturell form (i dette tilfellet ren tekst). Parseren ble utviklet av PhD-kandidat Andreas Svendsen ved SINTEF IKT.

nøkkeltall: Lengden på de ulike kommentarene (inkludert tall på median og gjennomsnitt, i tillegg til minimum og maksimum), antall kommentarer og deltakere i de ulike trådene, aktiviteten til de ulike deltakerne og antall kommentarer per deltaker. Ved hjelp av denne oversikten fikk jeg også et overblikk over alle deltakerne og hvor aktive de hadde vært på tvers av innlegg. Denne kartleggingen fungerte også som grunnlag for fokus og avgrensning i den større kvalitative innholdsanalysen som ble gjort av et mindre utvalg diskusjonstråder. Selve den deskriptive analysen redegjøres for i kapittel 5.

3.5.2 Kvalitativ innholdsanalyse

3.5.2.1 Utvalg

Jeg har også foretatt en innholdsanalyse av Jens Stoltenbergs blogg. Jeg har i den forbindelse gjort en tematisk avgrensning av innlegg, og gjort et utvalg blant innleggene som handler om sykefravær og arbeid. Temaet var svært aktuelt i forbindelse med statsministerens nyttårstale, og forhandlingene rundt en ny avtale om Inkluderende Arbeidsliv²⁷. Denne avgrensningen omfatter seks innlegg, hvorav tre av dem har få kommentarer mens tre innlegg har avfødt en lang debatt. Blant disse seks innleggene vil jeg se nærmere på et utvalg av 117 kommentarer. De tre korte diskusjonstrådene er analysert i sin helhet, mens jeg i de lange trådene har gjort et tilfeldig utvalg på 30 kommentarer fra hver tråd fordelt på denne måten: Kommentarene fra nr. 21 til 50 i innlegg nr. 21, kommentarene fra nr. 51 til 80 i innlegg nr. 22, og kommentarene nr. 81 til 110 i innlegg nr. 16. Med intervaller på 30 kommentarer mener jeg det gir tilstrekkelig rom for å se mønstre og intern dynamikk i trådene. Avgrensningene er nødvendige å ta, både med tanke på tidsaspektet og de naturlige volumbegrensningene en masteroppgave innebærer. Tabellen under gir en oversikt over innleggene, med antall kommentarer totalt. Antall kommentarer med i utvalget står i parentes:

#	Innleggets tittel	Dato	Kommentarer	Deltakere
10	Kampen mot arbeidsledighet ikke over	01.10.09	14	8
16	Lavere sykefravær	19.11.09	258 (30)	131

²⁷ Enige om tiltakspakke for lavere sykefravær og ny IA-avtale - <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ad/pressesenter/pressemeldinger/2010/Enige-om-tiltakspakke-for-lavere-sykefravar-og-ny-IA-avtale.html?id=594044>

21	Invitasjon til rådslag: Samarbeid om arbeid (nyttårstale)	01.01.10	191 (30)	82
22	Enige om sykefraværet	11.01.10	254 (30)	46
25	Samarbeid for arbeid	15.02.10	8	6
26	Frisk, ikke utrygg	27.02.10	5	4

3.5.2.2 Analyse

Innsamlingen av materiale i forbindelse med den deskriptive analysen, forenklet den kvalitative analysen ved at jeg hadde alle kommentarer fra alle innlegg tilgjengelig som ren tekst. På den måten kunne utvalget gjøres enkelt, og kodingsprosessen starte umiddelbart. Kodingen ble gjort direkte i regnearkene i Microsoft Excel. Gjennom de tre kodingsnivåene i grounded theory ble det utviklet et sett tema både på nivå av alle tilhørende kommentarer til et innlegg, og på nivå av kommentarene i seg selv. Kodene på nivå av diskusjonstrådene som helhet ble gjort i uthevet skrift øverst. På dette nivået var det tilstrekkelig med en kode for hver kommentar uavhengig av kodingsnivå, i og med at de enkelt kunne karakteriseres som innspill eller interaksjon. På nivå av kommentarene ble det gjennomført både åpen, aksial og selektiv koding for alle kommentarer, i tråd med Strauss og Corbins analysemodell. På samme måte som med intervjuanalysen ble det benyttet kodingsskjemaer, men denne gangen i Excel. Tabellen under illustrerer denne prosessen:

Åpen koding	Aksial koding	Selektiv koding
Enkeltstående henvendelse til Jens Stoltenberg Erfaring fra sykepleieryrket Forslag til løsning på høyt sykefravær Kritikk mot nedskjæringer	Direkte innspill Erfaringsbasert kunnskap Løsningsorientert Utfordringer Kritikk	Innspill Løsningsorientert
Enkeltstående henvendelse til Jens Stoltenberg Uttrykker delvis enighet Konstruktiv argumentasjon Skisserer potensielle utfordringer og problemer	Direkte innspill Konstruktivt Problemfokustert	Innspill Løsningsorientert

Tabell 3.5.2.2: Tabellen viser utdrag fra kodingsprosessen. Til venstre for kolonnen med åpen koding lå kommentarene som ren tekst. De var for lange til å presentere her, men ligger som vedlegg til oppgaven. I tabellen illustreres hvordan to kommentarer er 1) karakterisert som 'innspill' på nivå av trådene som helhet, og 2) kategorisert som 'løsningsorientert' på nivå av kommentarene.

Gjennom en slik iterativ prosess ble det skissert ulike former for kommentartråder og ulike former for kommentarer. Det ble identifisert to ulike typer av tråder; innspills- og interaksjonstråder. Samtidig utkrystalliserte det seg fire ulike hovedtyper av kommentarer: den *analytiske og løsningsorienterte*, den *følelsesladede og personlige* i tillegg til de som utelukkende bestod av *direkte kritikk* og en som omhandler *personangrep og sabotasje*. Videre innebar den kvalitative analysen også en nærmere undersøkelse av deltakelse og aktivitet fra sentrale Arbeiderpartimedlemmer. Dette ble gjort for å se på hyppigheten av og innholdet i interaksjonen mellom Arbeiderpartiet og deltakerne. For å gjøre dette måtte jeg imidlertid bruke både data fra den deskriptive analysen, i tillegg til å bevege meg utenfor utvalget av kommentarer i den kvalitative analysen. Dette var fordi Arbeiderpartiets deltakelse i stor grad falt utenfor mitt tilfeldige utvalg av kommentarer. Jeg mener imidlertid at akkurat denne delen av undersøkelsen er såpass interessant at en slik manøver er metodisk forsvarlig.

3.6 Sikring av kvalitet i casestudier: Validitet, reliabilitet og generalisering

3.6.1 Generalisering

Generalisering dreier seg om å trekke slutninger fra det spesielle til det generelle; i forskning handler det gjerne om å identifisere mønstre og sammenhenger i små utvalg som igjen brukes til å si noe om et større univers som helhet (Østbye et. al 2002: 239-241). For å kunne gjøre dette er det viktig å ha høy grad av validitet og reliabilitet i undersøkelsen, slik at alle disse tre begrepene henger tett sammen. I casestudier, og særlig i studier som har en eksplorativ tilnærming, er det imidlertid vanskelig å kunne bruke utstrakt generalisering. Robert K. Yin hevder at casestudier kan generaliseres til en bredere teori, men ikke til en større populasjon. Yin skiller mellom det han kaller analytisk generalisering, som handler om å generalisere til teori, og statistisk generalisering som dreier seg om en generalisering fra et utvalg til et større univers (Yin 1994: 10). Jeg gjør ikke noe forsøk på å generalisere funnene i denne oppgaven til et større univers, da jeg ser på dette caset og dets kontekst som såpass komplekst og mangfoldig. I stedet foreslår jeg noen generelle begreper som kan brukes videre i

nye studier, og på sikt danne et rammeverk for å generere ny teori. Jeg vil diskutere hvordan oppgavens resultater kan legge grunnlag for videre studier og utvikling av teori i underkapittel 7.6.

3.6.2 *Validitet og reliabilitet*

I det store og det hele handler validitet og reliabilitet om undersøkelsens gyldighet og pålitelighet. Gjennom dette kapittelet har jeg støttet meg på Robert K. Yins beskrivelser av casestudier. Han skisserer opp fire kriterier for å bedømme kvaliteten i casestudier (Yin 1994: 32-38): Begrepsvaliditet, intern validitet, ekstern validitet og reliabilitet. *Begrepsvaliditet* går ut på å sørge for at de operasjonelle målene for et begrep er dekkende, slik at undersøkelsen måler det man ønsker å måle. På den måten sørger man for at dataene man samler inn kommer fra kilder som er relevante for å svare på forskningsspørsmålene. *Intern validitet* handler om å etablere et kausalt forhold, der man forklarer årsakssammenhenger, og man unngår spuriøsitet. Dette gjelder, i følge Yin, kun for forklarende og kausale studier, og faller i så måte utenfor denne oppgaven. *Ekstern validitet* dreier seg om å fastslå hvorvidt studiens funn kan generaliseres eller ikke. *Reliabilitet* går ut på å sørge for gjennomsiktighet av studiens fremgangsmåte, slik at den skal kunne la seg repetere med tilsvarende resultat av en annen forsker. I følge Yin er målet med reliabilitet å ”minimize the errors and biases in a study” (Yin 1994: 36). For å styrke reliabiliteten er det viktig å dokumentere fremgangsmåten i en undersøkelse skritt for skritt, slik jeg har gjort i dette kapittelet ved å diskutere de ulike datainnsamlings- og analysemetodene som er valgt.

Det er imidlertid verdt å notere seg at i kvalitative studier, som denne oppgaven hovedsakelig baseres på, kan det diskuteres hvorvidt begrepene reliabilitet og validitet innehar en annen betydning enn det man tradisjonelt forbinder med dem. Den kvalitative forskningsprosessen innehar en sterk fortolkende karakter som ikke nødvendigvis lar seg forene med nevnte begreper. Douglas Ezzy (2002) mener begrepene er knyttet til en naturvitenskaplig modell som kan være problematisk å bruke på kvalitativ forskning. Han påpeker at kvalitative studier gjerne dreier seg om meninger og fortolkninger som mennesker tillegger sine erfaringer. Disse fortolkningene er konstant i endring parallelt med endringene i samtiden. Det kan derfor være umulig å ”replicate a research project as is required by reliability” (Ezzy 2002: 53). Videre er den subjektive fortolkningen så sentral for kvalitativ forskning at

dens innflytelse blir uunngåelig. I stedet for late som man er ”objektiv” og at subjektiviteten ikke eksisterer, hevder Ezzy at man heller bør være åpen rundt hvordan subjektive forestillinger påvirker forskningen (ibid). I så måte kan det være nyttigere å fokusere på kvaliteten i beskrivelsen og fortolkningen i en kvalitativ undersøkelse. Ezzy viser til en modell av Gubrium og Holstein (1997) der denne kvaliteten vurderes etter parametere som skeptisisme, nær granskning, rik beskrivelse, fokus på prosess, verdsettelse av subjektivitet og toleranse for kompleksitet (ibid: 54). Dette er aspekter ved validitet og reliabilitet som det er viktig å være klar over når man gjør kvalitative undersøkelser. I underkapittel 7.6 vil jeg diskutere oppgavens validitet og reliabilitet nærmere.

IV

Analyse I : Effekter av åpenhet

Kvalitativ analyse av intervjuer

I denne delen av oppgaven vil jeg gjennom analyse av de kvalitative intervjuene presentere forventninger og erfaringer knyttet til åpenhet fasilitert gjennom sosiale medier. Det ble gjort syv intervjuer, hvorav seks med stortingsrepresentanter og ett med en informasjonsmedarbeider med direkte ansvar for bruk av Mitt Arbeiderparti. Fire av intervjuene dreide seg om forventninger knyttet til åpenhet gjennom sosiale medier, mens tre intervjuer hadde fokus på erfaringer. Jeg vil også presentere de utfordringene som informantene tar opp i forbindelse med åpenhet. Denne delen av oppgaven vil svare på min første underproblemstilling; "Hvorfor legge til rette for åpenhet i politiske prosesser?".

Som forklart i metodekapittelet; det som gjennom analysearbeidet med intervjuene sto frem som hovedkategori etter de tre kodingsnivåene i grounded theory var 'effekter'. Under hovedkategorien 'effekter' ble det også identifisert tre dimensjoner av denne: forventninger, erfaringer og utfordringer. Inndelingen i forventninger og erfaringer er imidlertid ikke to markante båser, men glir litt inn i hverandre. De som er intervjuet i forhold til forventninger har også noe erfaringer, og de som har mer erfaring har naturligvis også forventninger til videre bruk.

4.1 Forventede effekter av åpenhet

4.1.1 Kunnskapsutveksling og dialog vil gi styrket eierskap og forankring

Det som informantene i stor grad utpeker som et av de viktigste aspektene ved åpenhet handler om å skaffe seg et bredere tilfang av synspunkter, ideer og meninger. Samtlige trekker fram utveksling av kunnskap og tilgang til informasjon man ellers ikke ville ha fått tak i som et av hovedelementene for å legge til rette for åpenhet i

politiske prosesser. Flere av informantene påpeker at folks egne erfaringer kan tilføre ny kunnskap som politikerne ville hatt vanskeligheter med å få tak i på andre måter, eksemplifisert gjennom dette sitatet fra en av informantene:

”Jeg tror at folk setter utrolig pris på å få lov til å komme med meningene sine. Og så er det jo sånn at de som for eksempel er barnevernspedagog, som jobber med de mest vanskeligstilte barna, de vet jo ofte hvor skoen trykker.”

(Informant 1, intervju)

Informanten mener også at folk har et iboende ønske om å dele sine budskap og meninger:

”Samtidig så vet de at vi ikke har den kunnskapen som de sitter inne med, og brenner etter å få lov til å dele den med oss.”

(Informant 1, intervju)

Forventningene er i stor grad knyttet til et ønske om å øke inntaket av synspunkter basert på folks egne erfaringer. Informanten forklarer videre om viktigheten av å gi folk denne muligheten, og understreker at denne typen bruk av sosiale medier kan, i ytterste konsekvens, ha en styrkende effekt på demokratiet:

”Så det å få muligheten til å få den kommunikasjonen med at vi får uvurderlig kunnskap som vi ikke ellers får tak i, samtidig som at de føler at de får bidra og får gitt det budskapet som de sitter inne med tror jeg er viktig. Så jeg mener jo at sosiale medier og nettet egentlig er en, hvis vi bruker det på rett måte kan være en viktig del av å utvikle og styrke demokratiet i Norge.”

(Informant 1, intervju)

Selv om informantene i varierende grad viser en like optimistisk holdning til de demokratiserende effektene av åpenhet, er dette et utsagn som er typisk for de andre informantenes synspunkter. De sosiale mediene blir sett på som et verktøy for å skape en returkanal tilbake til de folkevalgte, slik at man kan oppnå en direkte kontakt med velgerne. En av dem trekker linjer til tradisjonelle arbeidsmetoder og ser på sosiale medier som en forlengelse av den gamle ”rådslagstanken”:

”Det er jo flere år siden vi startet med denne såkalte rådslagstanken, altså om man skal diskutere programarbeid så skal man ikke bare sitte i partilag, men også gå ut

til organisasjonsliv, til næringsliv, altså utover de tradisjonelle – fagbevegelsen har vi alltid hatt med i det arbeidet – og de sosiale mediene er jo en forlengelse av det, så det er kanskje den største nytten, at vi kan få et bredere tilfang av folk som ellers ikke ville... vi ikke ville fått tak i, i en sånn åpen diskusjon.”

(Informant 4, intervju)

Det å aktivt dra ut for å hente kunnskap er altså ingen ny tanke, men gjennom bruk av sosiale medier kan den forenkles samtidig som kontaktflaten og antallet potensielle deltakere utvides. Dette er tanker som reflekterer James Surowieckis teorier om massenes visdom. Ved å samle inn unik kunnskap fra mange ulike individer vil man kunne innhente bedre og mer kunnskap enn ved å gå til ”ekspertene”. I forhold til politisk debatt skriver han:

”(...) political debate should not be, and doesn't need to be, confined to experts and policy elites. Given enough information and the chance to talk things over with peers, ordinary people are more than capable of understanding complex issues and making meaningful choices about them.”

(Surowiecki 2004: 260)

Det er altså ingen grunn, i følge Surowiecki, til å utelate vanlige borgere fra den politiske diskusjonen. Det meningsmangfoldet som kan skapes ved å øke inntaket av synspunkter og ideer, vil i følge informantenes forventninger bidra til å skape et sterkere eierforhold mellom deltakere, politikere og debatt. Når folk inviteres til å ta del i åpne debatter vil de samtidig utvikle et sterkere eierskap til saken og til syvende og sist det endelige politiske vedtaket. En av informantene skisserer hvordan han ser for seg bruken av sin fraksjons sone på Mitt Arbeiderparti til å gå i dialog med velgerne, be om råd og kommunisere direkte med dem om politikk. På den måten mener han at deltakerne kan få et nærere og sterkere eierskap til politikken:

”Det skal brukes som et dialogverktøy med mine velgere. Altså, jeg kan ha en tanke om hvor kulturpolitikken skal gå, og ber om råd. At vi får en sånn full utveksling i mellom, småprater og kommuniserer om politikkområder der den menige velger kan føle at de har et eierforhold til det politiske vedtaket jeg til syvende og sist skal gjøre i Stortinget.”

(Informant 2, intervju)

Når man øker inntaket av synspunkter og deltakere i en prosess antyder informantene også at det gir det politiske vedtaket en sterkere forankring blant borgerne. På den måten styrker man hele den politiske prosessen og dermed utvides de demokratiserende effektene. Samtidig kan man bruke en slik åpen debattarena som en ”pulsmåler” på hva folk er engasjert i:

”For det første blir jo tilfanget av synspunkter og informasjon bredere, slik at man kan ha grundigere fakta å forholde seg til. Det er det ene, og kanskje viktigste. Det andre er jo at man også får en bredere føling med hva som er den politiske stemningen rundt saker. Begge deler er viktige når man skal trekke konklusjoner.”

(Informant 4, intervju)

Dette korresponderer med det normative idealet om den autoritetsfrie deliberative diskusjonen som grunnlag for demokratiske prosesser, der politiske meninger dannes gjennom fri utveksling av argumenter med oppnådd konsensus som resultat. Denne enigheten kanaliseres så inn i den politiske prosessen slik at beslutningene som tas er forankret i den offentlige diskursen og dermed gis legitimitet. Forventningene til åpenhet gjennom sosiale medier reflekterer ofte en idé om at den deliberative delen av demokratiske prosesser kan styrkes. Samtidig hevdes det av flere informanter at bruken av Mitt Arbeiderparti direkte inn i mot komitéarbeidet forventes å være begrenset sett i lys av de politiske realitetene. Arbeiderpartiet er en del av en flertallsregjering, og sakene som kommer fra regjeringen er i stor grad ferdigkonkludert. Som en av informantene påpeker:

”(...) i den løpende behandlingen av saker som kommer fra Regjeringen, så er det nok sånn at der er mye av jobben gjort før Regjeringen fremmer saken, så da skal vi liksom lose det igjennom i Stortinget.”

(Informant 4, intervju)

En annen understreker at nettopp APs posisjon i en flertallsregjering påvirker måten man tar i bruk dette verktøyet, og at det i større grad vil fungere som en informasjonskanal for komitéens arbeid; ”(...) da blir det mer å få ut informasjon om hva vi holder på med i komiteen og... ja. Mer sånn enveis informasjonsflyt i større grad” (Informant 1, intervju). Videre mener informanten at et slikt verktøy vil være enda nyttigere om AP på sikt skulle havne i opposisjon igjen, på grunn av at

”(...) du i mye større grad er avhengig av å få hjelp i fra den store omverdenen, fra fagmiljøer, fra dem som er utenfor, mens når du er i regjering så har du et stort embetsverk og et departement som du kan støtte deg på.”

(Informant 1, intervju)

Nytten av de sosiale mediene vurderes altså ulikt ut i fra maktposisjon. Informantenes forventninger til denne type bruk av sosiale medier er også i stor grad knyttet til større prinsipielle diskusjoner, og i mindre grad hvordan det kan brukes direkte inn i det politiske komitéarbeidet på Stortinget. Allikevel hersker det forventninger til at kunnskapsutveksling og dialog gjennom sosiale medier kan bidra til et sterkere politisk eierskap, bedre forankrede beslutningsprosesser og på den måten styrke kvaliteten i politikken som helhet.

4.1.2 Synlighet vil gi styrket legitimitet

Nært beslektet med åpenhetsbegrepet er det som handler om synlighet og synliggjøring. I denne sammenheng dreier seg om det som skjer når man gjør en politisk debatt tilgjengelig for deltakelse, og gir innsyn i prosessene. Flere av informantene ser på sosiale medier som gode verktøy for å vise frem politisk virksomhet og hvordan den politiske hverdagen fortoner seg.

”(...) det er jo et sted som sagt, for dialog, og så er det hvis du skal se på en litt enkel måte hva Arbeiderpartiet har engasjert seg i og driver med liksom så kan du gå inn å se, følge med.”

(Informant 3, intervju)

Sett under ett er det minst tre aspekter ved synlighet som blir sett på som viktig. Det ene er viktigheten av Mitt Arbeiderparti som en ren informasjonskanal. Stortingsrepresentantene ønsker at bruk av Mitt Arbeiderparti kan bidra til en omgåelse av de tradisjonelle massemedienes portvaktfunksjon, der den politiske debatten foregår via leserbrevspaltene eller gjennom oppslag i avisene. Nå har de en kanal de der de kan formidle sine synspunkter uten at de oppgir kontroll over sakens vinkling til tabloide journalister.

Det andre aspektet av synlighet via sosiale medier er nært knyttet til det første, og illustrerer et interessant motsetningsforhold mellom informantenes syn på nettet og

de tradisjonelle mediene. To av informantene antyder at de ser på Mitt Arbeiderparti som en kanal der journalister kan plukke opp saker og nyheter. En av informantene forklarer hvordan hun ønsker at sin fraksjons sone skal utvikle seg til en informasjonskilde for blant annet journalister og redaktører:

”(...) hvis folk da som følger med og er aktive i meningsdebatten rundt omkring, enten det er pressefolk eller det er redaktører eller det er folk i organisasjoner, eller for den saks skyld interesserte medlemmer i Arbeiderpartiet som vil se og følge med på hva Arbeiderpartiet mener om utenrikspolitikk, altså at det er det stedet de da går – eller i hvert fall ett av dem.”

(Informant 3, intervju)

På den ene siden omtales de sosiale mediene i positive ordelag for muligheten til å unngå tradisjonelle mediers portvaktfunksjon der man kan ha en større kontroll på fremstilling av en sak, mens man på den andre siden uttrykker en avhengighet av de tradisjonelle mediene for å få oppmerksomhet rundt sin politikk.

Et tredje aspekt ved synlighet dreier seg videre om å vise frem kommunikasjonen og interaksjonen som foregår mellom deltakerne og politikerne, for å få folk til ”(...) å innse at det her er en spennende invitasjon til å delta i en politisk diskusjon direkte med stortingspolitikere” (Informant 2, intervju). Det blir også sett på som viktig å synliggjøre potensialet deltakerne har for å påvirke de politiske prosessene gjennom å delta i diskusjonen, for på den måten å vise frem de reelle mulighetene for innflytelse. Til syvende og sist bunner disse forventningene ut i antydninger om at å kommunisere en åpen partikultur vil gi større tillit og troverdighet. En reell åpenhet gir legitimitet og troverdighet og styrker omdømmet, både i forhold til hva som kommer ut av prosessene, men også tillit til at man er opptatt av hva folk mener og tar det på alvor. En av informantene påpeker imidlertid at det kan være problematisk om det ikke gjennomføres med gode intensjoner:

”Det er også mye imagebygging. Men du bygger ikke et image hvis det ikke er en reell bruk og et reelt innhold på de sidene. Da blir vi kjapt tatt med buksene nede for å si det sånn. Du kan ikke bygge image ved å bare slenge deg ut på nye medier og late som om du bruker de. Nei, det er en dobbelkommunikasjon, hvis du hadde gjort det så hadde du blitt tatt veldig kjapt altså.”

(Informant 7, intervju)

4.1.3 Bredere engasjement og deltakelse

Samtlige informanter ser på åpenhet gjennom sosiale medier som en mulighet til å engasjere bredere på nye måter gjennom direkte involvering og aktiv invitasjon til deltakelse. Ved å legge til rette på denne måten uttrykkes det et ønske om ”naturlig engasjement fra omgivelsene” (Informant 2, intervju), og en drøm om at ”det skal bli like naturlig å gå på Mitt Arbeiderparti som på Facebook og Twitter” (Informant 2, intervju). Noe som i beste fall kan karakteriseres som lite realistiske forventninger i lys av nevnte plattformers popularitet. Samtidig gis det også noen mer nyanserte antakelser i forhold til hva som vil være drivkrefter for engasjement på Mitt Arbeiderparti. Her pekes det på at det er deltakernes interesse for enkelte saksområder som vil ligge til grunn: ”(...) jeg tror ikke det er noe annet enn den interessen som et saksfelt vekker hos folk som vil være drivkraften” (Informant 4, intervju). Mitt Arbeiderpartis oppdeling i temabaserte soner sees dermed på som en riktig fremgangsmåte for å skape engasjement i følge informantene.

I forhold til potensielle deltakere på Mitt Arbeiderparti, forteller flere av informantene om forventninger til å nå yngre mennesker i større grad. Dette reflekterer et populært inntrykk av at det er flere unge som bruker nettet aktivt, og særlig sosiale medier. Det hersker også et ønske om å inkludere flere unge stemmer i de politiske prosessene for å skape økt representativitet og med et håp om at det kan føre til rekruttering inn i politikken. Informantene er bevisste på problemet rundt skjev deltakelse og hvordan det kan forsterke eksisterende maktstrukturer. En av dem forklarer:

”(...) så håper jeg i hvert fall at det kan bidra til at mange flere enn bare de mest ressurssterke i utgangspunktet deltar og bidrar. Men det kan være en fare med at det bare forsterker de maktstrukturene vi har i Norge, og at de som allerede blir hørt blir hørt i enda større grad enn hva de har frem til nå. Og det tror jeg kanskje kan bli en veldig viktig diskusjon og debatt fremover; hvordan vi skal bidra til at det blir en sann demokratisering og ikke bare blir en konsentrasjon av makt hos de som blir hørt uansett.”

(Informant 1, intervju)

Informanten understreker viktigheten av å la marginaliserte stemmer bli hørt, og uttrykker et ønske om at Mitt Arbeiderparti kan være med på å tilrettelegge for en

bredere og mer representativ deltakelse. Samtidig viser informanten en klar forståelse for at det kan oppstå et problem med skjev deltakelse.

4.2 Erfarte effekter av åpenhet

I lys av forventningene som jeg har skissert, vil jeg nå gå nærmere inn på de tidlige erfaringene som informantene har gjort seg ved bruk av Mitt Arbeiderparti.

4.2.1 Kvalitet og kontinuitet

Informantene som ble intervjuet med bakgrunn i erfaringer påpekte en stor variasjon i kvaliteten på bidragene som kom inn via de ulike sonene. Alle var riktignok positivt overrasket over den generelle høye kvaliteten:

”Noen synes jeg er overraskende gode og reflekterende innlegg, også har du andre som er bare tull og hetser Arbeiderpartiet kan du si da, så det svinger jo veldig. Men generelt sett så synes jeg det har vært overraskende høyt nivå på debatten, og folk deler egne erfaringer og kommer med innspill og er liksom oppriktig opptatt av å bidra da... og det synes jeg nesten er imponerende.”

(Informant 5, intervju)

Noe av det viktigste med denne typen åpenhet var i følge en av dem at ”Du får innspill og brukererfaring på hva som faktisk skjer med de lover og regler vi har i drift i samfunnet” (Informant 7, intervju), noe som understreker viktigheten av den direkte kontakten som etableres med folk som er ”i andre enden” av politikken. Man får altså tilgang på en rå og udestillert informasjon, basert på borgernes egne erfaringer, noe representantene opplever utelukkende som positivt. Tre av informantene trakk frem ”nettavisdebattene” som skrekkeeksempel på hvordan de fryktet det kunne bli. Med ”nettavisdebatt” forstås debatter som i mange tilfeller ender i en kakofoni av ekstreme holdninger, personangrep og saboterende argumentasjon. Ingen av informantene hadde i utstrakt grad opplevd denne typen debattform.

”Vår sone, Arbeidsportalen, synes jeg fungerer veldig greit. Veldig mye innlegg fra forskjellige folk... det er jo mange som går igjen og som skriver hele tiden, men vi har fått masse gode innspill der altså. Det har blitt mer debatt enn jeg hadde trodd og forventet på den sonen.”

(Informant 6, intervju)

Informantene understreker overraskelse over varigheten og kontinuiteten i debattene; noen av dem strakk seg over flere måneder, og pågår fortsatt i skrivende stund. Det kan indikere at representantene har hatt et utgangspunkt med lave forventninger til hva slags debatt denne arenaen ville avføde, antakeligvis på grunn av det negative bildet de har av den tradisjonelle nettavisdebatten. En av dem påpekte videre at Mitt Arbeiderparti kunne sees på som en utvidelse av den tradisjonelle høringsinstansen, men nå som en digital arena der saker er på høring kontinuerlig og barrieren for deltakelse er betydelig senket. Informantene som ble intervjuet om erfaringer ga, på lik linje med den første gruppen med informanter, uttrykk for at bredere deltakelse og tilfang av synspunkter vil bidra til en større forankring i det politiske vedtaket og gi større eierskap til debattene hos begge parter. Et bredere tilfang av innspill vil i så måte bidra til en styrking av de politiske prosessene:

”Det gjør at vi får andre meninger inn enn det vi ellers ville fått ved å bare diskutere med oss selv og de vi tradisjonelt ber om innspill. Så sånn sett styrker det jo politikken i den grad at vi får et mer representativt utvalg av innspill da, når vi også bruker den kanalen som sosiale medier er.”

(Informant 6, intervju)

”For da får du kanskje inn ting som du ikke hadde tenkt på eller forutsett fra før da, så du styrker jo egentlig hele den politiske prosessen og det politiske arbeidet.”

(Informant 5, intervju)

Her reflekterer informantene Benklers tanker om at nettet redistribuerer politisk innflytelse ved at det utvider det offentlige rom og involverer en bredere del av befolkningen i politiske aktiviteter. Borgere ”are no longer constrained to occupy the role of mere readers, viewers and listeners. They can be, instead, participants in a conversation” (Benkler 2006: 272). En reell styrket forankring i folket avhenger imidlertid av deltakernes representativitet. En skjev deltakelse vil i ytterste konsekvens kunne bidra til å forsterke eksisterende maktstrukturer slik en av informantene tidligere illustrerte. Om deltakerne på Mitt Arbeiderparti nærmest utelukkende er allerede aktive og engasjerte samfunnsborgere, vil det være uttrykk for en sementering av skiller i forhold til hvem som kommer til orde i det offentlige rom.

4.2.2 Engasjement og deltakelse

Erfaringene informantene har gjort seg rundt engasjement og deltakelse er også positive. De opplever i stor grad deltakerne som varierte og konstruktive. Deltakerne er både politiske meningsmotstandere og sympatisører, i tillegg til folk uten noen politisk tilhørighet men med en historie de ønsker å dele:

”Det er absolutt alle altså, alt i fra gamle partimedlemmer som har vært medlem i mange år til unge AUF’ere til FrP’ere med rare profilbilder liksom, og folk som ikke har noe politisk tilhørighet i det hele tatt men som har et eller annet de er opptatt av eller har en historie som de har lyst til å dele i forbindelse med hva som blir spurt om og såne ting så det er alle samfunnslag og alle typer mennesker så vidt jeg kan se da.”

(Informant 5, intervju)

Dette stemmer godt overens med forventningene om at folk har et ”delingsønske”, som det ble gitt uttrykk for i avsnitt 4.1.1. Informantenes erfaringer viser at deltakerne deler av sine personlige erfaringer og sin kunnskap i stor grad.

Når det gjelder erfaringene rundt hvem som deltar på Mitt Arbeiderparti er det et klart motsetningsforhold mellom hvem man forventer skal delta, og hva erfaringene tilsier. Som illustrert i avsnitt 4.1.3 ble det uttrykt forventninger til at man skal kunne nå en stor grad av yngre deltakere gjennom bruk av en slik type plattform. Informantene som ble intervjuet om erfaringer beskriver imidlertid deltakerne på Mitt Arbeiderparti som ”eldre” og ”voksne”. En informant kan også oppleves som selvmotsigende rundt spørsmål om deltakerne. Først beskrives Mitt Arbeiderparti som en god tilleggsarena, ”spesielt for å få engasjert ungdom. Yngre folk, de som sitter mye på nettet” (Informant 6, intervju). Senere, når informanten blir spurt om hvem som deltar på Mitt Arbeiderparti, beskrives deltakerne som eldre:

”Det er vel litt eldre folk enn de som deltar på Facebook har jeg inntrykk av. Egentlig alle typer, men kanskje alderen er litt høyere enn... ja, det er en god del voksne folk der tror jeg.”

(Informant 6, intervju)

Det er dermed grunn til å antyde at det eksisterer et motsetningsforhold mellom hvem informantene forventer skal delta på Mitt Arbeiderparti, og hvem som faktisk deltar.

4.3 utfordringer

I tillegg til forventninger og erfaringer har informantene skissert en del utfordringer i forbindelse med åpenhet i politiske prosesser via sosiale medier.

4.3.1 Administrative byrder

Flere av informantene peker på noen administrative utfordringer. Aktivitet i sosiale medier krever dedikasjon og kontinuerlig oppfølging, noe som gjør at tidsbruken blir en viktig faktor. Stortingsrepresentanter har, avhengig av rolle og funksjon, stramme timeplaner i utgangspunktet. Bruk av sosiale medieplattformer vil ikke gå på bekostning av noe annet, men heller komme i tillegg. Informantene er klar over dette problemet. Når man gjør seg tilgjengelig via digitale kanaler økes informasjonstilfanget, noe som stiller store krav til sortering og filtrering. Økte administrative byrder blir dermed en stor utfordring i forhold til responsivitet og tidsbruk. Samtidig er informantene klar over at hvis man først ønsker å legge til rette for deltakelse, kan det bli et tveegget sverd om man ikke er aktive selv:

”Hvis vi åpner for nettdebatter men ikke setter av tid til å følge dem, så lager vi oss et problem partipolitisk. Og det er ingenting som er verre enn at du ber om et svar, får et svar og ikke gidder å lese det. Da blir folk forbannet.”

(Informant 7, intervju)

Det hersker altså stor bevissthet rundt de tidsmessige utfordringene, og måter å takle disse på. Deltakelse i sosiale medier fordrer høy grad av oppfølging og dedikasjon, og hvordan man skal klare å opprettholde denne blir derfor en viktig diskusjon.

4.3.2 Politisk banalisering

Politikk og politiske prosesser kan være vanskelig å forstå. I møtet med sosiale medier og med et ønske om å nå flest mulig, må derfor politiske budskap ofte forenkles. Spesielt sees dette på som viktig for å oppnå gjennomslagskraft i en delvis fragmentert nettverksoffentlighet. En tabloidisering for å nå i gjennom på nett samsvarer ikke alltid med det å være et ansvarlig regjeringsparti, forklarer en av informantene. Dermed oppstår det en vanskelig motsetning når det gjelder å engasjere uten å banalisere politiske problemstillinger for mye:

”(…) det å drive politikk og samtidig skulle drive debatt og være i et ansvarlig regjeringsparti, kan jo det være litt motstridende av og til. For å komme igjennom på nettet så må du være ganske tabloid, men du må kunne møte deg selv i døra om et halvt år og stå for det samme.”

(Informant 3, intervju)

Videre oppstår det en kontrast mellom den kjappe ”real time”-kommunikasjonen i sosiale medier, og den innebygde tregheten i politiske prosesser. Flere av informantene forklarer imidlertid at de har blitt mye mer bevisst på formen de bruker når de skriver på Mitt Arbeiderparti, og at det har skjedd en endring i måten de kommuniserer på. De er i større grad bevisst på å ha en form som inviterer til dialog. I så måte kan hele kommunikasjonen med deltakerne sees på som en kontinuerlig utviklingsprosess der kompetansen på kommunikasjon i sosiale medier utvikles over tid og i dialog med brukerne. På den måten tilpasses kommunikasjonen til plattformen, og skaper en positiv sirkel der bedre kommunikasjon kan gi større engasjement og dialog.

4.3.3 Skape engasjement

På spørsmål om hvordan man skal skape engasjement på Mitt Arbeiderparti er svarene relativt vage, og informantene har i liten grad noen konkrete tiltak å vise til når de diskuterer hvordan man skal få folk til å delta på sin sone:

”(…) at det er en levende sone som det hele tida skjer ting på.”

(Informant 1, intervju)

”Man må selge inn redskapet, og folk må se nytten av det.”

(Informant 2, intervju)

”(…) du må være spiss nok til å skape debatt, også må du få den debatten til å dreie seg om det som er kjernen av problemstillingen.”

(Informant 3, intervju)

Informantene gir uttrykk for at Mitt Arbeiderparti foreløpig er en relativt marginal arena, og at man må ”markedsføre” og ”selge inn” verktøyet hos relevante grupper. De beskriver også viktigheten av å bruke flere ulike kanaler innenfor sosiale medier

for å treffe et bredere segment av befolkningen. Det å skape engasjement i sosiale medier kan sies å være en generell utfordring som gjelder også utenfor dette spesifikke caset.

4.3.4 Digitale skiller

Informantene gir videre uttrykk for et motstridende syn på deltakerne. En av informantene opplever dem som svært varierte, mens en annen informant opplever at deltakerne så godt som utelukkende har tatt et politisk standpunkt på en eller annen måte. Det hevdes at deltakerne er politisk bevisste og ikke nødvendigvis i ønsket målgruppe. Informanten påpeker et gap mellom dem man ønsker å nå ut til, og dem man faktisk får kontakt med. Som representant for et politisk parti ønsker informanten å nå den såkalte ”vet-ikke-gruppen”, de som sitter på gjerdet og ikke er noe særlig politisk bevisste; for det er her ”poengene deles ut på meningsmålingene”. Erfaringene informanten har gjort seg tyder altså på at det er de politisk bevisste som deltar på Mitt Arbeiderparti, og det å ha en flerkanalstrategi der man også er aktiv i andre sosiale medier ses derfor på som svært viktig:

”Så derfor tror jeg det er litt skummelt hvis vi bare velger å bruke den sonen, så tror jeg vi vil få folk som – om vi ikke hadde åpna opp Origo – allikevel ville klart å fått gitt sine meldinger inn. Så jeg tror vi må være nøye på å bruke andre felt hvor det er mer åpent, sånn som Facebook og bloggsider og nettdebatter at det og må være en del av verktøyene vi har hele tiden.”

(Informant 7, intervju)

Den institusjonelle konteksten som Mitt Arbeiderparti nødvendigvis skaper, kan i så måte politisere plattformen og dermed legge enkelte begrensninger for deltakelsen. Videre kan det være slik at et nytt rom for politisk deliberasjon i stor grad tiltrekker seg de som allerede er politisk aktive deltakere. Som en av informantene beskrev i avsnitt 4.1.3 kan det gjøre at ”det bare forsterker de maktstrukturene vi har i Norge i dag” (Informant 1, intervju). Det at allerede politisk aktive aktiviseres mer, mens de som er passive passiviseres mer kan gi store negative effekter i form av sterkere konsentrasjon av makt, slik det ble diskutert ovenfor. En god representasjon blant deltakere er dermed viktig for å skape reelle demokratiserende effekter av åpenheten. Det å ha en flerkanalstrategi, slik informanten hevder, kan være nyttig for å senke

barrierene for deltakelse ytterligere og på den måten engasjere de som ellers ville være politisk passive.

4.4 Oppsummering

Informantenes forventninger dreier seg altså sett under ett, om at et økt meningsmangfold vil gi sterkere eierskap til prosessene og gi sakene større forankring i befolkningen. Videre antyder de at synlighet via sosiale medier kan bidra til å styrke legitimiteten og troverdigheten, både til Arbeiderpartiet som organisasjon og til de politiske prosessene. Interessant nok er flere av informantenes forventninger til bruk av sosiale medier i åpne politiske prosesser i størst grad knyttet til overordnede prinsipielle diskusjoner, og i mindre grad i forhold til bruk direkte inn i mot komitéarbeidet på Stortinget. Informantene går også langt i å antyde en forventning om bredere deltakelse og engasjement, spesielt blant unge, men de er også bevisste på konsekvensene rundt skjev deltakelse.

De tidlige erfaringene som noen av informantene har gjort seg, har gitt et inntrykk av overraskende høyt kvalitetsnivå på tilbakemeldingene. Spesielt oppleves responsen og diskusjonen som konstruktiv. De ga uttrykk for at en slik måte å åpne politiske prosesser på kunne fungere som en utvidet høringsarena, og bidra til å styrke den helhetlige kvaliteten i politikken. I synet på deltakerne var imidlertid informantene mer delte; noen hevdet at deltakerne var varierte og representative for befolkningen som helhet, mens andre opplevde deltakerne som sterkt politisk bevisste. Det ble antydnet et gap mellom hvem man ønsker å nå, og hvem man faktisk når på Mitt Arbeiderparti. Videre ble det skissert store administrative og tidsmessige utfordringer i forhold til sosiale mediers høye krav til respons og dedikasjon. Kommunikative utfordringer ble også skissert i møtet mellom den raske nettkommunikasjonen og den iboende tregheten i politiske prosesser. En tabloidisering av politiske budskap gjennom sosiale medier oppleves videre som utfordrende for representanter for et ansvarlig regjeringsparti.

V

Analyse II: Deskriptiv analyse

Kartlegging av Jens Stoltenbergs blogg

I denne deskriptive analysen vil jeg gå igjennom omfanget av aktivitet og deltakelse på Jens Stoltenbergs blogg. Jeg vil gi en beskrivelse av den varierte deltakelsen og gjøre rede for antall kommentarer og lengden på kommentarene. Formålet med analysen er å identifisere mønstre og kjennetegn ved deltakelsen på bloggen. Dette vil dannet et bakteppe for den kvalitative innholdsanalysen som presenteres i neste kapittel.

5.1 Omfang av aktivitet

Bloggen til Jens Stoltenberg (<http://www.jensstoltenberg.no>) omfattet 1319 kommentarer fordelt på 26 innlegg og 399 deltakere. Analysen ble gjort for å skaffe et overblikk over aktivitet og deltakelse på bloggen, og for å danne et utgangspunkt for den videre innholdsanalysen. Tabellen under gir en oversikt over noen nøkkeltall. I tabellen er innleggene sortert etter antall kommentarer for å gjøre det enklere å se den store variasjonen av deltakelse i trådene. Kolonnen 'kommentarer' gir en beskrivelse av antallet kommentarer på dette tidspunktet. Videre refererer 'deltakere' til unike brukere i en tråd. Kolonnen 'kommentar/deltaker' beskriver antallet kommentarer i en tråd delt på antall unike brukere, et tall som indikerer gjentakende deltakelse blant brukerne.

Innleggets tittel	Dato	Kommentarer	Deltakere	Kommentar/deltaker
Lavere sykefravær	19.11.2009	258	131	1,97
Enige om sykefraværet	11.01.2010	254	46	5,52
Invitasjon til rådslag: Samarbeid om arbeid	01.01.2010	191	82	2,33
Kampen mot klimaendringene	29.09.2009	154	17	9,06
Full sykehjemsdekning	07.09.2009	82	26	3,15
Trygge jobber	09.09.2009	69	19	3,63
Ni dager igjen	05.09.2009	54	28	1,93
Tre hovedmål for skolepolitikken	04.11.2009	46	31	1,48
Hullet i gulvet	06.09.2009	35	21	1,67
Fire nye rød-grønne år	07.10.2009	33	30	1,10
Sofapartiet og det perfekte parti	11.09.2009	23	21	1,10
Svar på Bellonas biodieselpåstander	26.11.2009	23	15	1,53
Kampen mot arbeidsledighet ikke over	01.10.2009	14	8	1,75
Ugyldige garantier	08.09.2009	13	7	1,86
Regjeringens økonomiske politikk	11.11.2009	13	7	1,86
En skole for alle	10.09.2009	9	6	1,50
Nest siste sjanse	22.09.2009	8	7	1,14
Siste døgn med klimaforhandlinger	18.12.2009	8	6	1,33
Samarbeid for arbeid	15.02.2010	8	6	1,33
Den farligste dagen	18.10.2009	7	5	1,40
Forsterket lag for fellesskapet	20.10.2009	7	7	1,00
Frisk, ikke utrygg	27.02.2010	5	4	1,25
Ett år siden tiltakspakken	26.01.2010	3	3	1,00
Join in on ambitious climate action	08.12.2009	2	2	1,00
Småbrukersønnen som ble samfunnsbygger	03.12.2009	0	0	-
Blogg på arbeidsportalen	23.01.2010	0	0	-
TOTALT	-	1319	399	3,3

Tabell 5.1.1: En oversikt over alle innlegg med antall kommentarer, deltakere og kommentarer pr.

deltaker i snitt. Tabellen er sortert etter høyest antall kommentarer fra øverst til nederst. Dataene er hentet ut 9.3.2010.

Tabellen viser at bloggen er preget av veldig variert aktivitet, fra innlegg med ingen kommentarer, til innlegg med over 250 tilbakemeldinger. Videre viser den hvordan noen tråder har høy grad av gjentakende deltakelse blant få unike deltakere, mens andre tråder har liten grad av gjentakende deltakelse men mange unike deltakere.

For å eksemplifisere disse ulike formene for aktivitet kan innleggene plasseres i forhold til hverandre ut i fra høyt eller lavt antall kommentarer og høyt eller lavt antall kommentarer per deltaker:

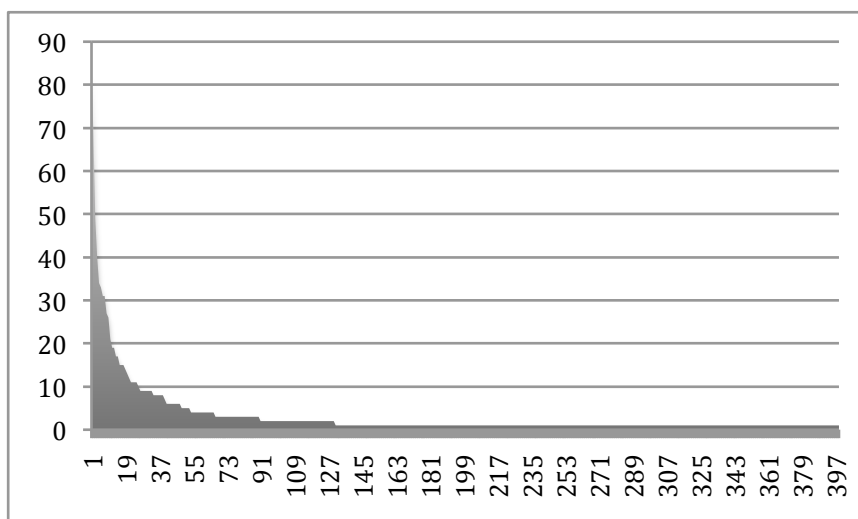
		Antall kommentarer pr deltaker	
		LAV	HØY
Antall kommentarer	HØY	Innlegg #16: ”Lavere sykefravær” 258 kommentarer 1,97 komm./deltaker	Innlegg #9: ”Kampen mot klimaendringen” 154 kommentarer 9,06 komm./deltaker
	LAV	Innlegg #13: ”Forsterket lag for fellesskapet” 7 kommentarer 1 komm./deltaker	Ingen utpregede eksempler

Tabell 5.1.2: Eksempel på innlegg og hvordan de plasserer seg i forhold til antall kommentarer og antall kommentarer per deltaker.

Tabellen over viser hvordan noen av innleggene kan plasseres i forhold til disse parameterne for å illustrere. Det er grunn til å tro at tråder med høyt antall kommentarer per deltaker har en stor grad av interaksjon i trådene. Eksemplet i høyre kolonne illustrerer denne type tråder. På andre siden igjen vil en lav hyppighet av kommentarer per deltaker antyde lite interaksjon, og større grad av enkeltstående tilbakemeldinger, slik eksemplene i venstre kolonne viser.

5.2 Antall kommentarer

Kartleggingen viser som antydnet en stor variasjon i antall kommentarer per deltaker. Videre fremgår det av analysen at noen få deltakere er ansvarlige for mesteparten av innholdet. De fem mest aktive deltakerne stod for henholdsvis 83, 66, 49, 38 og 33 kommentarer, mens lavest antall kommentarer for en deltaker naturligvis var 1. Figuren under viser hvordan denne skjevheten i deltakelsen gir seg utlag i en ”power-law”-distribusjon:

Figur 5.2.1: Antall kommentarer per deltaker.

Som figur 5.2.1 viser står noen få deltakere for mesteparten av kommentarene. I tilfellet Jens Stoltenbergs blogg står de 25 mest aktive deltakerne for nesten 50% av kommentarene. Som beskrevet i avsnitt 2.1.2 om deltakelsesskjevhet i sosiale medier, er dette noe som var forventet.

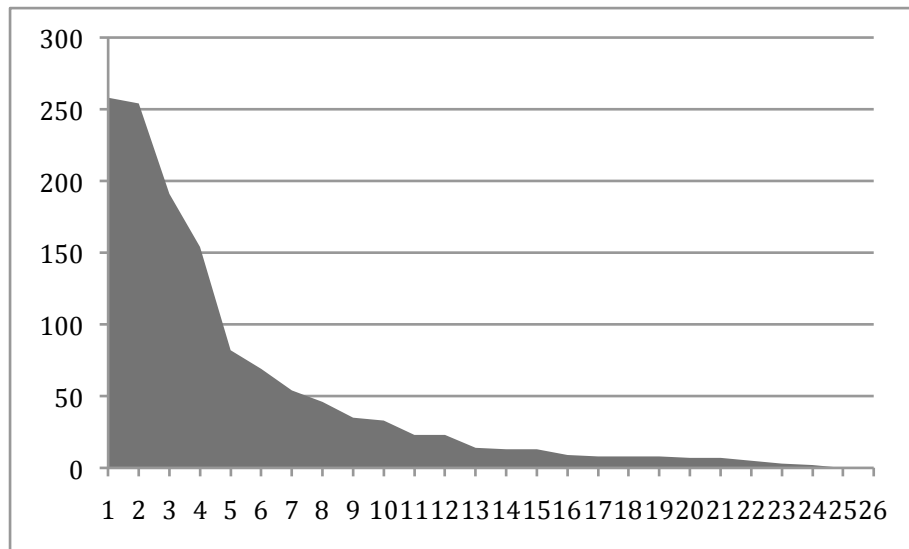
For å illustrere denne skjevheten ytterligere kan det være nyttig å se på følgende tall:

- **25%** av deltakerne (100) står for over **75%** av kommentarene (989).
- **10%** av deltakerne (40) står for over **58%** av kommentarene (772).
- **1%** av deltakerne (4) står for over **18%** av kommentarene (241).

Om man tar utgangspunkt i hvor mange kommentarer hver enkelt deltaker bidrar med, kan man danne et godt bilde av hvor stor andel som er aktive deltakere, og hvor mange som er mer passive. Jeg har fordelt deltakerne i tre grupper: 1) Aktive deltakere med 10 eller flere kommentarer, 2) sporadiske deltakere med mellom 2 og 10 kommentarer, og 3) passive deltakere med bare 1 kommentar. To tredjedeler av deltakerne utgjør den passive gruppen, og sett under ett fordeler de seg slik:

- **6,5%** av deltakerne (26) hadde **10 eller flere** kommentarer.
- **26%** av deltakerne (104) hadde mellom **2 og 10** kommentarer.
- **67,5%** av deltakerne (269) hadde **bare 1** kommentar.

Hvis man ser på fordelingen av de totale kommentarene på de 26 innleggene, kan man se en lignende tendens. En stor andel av kommentarene er fordelt på noen få innlegg:

Figur 5.2.2: Grafen viser hvordan noen få innlegg får mesteparten av tilbakemeldingene. Innleggene er sortert med flest kommentarer fra venstre og synkende mot høyre langs x-aksen.

Sett under ett var hele 857 av 1319 kommentarer (65%) fordelt på kun fire innlegg. Skjevhet i deltakelse og aktivitet er ikke unikt for Mitt Arbeiderparti. Tallene reflekterer kjente mønstre på aktivitet og deltakelse som gjerne går igjen i sosiale grupper og nettsamfunn. Det Jakob Nielsen kaller ”participation inequality” går helt klart igjen også på Mitt Arbeiderparti (Nielsen 2006).

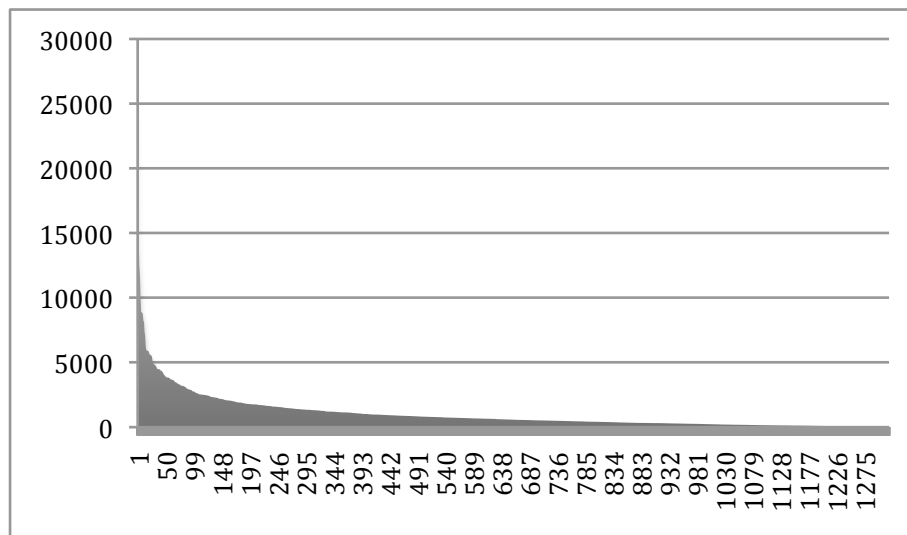
5.3 Lengde på kommentarer

Analysen av lengden på kommentarene gir en enda ”renere” tilsvarende kurve, fordi antall kommentarer er høyere enn antall deltakere. Gjennomsnittlig lengde på kommentarene er 825 tegn, mens medianen er 563 tegn, noe som kan tyde på at enkelte kommentarer er lange og trekker opp snittet. Fordelt fra gjennomsnittlig ’minimum’ antall tegn og gjennomsnittlig ’maksimum’ antall tegn i kommentarene ser det slik ut:

Min	Q25	Median	Q75	Max
77,5	312,2	562,9	1020,1	5223,8

Tabell 5.3: Antall tegn på kommentarene i en gjennomsnittlig tråd.

Den lengste kommentaren er på 27 536 (!) tegn, hvilket tilsvarer 10 A4-sider med tekst. Den representerer heller ikke et unikt tilfelle; den nest lengste kommentaren var på over 22 000 tegn.

Figur 5.3.1: Fordeling av lengden på kommentarene, 1319 totalt.

Kurven går fra noen få ekstreme tilfeller på mellom 20000 og 30000 tegn til en median på rundt 560 tegn før den sakte nærmer seg null.

5.4 Oppsummering

Den deskriptive analysen av Jens Stoltenbergs blogg viser en skjev deltakelse, der noen få deltakere står for mesteparten av aktiviteten. Dette er et mønster som går igjen i mange store og komplekse sosiale systemer, særlig er det et kjent fenomen i sosiale medier. Det innebærer at man ikke kan studere en ”gjennomsnittsbruker”, men må forstå kollektivet som helhet.

VI

Analyse III : Jens Stoltenbergs blogg

Kvalitativ innholdsanalyse

For å undersøke aktiviteten og deltakelsen på Mitt Arbeiderparti nærmere ble det gjort en kvalitativ innholdsanalyse av et utvalg diskusjonstråder på Jens Stoltenbergs blogg. Alle diskusjonene har som felles utgangspunkt at de er startet med et innlegg signert av statsminister Jens Stoltenberg. Videre har de til felles at de tar opp ulike problemstillinger innenfor samme tema, nemlig debatten rundt arbeid og sykefravær. Denne debatten har skapt stort engasjement og gir således et godt grunnlag for å se nærmere på form og innhold i trådene. Formålet med analysen er å se på hva slags rammevilkår som ligger til grunn for de diskusjonstrådene og innspillene som kan ansees som konstruktive og produktive. Analysen vil være med på å svare på min andre underproblemstilling: "Hva kjennetegner de åpne prosessene?"

6.1 Trådenes karakter: innspill eller interaksjon

I første del av innholdsanalysen vil jeg se nærmere på trådene som helhet. Jeg vil forsøke å beskrive karakteristikk ved de ulike trådene, og se om det går an å differensiere mellom ulike typer basert på form og innhold. I mitt utvalg skilte jeg seg ut to hovedtyper av tråder; interaksjonstråden og innspillstråden, med overvekt av sistnevnte.

Figur 6.1: Utsnitt fra tråden "Invitasjon til rådslag: samarbeid om arbeid" med nærmere 200 kommentarer. Innlegget ligger øverst oppe til venstre. Alle kommentarene plasseres under hverandre kronologisk, med nyeste kommentar til slutt.

6.1.1 Innspillstrådene

Innspillstrådene kjennetegnes av liten eller ingen horisontal eller vertikal interaksjon mellom deltakerne. Det vil si at det er liten grad av dialog brukerne i mellom eller mellom brukerne og Arbeiderpartiet. Det er imidlertid stor grad av enkeltstående tilbakemeldinger, ofte med direkte henvendelse til trådstarter Jens Stoltenberg. Illustrerende i så måte er dette eksempelet:

Hei Jens! Før man kan foreta seg noe som helst med sykefraværet, må NAV-reformen opp å gå! Jeg synes det er UHØRT at NAV-ansatte idag kan overprøve legens og arbeidsgiverens vurdering, jeg kommer sannsynligvis til å ende opp som sosialklient når retten til sykepenger faller bort - ingen kan beskyldes NAV for å forhaste seg! Få gjort noe med NAV først og fremst, vær så snill!

(Kommentar 99, innlegg 16)

Tilbakemeldingene står gjerne som direkte svar på innlegget til Jens Stoltenberg, og har ofte form som en isolert meningsytring:

HEI JENS, Jeg syns du gjør en god jobb for landet vårt, men det vil alltid være rom for justeringer og det er jo fint. De justeringer som bør gjøres er som følgende, 1. Få empatien inn i bedriftene og i samfunnet. Uføretrygden bør få nytt navn. Å få ned sykefraværet Ja, få dette ned det er bare fint, men ikke straff de syke med bl.a. reduksjon i kommende alderspensjonspoeng, uføregrad. La folk

som blir syke oppsøke fastlegen sin å få sykemeldingen vurdert om hvor lenge, mange dager osv., og ikke minst at hvis du har vært sykemeldt la oss si 1 dag i uken i seks måneder er det 1 dag sykemelding og ikke 100 % sykemeldt på papiret som det er i dag. Det er bedre å være sykemeldt 1 dag i uken i lange perioder enn å ta ut 100 % sykemelding i lange perioder - dette fordi man vil bli sett på i lovverket at man har vært sykemeldt 100 % i samme periode, så her bør lovverket endres !

(Kommentar 81, innlegg 16)

Kommentaren gir uttrykk for en klar mening, direkte rettet mot avsender av blogginnlegget. En stor del av tilbakemeldingene har en slik form. I forhold til informantenes forventninger om et bredere tilfang av synspunkter, ideer og meninger har denne formen for kommentartråd en stor nytteverdi. Når det gjelder forventningene om bruken av dette som et ”dialogverktøy med velgerne” oppfyller imidlertid ikke formen på denne typen tråd de ønskene i like stor grad. Innspillstrådene får i så måte ikke en deliberativ funksjon i seg selv, men bidrar i det store og det hele til en større utredning ved at tilfanget av synspunkter utvides. Samtidig er ikke interaksjon og diskusjon nødvendigvis et mål i seg selv. Informantene snakker gjerne om å innhente tilbakemeldinger de kan ta med seg videre inn i prosessen. Da kan denne formen for kommentartråd være vel så nyttig som en ren diskusjon.

6.1.2 Interaksjonstrådene

Trådene der det foregår en stor grad av horisontal og vertikal interaksjon kan klassifiseres som interaksjonstråder. Det kunne være fristende å kalle det diskusjonstråder, men den interaksjonen som utspiller seg er i liten grad en reell diskusjon. I stedet er det ofte korte meningsutvekslinger der deltakerne deler erfaringer og synspunkter. Det hersker gjerne bred enighet og de opptrer sympatiserende overfor hverandre. Den horisontale interaksjonen skjer i stor grad når en deltaker har delt nedslående og personlige erfaringer fra møtet med det offentlige. Følgende illustrerende eksempel fra en typisk interaksjon deltakerne i mellom er hentet fra innlegget ”Enige om sykefraværet”:

”Du er inne på noe veldig vesentlig Thormod. Jeg er en av dem som har fått en usynlig yrkesskade og følt på kroppen [...]”
(Kommentar 54, innlegg 22)

”Tror ditt innlegg beskriver godt hvordan mennesker i din situasjon kan føle det Terje. De aller fleste av oss ønsker å bidra med noe i samfunnet [...]”
(Kommentar 55, innlegg 22)

”Informasjon om støtteordninger eller andre ting er svært viktig å få Terje. Er helt enig med deg der. Men ofte opplever en at det motsatte skjer [...]”
(Kommentar 57, innlegg 22)

Dialogen som utspiller seg i dette tilfellet er preget av liten meningsmotstand og stor grad av enighet. Interaksjonen har dermed få deliberative egenskaper og oppfyller i så måte ikke kravene til den deliberative diskursen da konsensus på mange måter er gjort opp allerede. Det normative idealet for deliberasjon beskriver en dialogisk prosess der en rasjonell meningsutveksling skal resultere i en oppnådd konsensus som igjen skal danne grunnlaget for beslutninger i demokratiske prosesser. Trådene preges for det meste av rene meningsyttringer, men også en del diskursive elementer. Der det finnes meningsmotstand lytter deltakerne til hverandre og inkorporerer til en viss grad hverandres argumenter i egen argumentasjon, men det er få eller ingen forsøk på å komme hverandre i møte eller meningsendringer som eksponeres i dette utvalget.

Det er riktignok ikke slik at en innspillstråd utelukkende består av enkeltstående tilbakemeldinger, eller at en interaksjonstråd kun er preget av former for dialog, men at de fleste trådene er blandinger av begge to. Det er imidlertid en overvekt av en type kommentarer. Disse karakteristikene sier i så måte mest om formen på kommentarene, og ikke så mye om innholdet. For å kunne si noe om hva slags type av tilbakemeldinger trådene inneholder må analysen ned på kommentarnivå.

6.2 Kommentarene: løsningsorienterte, kritiske og følelsesladede

For å få en bedre forståelse av hva slags type tilbakemeldinger som gjør seg gjeldene i de åpne politiske debattene på Jens Stoltenbergs blogg, har kommentarene i utvalget

blitt analysert og kategorisert. Det er viktig å påpeke at kategoriene ikke er gjensidig utelukkende på noen som helst måte, men den vil hovedsakelig ha en overvekt av en av egenskapene og er vurdert deretter.

6.2.1 Analytiske og løsningsorienterte

I det utvalget jeg har sett nærmere på er det en høy andel av det som må regnes for å være konstruktive kommentarer. Dette er kommentarer som uttrykker stor forståelse for saken og dens problemstillinger, samtidig som de holder fokus på temaet. De skisserer gjerne opp utfordringer, illustrerer med bruk av eksempler og egne erfaringer og kommer med løsningsforslag. Denne kommentaren står som et eksempel på det sistnevnte:

I flere andre debatter om sykemeldinger får legen skylden for å være for slepphendte. En metode for å stramme inn er å gjøre det samme for legene som man har gjort for regnskapsførere. La ordningen om å kunne skrive ut sykemelding bli autorisert med kvalifikasjonskrav, årlig oppfølgingskurs og med revisjon av sykemeldingene.

(Kommentar 59, innlegg 22)

Kommentaren tar for seg en del av diskusjonen, og skisserer en metode for løsning. Ofte kan de uttrykke et ønske om endring av fokus i debatten:

Skulle ønske at det ble fokusert mere på hvorfor folk er borte fra jobben. Vet at mange steder er det mistrivsel og at ledelsen ikke tar ansattes behov på alvor. Mange ledere turer fram som de vil, slenger spydige kommentarer om ansatte, bruker herske og splid teknikken for hva den er vært. De fleste langtids sykemeldte er syke på grunn av slike omstendigheter. Hvorfor har det ikke kommet mere fram?

(Kommentar 60, innlegg 22)

Det er mange av denne typen innlegg. Deltakeren under illustrerer med et eksempel fra sin hjemkommune, der en bedrift ble nedlagt og mange ble gående arbeidsløse siden de hadde startet å arbeide som unge. Deltakeren følger opp med et forslag til løsning:

”Kanskje kunne løsningen være at de fikk begynne på utdanning (gjerne over flere år) samtidig som de fikk beholde stønaden fra NAV. Dette ville nok gjøre de mer attraktive på arbeidsmarkedet. Langtidsledige er det dessverre ingen som vil ansette. [...] Vi er nødt til å satse på kunnskap og kunnskapsbasert industri. Det er eneste måten å sikre fortsatt velferd på sikt.”

(Kommentar 35, innlegg 21)

Videre er de gjerne lange, detaljerte og kritiske til det som foreslås i innlegget til Stoltenberg, samtidig som det stilles en del spørsmål. Mange utviser stor kunnskap om lovverk, statistikk og systemet generelt. Samtidig kan de også uttrykke stor enighet og være sympatiserende. En illustrerende kommentar i så måte er denne:

Hei Jens. Jeg har tror på at en tettere oppfølging av de sykemeldte ved samarbeid mellom bedrift, NAV og BHT. Det viser seg at de bedriftene som tar HMS på alvor, og har tett samarbeid med BHT får ned sykefraværet. Dette har jeg vært med å se resultater av hos min arbeidsgiver, en reduksjon i sykefraværet fra 7% til 3% på 2-3 år :) Kan en styrking av Arbeidstilsynet være et delsvar? Slik at AT får kapasitet til å utføre revisjoner mot bedriftene for å verifisere at HMS lovgivningen blir fulgt (internkontroll)? Dagens Arbeidstilsyn har ikke kapasitet til å utføre slike revisjon, de blir utført ved strek mistanke... Jeg tenker også på AML Å§ 3-5 Plikt for arbeidsgiver til å gjennomgå opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Styrk denne paragraf, ev få på plass en forskift. Det er alt for mange som kun går det berømte 40t kurset. Da kan de dokumentere HMS opplæring, å har god tro på at dette er nok for en leder... Det finnes alt for mange eksempler på dårlige leder som enten har "kjørt" folk i sykemelding eller har forlenget den.. Få på plass noe om arbeidsledelse og arbeidspsykologi. Lykke til Jens! Smil fra Randaberg

(Kommentar 87, innlegg 16)

Kommentarene i denne kategorien stemmer overens med informantenes synspunkter på en overraskende høy kvalitet på innspillene, og at deltakerne har et oppriktig ønske om å bidra i den politiske debatten. Disse tilbakemeldingene kan også sees på som svært nyttige å ta med seg videre i prosessene, mens andre typer av kommentarer kan være litt mer utfordrende å forholde seg til.

6.2.2 Følelsesladede og personlige

I debattene om sykefravær er det mange deltakere med erfaring fra bruk av NAV-systemet som har engasjert seg. Disse kommentarene er gjerne tungt preget av følelser, basert på egne nedslående erfaringer. Her inntar deltakerne en slags offerrolle, der de tilsynelatende har slåss mot ”systemet” i lang tid. Innspillene preges av mye frustrasjon og kritikk mot nåværende systemer og tiltak. De gir også ofte uttrykk for en sterk oppgitthet:

”Jeg føler pr tiden at jeg ikke vet hvordan dette ender.... Jeg vil bli frisk, men kan jeg fortsette i den jobben jeg har? Eller bør jeg ha en jobb helt uten ansvar? Må jeg si nei til alt som har med engasjement? fagforening, hobbyer, osv???? Er det plass til meg i samfunnet? Ja det er disse tingene jeg trenger svar på nå....”

(Kommentar 31, innlegg 21)

Som et særskilt eksempel på dette, kan en av kommentarene fra innlegg nr. 22 ”Enige om sykefraværet” stå. Kommentar nr. 67 i tråden er en lang (22481 tegn, tilsvarende 8 A4-sider, i tillegg til en oppfølgende kommentar på over 11000 tegn), personlig og detaljert skildring av en helseskadelig oppvekst preget av en voldelig far og ignorant mor. Debattanten forteller videre om behandling på psykiatriske institusjoner og en over 18 år lang historie som klient under NAV-systemet. Beskrivelsen av NAV er ikke fordelaktig, og debattanten går hardt ut mot måten enkelte saksbehandlere har opptrådt på. Det fortelles blant annet:

”[...] Etter ett år ble det med rehab og jeg gikk igjen i terapi og dro alle traumetrollene opp i dagslyset igjen, kjente kroppen rives i stykker fysisk og eksplodere i et smertehelvete, slik gikk tiden til 2004 der en ny saksbehandler i NAV fikk det for seg at jeg snyltet på systemet og tok fra meg trygden og ba meg ta meg sammen og komme meg ut i arbeid igjen. Det tok seks uker etter det jeg erindrer og et brev og telefon til hennes overordnede med trussel om media for å få pengene tilbake igjen, SÅ MYE MAKTT har du gitt til NAV Jens Stoltenberg, at de kan utsette en familie på fire for å være uten penger til det daglige fordi EN SAKSBEHANDLER, en bitteliten kontoransatt får et innfall, Det er skummelt mye makt til ett menneske.”

(Kommentar 67, innlegg 22)

Innlegget er preget av frustrasjon og desperasjon, og debattanten har helt klart inntatt en offerrolle der det fortelles om maktmisbruk og umenneskelig byråkrati. Avslutningsvis kommer debattanten med en kritikk av meldeplikten, og hele innlegget har form som en direkte henvendelse til statsministeren:

”(...) og jeg ber deg statsminister om å tenke nøye igjennom dette innlegget og se om det virkelig er nødvendig at kronisk syke mennesker skal levere meldekort mellom kl da o da på den datoen hver fjortende dag for å få rett til et eksistensgrunnlag.”

(Kommentar 67, innlegg 22)

Dette er et særskilt eksempel, men ikke helt atypisk for andre kommentarer i denne kategorien. Flere av deltakerne trekker frem sine dårlige erfaringer i møte med offentlige institusjoner, i dette tilfellet gjelder det stort sett NAV. De opplever åpenbart at Mitt Arbeiderparti og da spesielt bloggen til Jens Stoltenberg kan fungere som en kanal hvor de kan få utløp for sin frustrasjon ved å snakke direkte til dem som sitter med makten. Eksemplene fra denne kategorien reflekterer på mange måter tankegodset rundt hvordan nettverksøffentligheten gjør at flere stemmer kan bli hørt. Videre synliggjøres disse stemmene ved at andre deltakere i nettverket blir eksponert for innspillene. På den måten gir det større oppmerksomhet og sympati, noe som gir større tyngde og en sterkere følelse av ”oss” mot ”dem”; her representert ved NAV-brukerne og det offentlige.

Samtidig som det er mye følelser og frustrasjon involvert, henfaller deltakerne sjelden til sjikane, personangrep og saboterende argumentasjon som kan være tilfelle ved den typiske ”nettavisdebatten”. Det opprettholdes et seriøst og saklig nivå til tross for situasjonen de beskriver:

”Mange som befinner seg i NAV-systemet, deriblant meg, sliter fælt med den belastningen det er å være under hælen på NAV. Vi må hele tiden bevise at vi er for syke til å jobbe, og hvor syke vi er. Tiden vi skulle ha brukt til å ta vare på oss selv, stable oss på beina og prøve å overleve med redusert helse, går til diverse utredninger, utprøvinger i arbeidslivet og søknader på søknader for å opprettholde vår TU. Vi er ofre for et system som overhode ikke fungerer, og som gjør hverdagen vår til et helvete. Vi må leve med uvisshet både når det gjelder økonomi, helse og sosial status. Ingen blir friske av en slik tilværelse. Ingen arbeidsuføre blir i stand til å komme tilbake til arbeidslivet etter en slik uverdig

behandling heller. Den siste dråpen i begeret er den påtvungne meldeplikten mennesker på TU nå opplever. Faren er absolutt til stede for at folk bukker under, og velger selvmord. Da går nok statistikken for sykmeldte/uføre ned, ja bokstavelig talt bli begravd. Kan politikerne forsvare noe slikt?"

(Kommentar 79, innlegg 22)

Det gis uttrykk for en sterk "nedenfra-og-opp"-holdning blant disse tilbakemeldingene. Brukerne deler negative erfaringer med hverandre, og skaper på den måten en felles front mot det de karakteriserer som "et system som overhodet ikke fungerer". Denne brukergruppen byr på ekstra utfordringer i lys av tilstanden deres. Som frustrerte, oppgitte og desperate mennesker preget av en vanskelig situasjon, og noen med psykiske lidelser, stiller det store krav til hvordan de blir imøtegått av det de ser på som "makta" og "systemet"; i dette tilfellet er det representert ved Arbeiderpartiet og Jens Stoltenberg. En mangel på initiativ til forståelsesorientert dialog fra politikernes side kan forsterke deres allerede brokete inntrykk av offentlige institusjoner. Hvordan man skal imøtegå og respondere i slike tilfeller blir i så måte en viktig diskusjon man må ta på alvor.

6.2.3 Direkte kritikk

En stor andel av kommentarene har form som ren kritikk. De er ofte harde og aggressive i tonen, og stiller mange spørsmål til trådstarter. Innspillene i den "analytiske og løsningsorienterte" kategorien inneholder også former for kritikk, men der de gjerne inneholder analytisk argumentasjon og løsningsforslag er innspillene som faller i "direkte kritikk"-kategorien mer ufiltrerte, og uten å bygge opp under egen argumentasjon i særlig grad. Som eksempel:

Hei Jens! Du skriver: "Vi har høye ambisjoner for arbeidet med et inkluderende arbeidsliv" og "Vi gjør mer av det som virker" Dette har vi hørt ja. Men hva vektlegges her? Erfaringer viser at arbeidslivet har IKKE vært inkluderende, men ekskluderende for enkelte, etter IA kom. Arbeidsgiver har brukt dette "verktøyet" til å få bort arbeidskraft de ikke ønsket i bedriften. Man vet jo at dette var ikke IAs mål, men dette skjer altså. Du skriver: " Sammen med fagmiljøene skal vi nå blant annet utarbeide faglige veiledere for sykemeldingsarbeidet" Utarbeide faglige veiledere? Hva med NAV? Var det ikke NAV som skulle gjøre dette arbeidet? Er det ikke en arbeidsgivers plikt å opplære sine underledere hvordan de skal følge opp sine sykemeldte? For det gjør de IKKE i dag. De tar sjelden og lite

kontakt med sine arbeidstakere som er ute i sykemelding. Å få flere ut og tilbake i arbeid senker IKKE sykefraværet, men ØKER det. Enkel matte, selv far kan regne dette ut.

(Kommentar 3, innlegg 26)

Denne typen tilbakemeldinger tar også gjerne for seg innlegget skrevet av Jens Stoltenberg og bryter det ned, mens de kritiserer deler av helheten. En av informantene forklarer hvordan han ser på disse brukerne og hvordan han mener de bør imøtegås:

”(...) det er ikke alltid folk forholder seg til helheten i det originale innlegget, men heller kommenterer ut i fra små klipp og snutter som de har bitt seg fast i. Det er en liten utfordring, for da må vi følge opp mye tettere og kanskje kommentere og henvise til helheten i innlegget. Men det gjør jo at vi skriver bedre innlegg framover, eller at representantene skriver bedre innlegg, for da ser du jo hva folk reagerer på og hva de kanskje burde holde seg unna å si neste gang. Så hele kommunikasjonen blir jo bedre, representantene og de vanlige brukerne i mellom.”

(Informant 5, intervju)

Informanten antyder at representantenes erfaringer med denne brukergruppen, om de responderer på riktig måte, kan være med å bidra til at de skriver bedre innlegg, følger debatten tettere og at hele kommunikasjonen generelt blir bedre.

6.2.4 Personangrep og sabotasje

I denne analysens utvalg var det svært liten grad av direkte ufinheter og saboterende argumentasjon. Det dukker imidlertid opp noen få kommentarer som kan karakteriseres som personangrep. Kommentarene under innlegg nr. 10 ”Kampen mot arbeidsledighet ikke over” er preget av politiske og ideologiske fronter. Første kommentar er denne:

”Er det ikke flaut å stå og love bort ting i hytt og gevær, etter at dere er stemplet som løftebruddsregjeringen? Eller må dere bli verdensmestere i løftebrudd to ganger? Hvis du begynner med å gjennomføre det du lover, før du setter deg mål du ikke gidder å følge opp, så hadde det vært et skritt i (nesten) riktig retning. [...] Man kan i hvert fall med treffsikkerhet kalle deg kjerringenes Jens. En tøffel på en sur kjerringfot. :-)”

(Kommentar 1, innlegg 10)

Kommentaren setter standarden for det som følger, og deltakeren blir senere identifisert som et medlem av Unge Høyre av AP-sympatisører. Deltakere med kommentarer av denne typen ser ikke ut til å returnere til diskusjonen. Tråden, som består av 14 kommentarer, er i så måte lite representativ for de andre trådene i utvalget.

6.3 Arbeiderpartiets deltakelse

For å kunne si noe om Arbeiderpartiets deltakelse i sitt eget forum, har jeg ved hjelp av den deskriptive analysen identifisert hyppigheten i kommentarer fra sentrale brukere fra AP. Med ”sentrale brukere” menes Stoltenberg selv, stortingsrepresentanter eller folk med spesielt ansvar fra partikontorets informasjonsvirksomhet. Videre har jeg sett litt nærmere på innholdet i denne responsen. De fleste av tilbakemeldingene fra Arbeiderpartiet faller utenfor utvalget mitt, men jeg har allikevel gjort meg opp et visst inntrykk gjennom arbeidet med analysen. Først vil jeg imidlertid gjøre rede for hvorvidt innleggene til Jens Stoltenberg inviterer til diskusjon og legger føringer for den videre debatten.

6.3.1 Innleggenes form

De seks innleggene i utvalget hadde i stor grad form som en tale eller en proklamering av et standpunkt. I innlegg nr. 16 ”Lavere sykefravær” kommer imidlertid Jens Stoltenberg med denne oppfordringen mot slutten:

”Du kan også bidra med innspill, gode eksempler og ideer til arbeidet med å redusere sykefraværet her på bloggen min.”

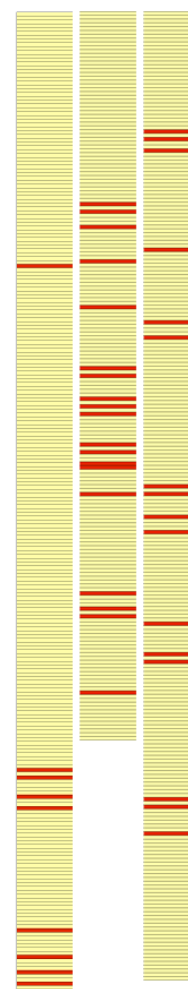
Dette er atypisk. De andre innleggene i utvalget la ingen føringer for den påfølgende debatten, skisserte ingen formål med innlegget eller inviterte til deltakelse på Mitt Arbeiderparti på noen måte. Et av innleggene – ”Samarbeid for arbeid” – markerer starten på en kampanje der regjeringen ønsker debatt rundt flere problemstillinger. Det fremstilles i innlegget på denne måten:

”Vi etterlyser folk med gode ideer og interessante erfaringer. For å nå flest mulig vil vi bruke nettet aktivt, gjennom en egen nettside, www.samarbeidforarbeid.no og ved å skape debatt på andre nett-kanaler som Facebook og Twitter.”

Her henvises det til å ta debatten på egen nettside som er spesialkonstruert for akkurat disse diskusjonene. Videre pekes det på en flerkanalstrategi der man ønsker å skape debatt via andre tjenester. Innlegget legger ikke opp til en debatt i kommentarfeltet på bloggen. Innleggene til Jens Stoltenberg kan derfor ikke sies å legge opp til, eller invitere til, debatt og diskusjon i særlig grad.

6.3.2 Hyppighet av vertikal interaksjon

De korte trådene i analysen hadde begrenset med kommentarer fra sentrale AP-representanter. I de lange trådene var imidlertid flere av dem aktivt inne og deltok. Illustrasjonen til høyre viser alle kommentarene i de tre lange trådene i utvalget satt opp ved siden av hverandre; fra venstre innlegg nr. 16 (258 kommentarer), 21 (191 kommentarer) og 22 (254 kommentarer). De mørke feltene representerer et innspill (kommentar) fra sentrale AP-representanter. Figuren viser at deltakelsen er mangelfull mange steder, mens noen deler av trådene er preget av hyppig vertikal interaksjon. Videre viser figuren at partiets deltakelse gjerne samler seg i bolker, noe som kan tyde på at deltakelsen skjer i avgrensede tidsperioder.

6.3.3 Innholdet i Arbeiderpartiets respons

Det var for få kommentarer fra sentrale AP-representanter i utvalget til å kunne si noe om innholdet i responsen. Jeg har derfor valgt å gå utenom utvalget for å kunne illustrere og identifisere noen ulike former for tilbakemeldinger fra organisasjonen på egen plattform. Jeg har valgt å fokusere på to hovedtyper av tilbakemeldinger som skiller seg ut; en som har en åpen og inkluderende form, og en som har en mer korrigerende og lukket form. Som eksempel på åpen og inkluderende respons står denne kommentaren fra en av representantene fra Arbeiderpartiet som et godt eksempel:

”Flott med så mange tilbakemeldinger på Jens sin tale. Ser at noen få av dere er bekymret for at dette ikke blir lest av Jens eller andre politikere. Som medlem i Arbeids og sosialkomiteen som skal ha mange av de sakene dere tar opp her er dette veldig viktige og nyttige innspill. Så vi leser nøye det dere skriver og er veldig glad for at dere tar dere tid til å gi oss innspill. [...] Ser frem til mange gode innspill som vi kan bruke i jobben med å skape enda bedre forhold for alle.”
(Kommentar 51, innlegg 21)

Videre viser representanten hvordan enkelte kommentarer kan følges opp ved å søke dialog. Hun anerkjenner deltakerens poeng og supplerer med egne bemerkninger før hun stiller spørsmål der hun ber deltakeren om å utdype noen argumenter:

”Godt poeng ;) vi må koble arbeid og arbeidstagere. Det blir viktig å finne arbeidsplasser og arbeidsoppgaver som er varierte, de som ikke er i jobb er svært forskjellige. Til ideen din om arbeidsmarkedsbedriftene som møteplass, hva tenker du blir viktig å legge tilrette for? Tilbud om kurs, opplæring, arbeidsmuligheter eller?”
(Kommentar 53, innlegg 21)

En slik deltakelse fra stortingsrepresentanten gir positiv oppmerksomhet fra brukerne, illustrert ved dette eksempelet:

”Utrolig bra, å se deg -delta her. Godt nyttår og lykke til, med oppgavene i det kommende år. :)”
(Kommentar 54, innlegg 21)

Dette er en form for vertikal interaksjon som helt klart bidrar til å holde tråden fokusert og saklig. Videre gir den en reell følelse for deltakerne at de er med i en politisk diskusjon med stortingsrepresentanter som tar dem på alvor og ønsker å høre på hva de har å si, hvilket kan bidra til en ytterligere kvalitativ styrking av tråden som helhet. Man kan si at denne formen for tilbakemeldinger er en slags ”varm” respons.

En annen hyppig form for respons fra Arbeiderpartiet kan sies å ha et mer institusjonelt preg over seg. Det handler stort sett om imøtegåelse av usannheter og korrigering av feilslutninger fra deltakere. Politisk meningsbrytning er ofte tøff i sin form, og en slik form for respons kan i mange tilfeller være nødvendig. Denne responsen innebærer ofte gjentakelser av overordnede politiske standpunkt, og

henvisning til en kilde med fakta. I eksemplene under følger representanten opp andre brukeres innspill, og henviser til en ekstern informasjonskilde hvor deltakeren kan ”lese mer”:

”Søtten: Statistisk sentralbyrå sitter på tallene du etterlyser. (<http://www.ssb.no/sykefratot/>) SSB skriver under overskriften Økende andel lange sykefravær: ”Samlet viser statistikken at totalt legemeldt fravær som varte under 31 dager i løpet av kvartalet var uendret på 26,8 prosent mellom 3. kvartal 2008 og 3. kvartal 2009, mens fravær som varte gjennom hele kvartalet økte fra 32,1 til 33,5 prosent.”
(Kommentar 106, innlegg 21)

”Stein Ove: Du kan lese om hva som er nytt (og gammelt) her: Enige om tiltakspakke for lavere sykefravær og ny IA-avtale (ekstern link).”
(Kommentar 7, innlegg 25)

Disse tilbakemeldingene kan sees på som en form for ”kald” respons. Informanten forklarer praksisen på denne måten:

”Når det kommer flere hundre kommentarer på Jens sin blogg så sier det seg selv at det er jo vanskelig å svare alle, så da blir det mer sånn samlende svar eller en kort kommentar til noen som har tatt opp noe som flertallet i tråden har vært opptatt av. Men der det er rom for dialog så synes jeg vi klarer å få til det stort sett. Og de har jo dialog med hverandre de som kommenterer, og det er jo veldig bra at Jens ikke selv må komme inn og kommentere hele tiden for å holde liv i dialogen, men at folk diskuterer seg i mellom, det er jo noe av hensikten.”
(Informant 5, intervju)

En annen informant er ikke helt fornøyd med deltakelsen fra organisasjonens side, men forklarer at det heller ikke er så mye som skal til for å holde styr på debattene:

”Det er ikke alltid vi klarer å være kjappe nok frampå med å svare opp på ting som kommer og det verste med sånne debatter som kan skje er hvis vi ikke er inne og kommenterer. Altså hvis du lager et innlegg og bare lar det ligge der og flyte, det er fryktelig dårlig måte å jobbe på. Og du trenger ikke bruke veldig mye tid, i en del tilfeller så handler det bare om å skrive at du har sett og lest, for at debattene skal stramme seg opp igjen.”
(Informant 7, intervju)

I det store og hele har deltakelsen fra sentrale representanter for Arbeiderpartiet form av en ”kald” respons basert på imøtegåelse av usannheter og usakligheter med statistikk og henvisning til eksternt kildemateriale. En slik form bidrar i liten grad til deliberasjon og fremdrift i diskusjonen. Samtidig viser eksempler på mer åpen og inkluderende respons at denne formen for tilbakemeldinger kan bidra til et sterkere fokus i tråden og legge bedre føringer for dialog. I så måte gir det et bedre grunnlag for deliberasjon, der aktøren som initierte debatten (Ap) kan innta en rolle som ordstyrer og legge premissene for den videre diskusjonen.

6.4 Oppsummering av innholdsanalyse

Sett under ett er kommentarene på Jens Stoltenbergs blogg svært varierte i både innhold og form. Det kan allikevel skilles ut fire hovedformer for kommentarer slik det er gjort ovenfor. Det er samtidig viktig å påpeke at disse kategoriene ikke er gjensidig utelukkende. En kommentar kan være både konstruktiv, følelsesladet og kritisk, men vil hovedsakelig ha en overvekt av en av egenskapene og er vurdert deretter. Det er ellers verdt å merke seg at det, i mitt utvalg, er en særlig lav grad av politiske fronter og hard meningsbrytning. Tilbakemeldingene tar heller form av en ”oss mot dem”-holdning overfor maktapparatet, her representert ved Arbeiderpartiet, arbeidsgivere, grådighetskultur og dårlige ledere og bedriftseiere. Det kan med forsiktighet antydes at brukerne gir uttrykk for et venstreideologisk ståsted og står sånn sett ikke i direkte opposisjon til Arbeiderpartiets politiske ideologi. Det kan være at denne spesifikke debatten rundt sykefravær og arbeid i spesiell grad engasjerer akkurat dette segmentet, mens man i en annen debatt høyst sannsynlig ville hatt en annen brukersammensetning.

Det er videre interessant å notere seg det relativt høye saklighetsnivået i trådene. Samtidig er det liten fremdrift mellom leddene i diskusjonen, noe som gir trådene en svak deliberativ karakter i forhold til idealene om den frie meningsutvekslingen og målet om en oppnådd konsensus som følge av debatt. Allikevel kan det hevdes at en slik tilnærming til politisk diskusjon fungerer som et første skritt; både for å få innspill og brukererfaring fra borgere i forbindelse med aktuelle politiske saker, og for å ”få en bredere føling med hva som er den politiske stemningen rundt saker” (Informant 4, intervju).

VII

Diskusjon: Hvordan gjøre åpenhet produktivt?

Målet for denne oppgaven har vært å undersøke hvordan åpenhet i sosiale medier kan gjøres produktivt, gjennom et casestudie av Mitt Arbeiderparti. Denne overordnede problemstillingen blir forsøkt besvart gjennom fire underspørsmål. I denne delen av oppgaven diskuterer jeg de foregående analysene opp i mot problemstillingene som er skissert i underkapittel 1.3. Jeg vil først diskutere hvorfor man bør legge til rette for åpenhet, før jeg går nærmere inn på hva som kjennetegner de åpne prosessene. Videre vil jeg diskutere problemstillingen rundt hvordan åpenheten kan påvirke de politiske prosessene, og gå inn på spørsmålet rundt hvem som deltar i disse prosessene. I lys av disse spørsmålene vil jeg så diskutere hovedproblemstillingen. Avslutningsvis gjør jeg en vurdering av oppgavens kvalitet med bakgrunn i begrepene validitet og reliabilitet.

7.1 Hvorfor legge til rette for åpenhet i politiske prosesser?

7.1.1 Redusert avstand mellom folk og parti

Analysen i kapittel 4 viser hvordan informantene pekte på det å få et større tilfang av erfaringsbasert kunnskap som en av de viktigste årsakene til å åpne opp de politiske prosessene ved hjelp av sosiale medier, nettopp fordi man på den måten fikk tak i de direkte erfaringene fra folk ”i den andre enden” av politikken. Ved å få et større tilfang av ideer, synspunkter og meninger kan man danne et bredere grunnlag for beslutninger, slik at et eventuelt politisk vedtak kan ha sterkere forankring i befolkningen. Nært knyttet til dette uttrykker informantene synspunkter på at et bredere tilfang av innspill vil styrke kvaliteten på de politiske prosessene som helhet. Samtidig påpekes det at en økt deltakelse blant en større gruppe av befolkningen kan gi sterkere eierskap til de politiske prosessene man deltar i, noe som igjen kan være med på å bygge opp under et sterkere politisk engasjement. Dette forutsetter

imidlertid at deltakerne i interaksjonen på de ulike plattformene er representative for befolkningen. Videre er det viktig at en bredest mulig del av borgerne har mulighet til å ta i bruk de samme verktøyene og delta på lik linje. Sett under ett dreier det seg om en potensiell *demokratisering* av politisk deltakelse.

Utviklingen av informasjonsteknologien symboliserer et demokratisk utviklingspotensial, der redusert avstand mellom representant og velger sees på som en naturlig konsekvens. En slik tettere kontakt vil videre kunne føre til en større grad av gjensidig påvirkning. Sosiale medier kan fungere som fasilitør av en slik direkte kommunikasjon utenom den massemedierte offentligheten, og i så måte utvide de folkevalgtes kontaktflate mot befolkningen. En bredere kontakt med ”grasrota” sees på av informantene som en forlengelse av Arbeiderpartiets tradisjonelle måte å jobbe på, i lys av partiets historie med utspring i arbeiderbevegelsen:

”Arbeiderbevegelsen er jo bygd opp ved å snakke med folk ute på husbesøk, på fagforeningssamtaler, ute på gata, på kontoret...altså, hele poenget med arbeiderbevegelsen er jo å snakke med alle. Ha kontaktflaten og få meldingene fra grasrota og oppover. Nå har vi en annen mulighet til å få tak i grasrota. Og i stedet for at grasrota jeg snakker med bare er de som er i Hordaland eller en liten krets i Oslo, så har jeg sjanse til å treffe i hele landet. Så jeg mener det er der vi hører hjemme, vi bør ligge i front på å bruke sosiale medier.”

(Informant 7, intervju)

Denne utvidede kontaktflaten har iboende demokratiske effekter, ved at den kan involvere flere grupper i politiske prosesser. Her blir gjerne ungdom og ulike minoriteter trukket fram som eksempler på grupper som ellers ville vært utenfor. I lys av Habermas klassiske fremstilling av det offentlige rom, kan man dermed snakke om en ”revitalisering” eller utvidelse av offentligheten (Rasmussen i Eide 2008: 210). Implisitt i denne revitaliseringen ligger et premiss om at teknologien bidrar til et mer demokratisk styringssystem som gir en større grad av politisk likhet mellom ulike samfunnsgrupper. På Mitt Arbeiderparti diskuterer til en viss grad stortingsrepresentanter direkte med borgere, hvilket illustrerer hvordan teknologien kan redusere avstanden mellom folket og de folkevalgte i praksis. En slik direkte menings- og erfaringsutveksling bidrar også til en opplæring av brukerne i politisk deltakelse. Samtidig kan en direkte kontakt oppleves som støyende for politikerne, da

digitale kanaler muliggjør utløp for frustrasjon, udestillert informasjon og kritikk rettet mot makthaverne.

7.1.2 En kontinuerlig dialog

En viktig del av å legge til rette for åpenhet i politiske prosesser handler om å opprettholde engasjement også utenom stortings- og kommunevalg. Analysene i kapittel 5 og 6 illustrerer at det er mulig å skape engasjement og aktivitet på denne måten, og viser at det man får tilbake i form av respons ofte innehar en reell verdi.

Forventningene til informantene, som illustrert i underkapittel 4.1, viser et sterkt ønske om å skape en kontinuerlig dialog med velgerne. Nytt av en slik kontinuerlig dialog er mangfoldig. For det første kan det brukes som en pulsmåler for hva som er den politiske stemningen rundt enkelte saker. På den måten kan man luften ideer og ”spille ball” med omgivelsene rundt aktuelle problemstillinger. For det andre bidrar det til å kommunisere en partikultur der Arbeiderpartiet fremstår som åpne og inkluderende. Borgere som deltar kan få en følelse av at meningene deres er interessante for politikerne, og at de blir tatt på alvor. I så måte kan en åpning av politiske prosesser være med å skape tillit og troverdighet til politikken og partiet, og som en følge av det igjen; økt oppslutning. Det er imidlertid viktig at det foregår en reell dialog, og ikke at det presenteres som en invitasjon til dialog og debatt uten at det følges opp av sentrale aktører. Videre er det essensielt for legitimiteten at debatten på Mitt Arbeiderparti blir tatt på alvor, og gis en reell mulighet til å fungere som bidrag i politiske prosesser. Dersom påvirkningspotensialet kun blir en illusjon vil det i motsatt fall kunne medføre en svekkelse av legitimiteten og troverdigheten til partiet.

Informantenes erfaringer, presentert i underkapittel 4.2, viste at de satt med et inntrykk av høy kvalitet på tilbakemeldingene som kom via Mitt Arbeiderparti. Kommentarene ble i stor grad sett på som konstruktive, og debattenes kontinuitet ble påpekt som et overraskelsesmoment. Innholdsanalysene støtter opp om dette inntrykket, og beskriver en stor andel av analytiske og løsningsorienterte tilbakemeldinger. Det finnes dermed gode muligheter for å etablere en kontinuerlig dialog som tilfører verdi. En rasjonell og saklig dialog kombinert med bred representativ deltakelse og stort meningsmangfold vil dermed kunne styrke legitimiteten i politiske prosesser. Innholdsanalysen viser imidlertid at dialogen kan

sies å være mangelfull. En overvekt av kommentarene i trådene har form som enkeltstående innspill, noe som innebærer en liten grad av interaksjon mellom partiet og deltakerne. Ønsket om å føre en kontinuerlig dialog med velgerne for å opprettholde politisk engasjement mellom valg, kan i så måte antydes å ikke bli oppfylt.

Interessant nok vurderes nytten av de sosiale mediene ulikt ut ifra maktposisjonen til partiet. I dag er Arbeiderpartiet det største partiet i en flertallsregjering som er inne i sin andre periode. Det medfører at man har et stort embetsverk å støtte seg på når det gjelder innhenting av kunnskap som grunnlag for beslutninger. En av informantene påpekte at dette er noe som gjør Arbeiderpartiet mindre avhengig av å drive meningsutveksling med eksterne miljøer enn man ville vært i opposisjon. Dermed blir nytten av sosiale medier i større grad knyttet til det å føre overordnede prinsipielle diskusjoner, og i mindre grad at innspillene skal kanaliseres direkte inn i beslutningsorganene. Disse tankene kan knyttes til et klart paradoks rundt forventningene til demokratisering som web 2.0-teknologien har ført med seg. Selv om terskelen senkes for deltakelse i interaktive utvekslinger på nett, ligger arenaene for reell beslutningstaking fortsatt utenfor nettet. Den direkte politiske innflytelsen kan dermed antydes å være liten, mens den indirekte innflytelsen har potensial til å bli viktigere. Gjennom diskusjon i sosiale medier som Mitt Arbeiderparti, kan stortingsrepresentanter påvirkes. Direkte innspill fra borgere rettet mot sentrale politikere kan være med å utøve innflytelse på utformingen av ny politikk, dersom de tas med videre i de politiske prosessene.

7.1.3 Moden teknologi, modne brukere?

Det er mye som tyder på at de teknologiske barrierene for økt involvering av borgere i politiske prosesser er senket, og at teknologien i seg selv ikke legger noe hinder for åpenhet. Det handler i større grad om å bygge opp om en politisk og administrativ vilje til å engasjere deltakerkulturen som har bredt om seg i kjølvannet av sosiale mediers fremvekst. En modning av nettbruken parallelt med modningen av teknologien, har – som skissert i avsnitt 2.1.2 – vært med på å reorientere brukerne og har bygd opp under en deltaker- og delekultur i åpne nettverk. En mer distribuert tilnærming til utforming av politikk kan dermed "(...) be considered to present a potential of democratizing the opportunity to create policy, and thus perhaps even as

democratizing democracy itself” (Bruns 2008a: 382). Det er altså bred enighet om *potensialet* i sosiale medier for åpenhet i politiske prosesser. Etter hvert som vi ser en stadig mer utstrakt kommunikasjon via sosiale medier mellom borgere og politikere, er det rimelig å anta at det vil medføre en gjensidig ”opplæringsprosess”. Som pekt på i avsnitt 4.3.2 blir politikerne mer og mer bevisst på å tilpasse kommunikasjonen til de ulike plattformene. Samtidig vil bedre kontakt med politikere kunne bidra til å ”lære opp” borgere i politisk deltakelse og diskusjon, og i så måte være med på å gi et bedre grunnlag for bred deltakelse og deliberasjon som vil styrke kvaliteten i politiske prosesser.

7.1.4 Oppsummering

Sett under ett innebærer åpenhet i politiske prosesser gjennom sosiale medier en bredere kontaktflate for politikerne. Gjennom aktiv involvering av borgerne skaper man dermed et større meningsmangfold som kan danne et bedre grunnlag for beslutninger basert på deliberasjon, og dermed kvalitativt styrke hele den politiske prosessen. Videre har man muligheten til å opprettholde en kontinuerlig dialog, som reduserer avstanden mellom folket og de folkevalgte. Denne dialogen kan fungere som en pulsmåler for politiske saker samtidig som den kommuniserer en åpen partikultur som kan inngi større tillit og troverdighet, og i så måte styrke legitimiteten til politikken. Samtidig er det en fare for at denne kontakten kan virke støyende på politikerne, og gjøre det vanskelig å skille verdifull informasjon fra den verdiløse.

På den ene siden handler det å legge til rette for åpenhet om å spre informasjon om politisk virksomhet, og på den måten gi innsyn i de politiske prosessene. Dette har en stor demokratisk verdi i seg selv, og korresponderer med idealet om en opplyst befolkning som premiss for deltakelse i deliberasjon. På den andre siden handler åpenheten om å hente inn informasjon fra borgerne og eksterne miljøer som skal kanaliseres inn i beslutningsprosessene og være med som en større del av det rasjonelle grunnlaget for vedtak som gjøres. Mitt Arbeiderparti kan i så måte fungere som verktøy for å styrke legitimiteten og kvaliteten i partiets politikk som helhet.

7.2 Hva kjennetegner de åpne prosessene?

7.2.1 *Skjevhet i deltakelse, kvalitet og volum*

Som det kommer frem av analysene er trådene karakterisert av forholdsvis høy kvalitet på innspill, variert deltakelse og kontinuitet i trådene. Tilbakemeldingene holder jevnt over et høyt saklighetsnivå, men med innslag av mye patos og intime opplysninger samt en del unyansert kritikk. Innholdet i trådene kan sies å være preget av direkte og ”rå” erfaringsbasert kunnskap. Trådene som helhet kunne plasseres i to hovedkategorier, henholdsvis innspills- og interaksjonstråder med størst overvekt av førstnevnte i utvalget som utgjorde den kvalitative innholdsanalysen presentert i kapittel 6. Kommentarene ble plassert i fire kategorier som kan sies å inneha ulik grad av verdi for videre politisk bruk. Det er videre verdt å merke seg at trådene har en lav grad av meningsmotstand og meningsbrytning, og dermed få deliberative egenskaper. Som illustrert i avsnitt 6.1.2 korrelerer ikke dette med den autoritetsfrie diskursen som beskrives i Habermas’ normative ideal om diskusjon i det offentlige rom.

Deltakelsen er variert på den måten at noen få deltar hyppig, og som den deskriptive analysen viste i kapittel 5 har hele to tredjedeler av deltakerne kun bidratt med én kommentar. Ulikheten mellom det jeg kaller for aktive, sporadiske og passive deltakere (se underkapittel 5.2) gjør at noen få deltakere står for det meste av innholdet og interaksjonen på Mitt Arbeiderparti, og reflekterer på den måten en deltakelsesskjevhet som går igjen i mange sosiale medier. Problemet med en slik skjevhet i deltakelsen, som skissert i den deskriptive analysen, er i følge Jakob Nielsen at systemet som helhet ikke er representativt for den gjennomsnittlige nettbrukeren. ”On any given user-participation site, you almost always hear from the same 1% of users, who almost certainly differ from the 90% you never hear from” (Nielsen 2006). Denne deltakelsesskjevheten medfører noen klare effekter. For det første fører det til at flertallet av deltakerne deltar under gjennomsnittet, og jo flere som deltar, jo større ubalanse vil det bli slik at gapet mellom median og gjennomsnitt vil vokse. Tallene i analysen viser også at dette er tilfellet i trådene med mange deltakere. For det andre gjør denne skjevheten at man ikke får noen representativ bruker. Det nytter derfor ikke å se på små utvalg av deltakerne, men man må flytte fokuset fra den individuelle brukeren til kollektivet som helhet. Det innebærer at man bør legge til rette for ulike nivåer av deltakelse tilpasset aktiviteten til de ulike

deltakergruppene. Som forklart i avsnitt 2.1.3 fungerer samhandling i løst organiserte grupper best når store komplekse problemer blir delt opp i moduler som arbeides med av et mangfoldig sett med individer, for så å sammenstilles til en helhetlig løsning (Rasmussen 2007). Yochai Benkler hevder at denne ”modulariteten” er viktig fordi det vil redusere det totale universet av bidragsytere dersom den laveste formen for deltakelse er relativt stor og krever mye tid og anstrengelse (Benkler 2006: 101). Å skrive en kommentar på Mitt Arbeiderparti er en handling som krever et relativt høyt nivå av engasjement, tid, innsikt og ønske om å bidra. Ikke alle har tid til å sette seg ned å skrive et langt og godt innlegg i en politisk diskusjon. Det kan derfor være nyttig å tilpasse mulighetene til deltakelse for den store gruppen passive brukere som har begrenset med tid og oppmerksomhet (Howe 2008: 285). Andrew Chadwick (2009) argumenterer for at slike ”lavterskels deliberative elementer” – som for eksempel enkel rangering av innlegg – kan gjøre det enklere å analysere tilbakemeldingene, og dermed også gjøre de mer verdifulle å ta med videre inn i politiske beslutningsprosesser. Lange tekstbaserte kommentarer i deliberative fora er verdifulle, men krever mye arbeid om de skal analyseres i store kvanta (Chadwick 2009: 39).

I forlengelsen av det, er en annen interessant skjevhet i aktiviteten på Mitt Arbeiderparti lengden på kommentarene. Som det kommer frem av den deskriptive analysen er det en stor forskjell på kommentarenes lengde på Jens Stoltenbergs blogg. Medianlengden var i overkant av 560 tegn, noe som tilsvarer omtrent 5-6 setninger. Flere av kommentarene var imidlertid på flere tusen tegn; den lengste på over 27 000, hvilket tilsvarer 10 A4-sider med tekst. Interessant i så måte er hvordan denne ulikheten påvirker formen på diskusjonstrådene. Deltar man i en dialog om man skriver et 5 A4-siders innlegg? Og blir det en reell diskusjon når noen kommentarer er på 200 tegn, mens andre igjen er på over 20 000? Det er vanskelig å argumentere for at denne ulikheten bygger opp om deliberasjon og dialog. Videre byr den på utfordringer for Arbeiderpartiet, både i form av rent administrative byrder, men også i forhold til det å skulle hente ut verdien i de ulike innleggene for videre bruk i det politiske arbeidet.

7.2.2 Konsultasjon fremfor aktiv dialog

Som illustrert i analysen er trådene preget av lite vertikal interaksjon, men en del horisontal interaksjon. Det betyr at det er en relativt liten grad av dialog mellom Arbeiderpartiet og deltakerne, men en større grad av meningsutveksling deltakerne i mellom. I så måte kan man si at trådene i større grad har form som *konsultasjon*, der Arbeiderpartiet skisserer sitt syn på en sak og deltakerne kommer med sine råd og innspill. Konsultasjonsformen er en toveisrelasjon men med en begrenset dialog, og fungerer i større grad som et rent inntaksbasseng for et kunnskapsområde som på forhånd er redegjort for av partiet. Det kan gjerne sammenlignes med den tradisjonelle høringen. I tråd med idealet om aktiv dialog mellom borgere og de folkevalgte brukes gjerne en skala fra informasjon til aktiv deltakelse. Konsultasjon blir der en mellomting mellom de to:

Informasjon → Konsultasjon → Aktiv deltakelse

(OECD 2001)

Informantenes tanker om at de ser på sosiale medier som en digital høringsarena kan tyde på at de i større grad ønsker å bruke Mitt Arbeiderparti som en plattform for å hente innspill, enn å delta selv i en aktiv meningsutveksling. Denne formen for meningsutveksling korresponderer ikke med Habermas' normative ideal om en åpen dialog som grunnlag for meningsdannelsesprosessen i det deliberative demokrati. Allikevel representerer det en utvidelse av det offentlige rom. Selv om trådene på Mitt Arbeiderparti har en liten grad av vertikal interaksjon og reell deliberasjon betyr ikke det at de ikke har en demokratisk verdi. Det at Arbeiderpartiet, representert ved Jens Stoltenberg i dette tilfellet, gir innsyn i politiske prosesser og legger til rette for tilbakemeldinger og respons fra borgere og partimedlemmer kan i seg selv bidra til å styrke demokratiske prosesser. Chadwick påpeker at

”The basic informational value of citizens’ feedback on government sites is and should be seen as an important component of e-democracy, even though it does not conform to the deliberative ideal.”

(Chadwick 2009: 38)

Ved å legge til rette for deltakelse i åpne prosesser får borgerne dermed bedre forutsetninger for å følge med på hva som foregår i politikken generelt og i saker med større interesse for den enkelte (Hanssen og Vabo 2008: 34). Selv om formen på interaksjonen i stor grad er konsulerende, er det imidlertid klart at plattformen har et potensial for mer aktiv deltakelse og dialog.

7.2.3 Forventninger om respons

Trådene på Jens Stoltenbergs blogg har en konsulerende form, men deltakerne gir i stor grad uttrykk for et ønske om større aktiv deltakelse fra Arbeiderpartiets side. Det hersker klare forventninger til respons, også fra Jens Stoltenberg som står som avsender på innleggene. Sosiale medier og deltakerkulturen har personifisert og individualisert kommunikasjonen, og skaper større forventninger til responsivitet og dialog. I så måte skapes det forventninger hos deltakerne om at deres kommentarer skal besvares av Jens Stoltenberg selv, all den tid det var han som startet diskusjonen og inviterte brukerne til å komme med sine tilbakemeldinger. Man kan ane skuffelsen da de som svarer "bare" tilhører informasjonsavdelingen eller er for eksempel en generisk bruker under navnet "Arbeiderpartiet". Hvorfor skapes slike forventninger? Det er urealistisk å tro at statsministeren skal bruke mye av sin tid på å svare enkeltpersoner i en diskusjon på Mitt Arbeiderparti, særlig når det skapes så mye engasjement som det har gjort. Clay Shirky påpeker dette fenomenet, og sier at selv om det er teknologisk mulig å få til en toveis kommunikasjon vil det være skalerbart umulig når du er en kjent person som – uansett medium – vil få mer oppmerksomhet enn han kan gi tilbake. "The mere technological possibility of reply isn't enough to overcome the human limits on attention" (Shirky 2008: 93). Dette byr på utfordringer for Arbeiderpartiet når det gjelder klargjøre overfor deltakerne hvem som står bak en eventuell respons, noe som er viktig for å gi deltakerne en følelse av at de blir tatt på alvor.

Sosiale medier handler i stor grad om person til person-kommunikasjon, ikke person til institusjon-kommunikasjon. Det er derfor viktig at organisasjoner deltar på et personlig plan og ikke bare som en ren institusjon. Analysene i underkapittel 6.3 viser at Arbeiderpartiets kommunikasjon på sin egen plattform i mange tilfeller kan karakteriseres som institusjonell med en stor grad av hva jeg kaller "kald" respons. For det første inviterer ikke innleggene til Jens Stoltenberg til diskusjon i særlig grad.

Samtidig er hyppigheten av den vertikale interaksjonen mangelfull flere steder. Videre er innholdet i responsen en korrigerende form for respons som innebærer imøtegåelse av deltakernes påstander med politiske standpunkter og henvisninger til eksterne kilder. Andre steder i trådene kan responsen karakteriseres som ”varm”, altså mer åpen, søkende og inkluderende i formen. Det er mye som tyder på at denne typen av responsivitet gir en mer konstruktiv og fokusert debatt, samtidig som den styrker kvaliteten på trådene ved at deltakerne får en reell følelse av å ”være med” i utformingen av politikk. Det er derfor rimelig å anta at Mitt Arbeiderparti vil kunne tilføres en større verdi dersom de sentrale deltakerne fra partiet legger seg tettere opp til denne formen for respons. Det er imidlertid en kommunikasjonsform som krever tettere oppfølging av plattformen og byr i så måte på utfordringer i form av større dedikasjon og tidsbruk.

7.2.4 Oppsummering

De åpne prosessene som er analysert i denne undersøkelsen kjennetegnes av skjevhet i deltakelse og variasjon i kvalitet. Trådene holdt jevnt over et saklig høyt nivå med stor grad av analytiske og løsningsorienterte tilbakemeldinger, men også flere sterkt personlige og erfaringsbaserte kommentarer. Videre var trådene kjennetegnet av en overvekt av enkeltstående innspill og mindre grad av interaksjon. Der interaksjon fant sted var det liten grad av deliberasjon og meningsmotstand, og trådene oppfyller i så måte ikke det deliberative idealet. Trådene kan sies å ha en konsulterende form, og Mitt Arbeiderparti blir gjerne beskrevet som en digital høringsarena. Samtidig skaper deltakernes forventninger om respons utfordringer som krever tettere oppfølging og dedikasjon. Det kan dermed antydes at deltakerne ønsker en mer aktiv dialog, noe som står i kontrast til den konsulterende formen som kjennetegner plattformen slik det kommer frem i analysene.

7.3 Hvordan påvirker åpenhet de politiske prosessene?

7.3.1 Mitt Arbeiderparti og det offentlige rom

Hvilken plass i offentligheten har debattene på Mitt Arbeiderparti? Er de en del av den offentlige samtalen, eller henfaller de til en slags kvasioffentlighet eller

halvoffentlig sfære? Diskusjonene rundt sosiale mediers plass i det offentlige rom er preget av ulike synspunkt på nettets konsekvens for offentligheten. Enkelte hevder at det skjer en fragmentering og polarisering av den politiske diskursen, og samtidig en sterkere konsentrasjon av allerede etablerte maktstrukturer (Sunstein 2002, Hindman 2009). Et tredje syn går på at nettet innehar iboende filtreringsmekanismer som sørger for relevant informasjon for den enkelte (Benkler 2006). Habermas' ideelle offentlige rom er basert på saklig argumentasjon om temaer av offentlig interesse, men nettet og sosiale medier har distribuert denne meningsbrytingen og vanskeliggjør en samlet offentlig folkemening (Rasmussen i Eide 2008: 207). Sett i et offentlighetsperspektiv og i kontrast til den massemedierte offentligheten, er det relativt få personer som deltar i debattene på Mitt Arbeiderparti. Stortingsrepresentantene gir imidlertid uttrykk for at alle tilbakemeldinger som kommer blir lest, noe som kan innebære at plattformen – til tross for sin marginale plass i offentligheten – allikevel kan ha en viktig funksjon. Origo-plattformens bloggverktøy, som de fleste sosiale medier, gjør at du må forholde deg til deltakerne direkte eller indirekte så lenge du velger å ha en aktiv kommentarfunksjon. Deltakelsen kan dermed ha en stor indirekte innflytelse på de politiske prosessene. Dette vil imidlertid ikke kunne måles med mindre det etableres verktøy som kan identifisere hvordan innspillene behandles i den videre prosessen, og eventuelt kan være med å påvirke den endelige beslutningen.

Mitt Arbeiderpartis plass i offentligheten er også relevant i forhold til informantenes uttrykk for et motsetningsforhold mellom tradisjonelle massemedier og sosiale medier. På den ene siden ser informantene på Mitt Arbeiderparti som en informasjonskanal der de har større kontroll over fremstillingen og på den måten unngår de tradisjonelle medienes portvaktfunksjon. På den andre siden uttrykker de en klar avhengighet av nettopp de tradisjonelle mediene for å skape oppmerksomhet rundt sin politikk, der Mitt Arbeiderparti kan fungere som en kilde til nyheter for journalister. Det er dermed rimelig å anta at representantene ser på Mitt Arbeiderparti som en foreløpig relativt marginal kanal som er avhengig av å skape engasjement gjennom bruk av flere tilleggskanaler.

7.3.2 Ombudsfunksjonens dilemma

Ved flere tilfeller gjorde informantene det klart at de ser det som viktig at rollen som stortingsrepresentant og folkevalgt innebærer en såkalt ”ombudsfunksjon”. Altså skal

representantene fungere som ombud for sine velgere der de har mulighet for å motta tips til saker som bør settes på den politiske dagsorden. En større åpenhet og involvering av borgere i politiske prosesser via sosiale medier kan forsterke noen særskilte dilemmaer rundt denne funksjonen. På den ene siden må representantene vie stor oppmerksomhet og ivareta interessene til de brede massene, mens de på den andre siden blir nødt til å forholde seg til enkeltindivider som henvender seg direkte via denne plattformen som Mitt Arbeiderparti representerer. Som Hanssen og Vabo påpeker kan dette dilemmaet skape en skjevhet:

”Fokus på den enkelte kan åpenbart komme til å gå på bekostning av hensynet til helheten – individuelle hensyn kan bli prioritert fremfor kollektive.”

(Hanssen og Vabo 2008: 21)

Dette kan i ytterste konsekvens vanskeliggjøre representasjonsrollen. Som den kvalitative analysen i kapittel 6 illustrerte, var en av de mest fremtredende kategoriene med kommentarer de ”personlige og følelsesladede”. Kategorien er preget av frustrerte deltakere som er ute etter noen som kan stå til ansvar for den situasjonen de har havnet i. Utfordringen i så måte blir å forholde seg til disse individene i åpne og synlige sosiale medier samtidig som man holder fokus på helheten. I møtet med personlige erfaringer blir det politiske og byråkratiske administrasjonsapparatet fort fremstilt som kaldt, institusjonelt og uten empati for vanskeligstilte mennesker. Dette er helt klart et av de store dilemmaene som kan forsterkes ved åpne politiske prosesser fasilitert av verktøy som sosiale medier.

7.3.3 Kontrast i kommunikasjonsformer

Som det fremgår i avsnitt 4.3.2 ble det sett på som en stor utfordring å tabloidisere politiske budskap for å nå igjennom på nettet, samtidig som man skal ivareta rollen som representant for et ansvarlig regjeringsparti. Gjennom forenkling av komplekse politiske saker for å nå bredest mulig kan det dermed oppstå en banalisering av politikken. Dette reflekterer et større motsetningsforhold mellom politiske prosesser og sosiale medier. Der innholdet på mange populære sosiale medietjenester gjerne har en personlig, uformell og fleksibel form er politiske prosesser saklige, formelle og strukturerte. I tillegg er sosiale medier basert på en desentralisert nettverksstruktur mens politiske prosesser er sentraliserte med en klar hierarkisk struktur. I så måte kan

man antyde at å utvikle en egen plattform for politisk diskusjon og meningsbrytning, som i tilfellet med Mitt Arbeiderparti, kan være et godt tiltak for å motvirke denne kontrasten og selv legge premissene for kompleksiteten i innholdet på plattformen.

7.3.4 Nye kanaler for innflytelse?

En bredere kontaktflate mot befolkningen og økt inntak av synspunkter og meninger åpner nye rom for politisk diskusjon og deliberasjon. Dermed åpnes også nye kanaler for politisk innflytelse. Som skissert i underkapittel 2.2 har nettet vært omgitt av store forventninger til hvordan det kan redistribuere politisk innflytelse fra eliten til borgerne. En av informantene uttrykte også tanker om hvordan sosiale medier kan ”være en viktig del av å utvikle og styrke demokratiet i Norge” (informant 1, intervju). Dette premisset om at nye medier utelukkende er frigjørende der de tradisjonelle mediene er undertrykkende, dekker over noen viktige aspekter ved påvirkning og innflytelse i politikken. I Mitt Arbeiderpartis tilfelle dreier den potensielle innflytelsen seg om hvordan deltakernes innspill behandles og implementeres i den politiske prosessen, i tillegg til hvem man oppnår dialog med gjennom plattformen. Representanter for informasjonsavdelingen står gjerne bak responsen på bloggen. Men informasjonsmedarbeidere utøver ikke politisk innflytelse med mindre de bringer synspunkter og innspill på bloggen videre til politikerne. I trådene responderer også enkelte stortingsrepresentanter, noe som kan antas å øke potensialet for påvirkning via interaksjon på Mitt Arbeiderparti. Flere av fraksjonsmedlemmene hevder også at de leser alle innspill som kommer i debatter der de er involvert. Som forklart i avsnitt 7.3.1 kan deltakelsen dermed ha indirekte innflytelse på enkelte prosesser. Som en av informantene forklarte i avsnitt 6.3.3 gir stor deltakelse utfordringer i forhold til responsivitet. En høy grad av tilbakemeldinger på bloggen til Jens Stoltenberg innebærer dermed en form for redaksjonell utvelgelse av hva man velger å svare på og hva man lar stå ubesvart. Hvilke kriterier ligger i så fall til grunn for disse prioriteringene? Blir responsen justert i henhold til Arbeiderpartiets egen agenda, eller er det mer tilfeldig? Dette er en diskusjon som kan være viktig å se nærmere på.

Videre er det også slik at selv om nettet legger til rette for at alle med netttilkobling potensielt kan delta i politisk diskusjon, betyr ikke det at alle stiller på lik linje i samfunnsdebatten. I et deliberativt demokrati handler politikk om å ha klare

meninger, og en lavere teknologisk inngangsterskel endrer ikke det grunnleggende faktum at makt flyter til dem som besetter kvikk tankegang, språklig flyt, og som kan overtale andre gjennom deres kunnskap. Når teknologien legger til rette for fri meningsbrytning mener for eksempel Matthew Hindman at nettverksøffentligheten blir dominert av et aristokrati av intellektuelle som besitter gode egenskaper i ”high deliberative arts” (Hindman 2008: 280). Noen er opptatt av politikk og noen er dyktigere politikere enn andre. Nettopp derfor kan det være viktig å legge til rette for ulike nivåer av deltakelse i politiske prosesser med en stor grad av åpenhet slik jeg har forklart i avsnitt 7.2.1.

Viktigheten av å synliggjøre innflytelsespotensialet trekkes frem av flere informanter når de skal forklare hvordan man kan skape bred deltakelse gjennom sosiale medier:

”(...) gjennom vedtakene så skal folk utenfor kunne se at den diskusjonen man har vært med i har bidratt til noe i forbindelse med vedtaket, og i hvert fall i forhold til argumentasjonen. Det føler jeg kan være en måte å få den dialogen man inviterer til.”

(Informant 2, intervju)

Ved å synliggjøre potensialet for innflytelse og hvordan innspill blir brukt videre i prosessen kan man også vise frem ulike deltakers deliberative egenskaper. Videre blir det viktig å diskutere hvordan man skal balansere innspill fra politiske ”amatører” i forhold til innspill fra ”eksperter”. Vil innspill fra deltakere på Mitt Arbeiderparti veie like tungt som for eksempel det som kommer fra politiske journalister eller offentlige tjenestepersoner? Det opplagte svaret er negativt. Det er derfor viktig å klargjøre potensialet for innflytelse overfor deltakerne i åpne politiske prosesser for å styrke legitimiteten. Det er også viktig å være oppmerksom på problemstillinger og mekanismer rundt politisk deltakelse og innflytelse når man legger til rette for åpenhet i politiske prosesser gjennom sosiale medier, og ikke uten videre aksepterer påståtte demokratiserende effekter av slike verktøy.

7.3.5 Oppsummering

Åpenhet gjennom sosiale medier kan ha en mangfoldig påvirkning på politiske prosesser. Til tross for det som kan sies å være en marginal plass i offentligheten,

finnes det en potensiell mulighet for stor indirekte politisk påvirkning gjennom direkte interaksjon med stortingsrepresentanter. Samtidig forsterker åpenheten dilemmaer rundt politikernes ombudsfunksjon. De må forholde seg til enkeltpersoner i åpne sosiale medier samtidig som hensynet til helheten må ivaretas, noe som kan skape forvirring rundt representasjonsrollen. Det iboende motsetningsforholdet mellom den kvikke kommunikasjonen i sosiale medier og tregheten i politiske prosesser, kan videre føre til en politisk banalisering som vanskeliggjør rollen som representant for et ansvarlig regjeringsparti. En sentral utfordring knyttet til Mitt Arbeiderparti som en kanal for politisk innflytelse, handler om hvordan innspill fra ”vanlige borgere” behandles og vektes i forhold til de tradisjonelle deltakerne i deliberative prosesser. Her kommer viktigheten av å synliggjøre innflytelsespotensialet frem.

7.4 Hvem deltar i de åpne politiske prosessene?

Dette underkapittelet vil ikke kunne gi noe klart svar på problemstillingen, men det vil, med bakgrunn i analysene, bidra med en diskusjon rundt spørsmålet om hvem som deltar i åpne politiske diskusjoner i sosiale medier.

7.4.1 Gap mellom ønskede og faktiske deltakere

Som påpekt i analysen i kapittel 4 hadde informantene litt ulike oppfatninger av deltakerne på Mitt Arbeiderparti. Særlig en av dem hadde en klar oppfatning av at deltakerne var folk som var politisk bevisste og aktive fra før. Det ble gitt uttrykk for et gap mellom disse deltakerne og de som representanten ønsket å treffe, nemlig de som utgjør den store gruppen borgere som ikke har ”tatt side” i politikken:

”(…) vi er på jakt etter hjemmesittere, vi er på jakt etter ungdommer som ikke er begynt å bli politisk bevisste ennå, vi er på jakt etter å få tilbake de som eventuelt har satt seg på gjerdet ei stund. Det er ikke sikkert at de prioriterer å gå inn på Arbeiderpartiets sider, så lenge det oppfattes som Arbeiderpartiet i hvert fall.”

(Informant 7, intervju)

Paradoksalt nok kan den institusjonelle og politiske konteksten rundt Mitt Arbeiderparti dermed legge begrensninger for deltakelsen til borgere som ikke er

politisk aktive fra før. Videre er det grunn til å antyde at det eksisterer et gap mellom de forventede og de reelle aldersgruppene. Informantene uttrykte forventninger om å kunne engasjere særlig den yngre delen av befolkningen gjennom Mitt Arbeiderparti. Erfaringene deres tilsier imidlertid at det er en betydelig mye eldre gruppe som deltar.

7.4.2 Deltakelsesdilemmaet

Et viktig dilemma som ofte gjør seg gjeldende når det er snakk om politisk deltakelse på nett, er det som kalles deltakelsesdilemmaet. På samme måte som sosiale medier senker barrierene for borgere, senkes terskelen også for profesjonelle politiske aktører (Chadwick 2009: 34). Nettbasert deltakelse kan skape en ”god sirkel” der politisk aktive bruker nettet til å skaffe seg informasjon og knytte relasjoner som gjør dem bedre rustet til ytterligere politisk deltakelse. De passive forblir utenfor sirkelen slik at kløften mellom aktive og passive øker. Deltakelsesdilemmaet innebærer altså store positive konsekvenser parallelt med store negative konsekvenser. De nye mediene kompenserer i så måte ikke for manglende politisk kultur og engasjement. Som Howard Rheingold antyder:

”Knowing how to take a tool into one’s hands is no guarantee that anyone will do anything productive, but without such knowledge, productive use is less likely – and hegemonic control becomes more likely by those who do know exactly how to exercise the power of the new media.”

(Rheingold 2008: 103-104)

Fernback og Thompson (1995) har argumentert for at teknologien fort kan komme til å spille en katarsisk rolle som gjør at befolkningen vil bli gitt muligheten til å ”(...) feel involved rather than to advance actual participation” (ibid). Det er noe av essensen ved de digitale skillene i lys av sosiale mediers fremvekst. Det handler ikke lenger om hvem som er tilkoblet Internett eller ikke, men hvem som velger å delta og hvem som lar være.

7.4.3 Nye stemmer?

Som det fremgår av analysene er det en overvekt av innspillstråder, og en lavere grad av interaksjonstråder. Videre er den patostunge kategorien med personlige og følelsesladede kommentarer en fremtredende kategori. Det er grunn til å antyde at

dette er deltakere som sjelden deltar og som er ”utrente” i politisk diskusjon. Det er derfor rimelig å anta at Mitt Arbeiderparti kan involvere nye grupper i politiske diskusjoner. Dette er viktig, og korresponderer med tankegodset om at nettet utvider offentligheten og lar nye grupper komme til orde.

7.5 Hvordan gjøre åpenhet produktiv?

Hovedproblemstillingen diskuteres med utgangspunkt i analysene, og i lys av den foregående diskusjonen i dette kapittelet. Denne diskusjonen vil ikke presentere noe fasitsvar, men skissere en del viktige momenter og presentere vurderinger rundt hvordan åpenhet i sosiale medier kan gjøres produktivt.

7.5.1 Gode rammevilkår for deliberasjon og dialog

Som beskrevet tidligere i kapittelet kan åpenhet gjennom sosiale medier skape en redusert avstand mellom politikere og borgere. Det medfører en utvidet kontaktflate for politikerne, men kan også gi utslag i utstrakt eksponering for støy i form av irrelevant og udestillert informasjon, frustrasjon og kritikk. Det er altså en reell fare for at produktiviteten kan drukne i støy. For å motvirke dette, og sikre en produktiv åpenhet, kan det være viktig å sørge for gode rammevilkår for mer effektiv deliberasjon. Det innebærer god oversikt over argumentasjon som har blitt fremsatt og at det gjøres grep for å sikre fremgang i diskusjonene. Et tenkt tiltak kan være hyppige oppsummeringer av hva som har blitt diskutert slik man kontinuerlig danner nye utgangspunkt for den videre diskusjonen.

Mulighetene for en kontinuerlig dialog med borgere kan være nyttig. For at en kontinuerlig dialog skal bidra til produktiv åpenhet, er det viktig ta det foregår en reell dialog mellom politikerne og borgerne. Analysene viser stor grad av enkeltstående innspill, noe som reflekterer manglende interaksjon. Mulige tiltak kan være å etablere en struktur som i større grad legger opp til deliberasjon. Det innebærer at det oppfordres fra trådstarter om å bidra i diskusjon, men også muligheter for å kommentere direkte på andres bidrag. Uten en grunnleggende struktur for deliberasjon, føyer nye bidrag seg inn i rekken av innspill hvilket medfører uoversiktighet, gjentakelser og lite reell fremdrift i den politiske diskusjonen.

7.5.2 Sikre rasjonell debattkultur

Analysen viser at en stor andel av tilbakemeldingene kan klassifiseres som saklige og konstruktive, noe som antyder at det eksisterer gode muligheter for at en kontinuerlig dialog kan være verdifull. Et viktig moment i så måte, blir å etablere og opprettholde en saklig og rasjonell debattkultur som et av rammevilkårene for økt grad av deliberasjon. Deltakerkulturen har ført med seg en modning av brukerne i forhold til teknologien, men har det gjort brukerne modne i forhold til diskusjon på nett? Det er grunn til å tro at en utvidet kontaktflate mellom borgere og politikere vil kunne bidra til en gjensidig opplæringsprosess. Flere borgere "læres opp" til politisk deltakelse, mens politikerne utvikler og tilpasser den politiske kommunikasjonen i nye digitale kanaler. For å forskynde denne prosessen og sikre produktiv åpenhet, kan det være nyttig med hyppig og åpen respons fra politisk side. På den måten kan deltakerne tilvennes dialog med politikerne. Det innebærer imidlertid at terskelen for deltakelse også senkes for politikerne.

7.5.3 Motivere til aktiv deltakelse

Interaksjonen mellom partiet og deltakerne har en konsulterende form. En slik form kan være nyttig og produktiv, da den utvider inntaket av meninger og ideer rundt et saksområde som er definert av partiet på forhånd. Dette har en iboende verdi i seg selv. Konsultasjon innebærer imidlertid en begrenset dialog og få incentiver for deliberasjon. Det hersker samtidig klare forventninger blant deltakerne om økt respons fra politikerne. Dermed oppstår et spenningsforhold mellom bruken av plattformen for konsultasjon, og deltakernes forventninger til aktiv deltakelse fra politikernes side. En mer aktiv deltakelse fra partiet kan dermed sies å øke åpenhetens produktivitet av flere grunner. For det første vil det antakelig bygge opp under en mer saklig og fokusert debattkultur ved at deltakerne får den responsen de etterspør. For det andre vil det kunne bidra til å øke engasjementet blant de store passive gruppene av deltakere. Aktiv deltakelse fra sentrale politikere vil kunne gi økte incentiver for deltakelse fra borgere ved at innflytelsespotensialet og mulighetene for å nå ut med sine meninger vil oppfattes som større. Det er grunn til å anta at dette vil fungere som en betydelig motivasjonsfaktor. Et større engasjement kan igjen bidra til sterkere meningsmangfold i den politiske diskusjonen. I forlengelsen av deltakernes forventninger til respons, vil det være antakelig være nyttig å klargjøre overfor

deltakerne hvem de kan forvente svar fra. Deltakere som henvender seg til statsministeren får ikke nødvendigvis respons fra den de henvender seg til, hvilket kan resultere i frustrasjon. Videre er det rimelig å forvente at en mer utstrakt bruk av en åpen og imøtekommende type respons kan være med å bygge opp under en produktiv åpenhet.

Aktiv deltakelse innebærer en del utfordringer i forhold til tidsbruk og dedikasjon til diskusjonene. Hvis plattformen, fra politikernes side, sees på som en marginal høringsarena der deltakere kun diskuterer seg imellom, kan det være vanskelig å motivere til aktiv deltakelse. Det kan derfor være nyttig å bygge opp om en intern kultur for dialog og politisk diskusjon i sosiale medier ved å synliggjøre gode eksempler, vise til reelle konsekvenser av slik dialog og klargjøre partimedlemmers mandat i denne typen diskusjoner.

7.5.4 Bevisstgjøring rundt falsk representativitet

Som det fremgår av den deskriptive analysen er Mitt Arbeiderparti preget av stor skjevhet i deltakelsen, der noen brukere få står for mesteparten av bidragene. En konsekvens av en slik skjevhet er at deltakerne i liten grad er representative for befolkningen. Det er i seg selv ikke nødvendigvis et problem når det gjelder hvem som deltar i politiske prosesser. Det kan imidlertid være et problem hvis deltakerne *oppfattes* som representative for bredden av folket, og politikere bruker det som grunnlag for politiske beslutninger. Det vil derfor være nyttig å bidra til en bevisstgjøring rundt deltakelsesskjevhet og falsk representativitet overfor politikere, for å sikre en produktiv åpenhet.

En skjevhet i deltakelsen er forutsigbart når det gjelder tjenester som baserer seg på brukerskap innhold. Men er det nødvendigvis en svakhet når det gjelder skape en produktiv åpenhet? Flere eksempler viser at det skapes mye innhold av høy kvalitet, til tross for at det kun er en marginal andel av brukerne som bidrar mye. Wikipedia er et nærliggende eksempel, hvor kun 0,2% er aktive bidragsytere²⁸. I politiske diskusjoner må nok likevel sosioøkonomisk og ideologisk representasjon anses som viktigere, enn i rene kreativt og vitenskapelig baserte sosiale medier. Det at politisk diskusjon på Mitt Arbeiderparti anses som viktigere i tilknytning til overordnede prinsipielle diskusjoner kan indikere at deltakernes representativitet bør

²⁸ http://www.useit.com/alertbox/participation_inequality.html

anses som et viktig moment. Samtidig er det ikke realistisk å anta at deltakelse i nettbaserte politiske diskusjoner vil være fullstendig representative. Det er allikevel rimelig å anta at rommet for meningsdannelse utvides gjennom denne formen for politisk deltakelse, og at nye stemmer blir hørt. Det er viktig å være klar over for å sikre en produktiv åpenhet.

7.6 Oppgavens kvalitet

7.6.1 Oppgavens validitet og reliabilitet

I avsnitt 3.6.2 diskuterte jeg hvorvidt validitet og reliabilitet var relevante begreper i kvalitativ forskning. Jeg gjorde rede for hvordan Ezzy (2002) pekte på at den sterkt fortolkende og subjektive karakteren til kvalitative studier gjorde det problematisk å bruke begrepene direkte for å beskrive kvaliteten. Med bakgrunn i dette vil jeg gjøre en vurdering av oppgavens totale kvalitet samt dens begrensninger.

Oppgavens *reliabilitet* handler om hvorvidt en annen analysand ville kommet frem til det samme resultatet ved å gjennomføre de metodiske skritt som er skissert i kapittel 3. Replikasjon av kvalitative studier er vanskelig. Bruk av grounded theory som analysemetode vanskeliggjør en eventuell replikasjon ytterligere, da den har en utpreget induktiv form som er nært knyttet til forskerens subjektive fortolkning av dataene. Det er derfor god grunn til å hevde at en eventuell replikasjon av oppgaven ville kommet frem til andre tolkninger og resultater. I oppgavens metodekapittel har jeg derfor forsøkt å være så detaljert og gjennomsigtig som mulig, for å sikre en høyest mulig grad av reliabilitet i oppgaven.

Som beskrevet i avsnitt 3.6.2 handler *begrepsvaliditet* om undersøkelsens gyldighet, og hvorvidt de operasjonelle målene for fenomenet som skal studeres er korrekte slik at innsamlingen av data skje fra kilder som er relevante for å få tilstrekkelig svar på problemstillingene (Yin 1994: 34). Med oppgavens form som en eksplorerende casestudie, og med manglende teori og empiri på feltet, var det naturlig å bruke intervjuer og to ulike innholdsanalyser som metoder. Kombinasjonen av intervjuer for å få tilgang til informantenes synspunkter, deskriptiv analyse for å få overblikk over fenomenet og kvalitativ analyse for å kunne studere mønstre i innholdet mener jeg gir en god beskrivelse av casets mange aspekter. En slik metode-

og datatriangulering bidrar til å øke kvaliteten på casestudien som helhet, og understreker en av styrkene ved å bruke casestudie som strategi; nettopp mulighetene for å hente inn data fra flere ulike kilder (ibid: 91). *Ekstern validitet* dreier seg om hvorvidt funnene i oppgaven kan generaliseres. Som nevnt i avsnitt 3.6.1 vil jeg ikke gjøre noe forsøk på å generalisere funnene i oppgaven til et større univers. I stedet mener jeg at oppgaven har vært med på å bidra til å utvikle et begrepsapparat som kan være med å danne grunnlaget for utvikling av ny teori.

7.6.2 Oppgavens begrensninger

En masteroppgave innebærer også en del begrensninger. Som forklart i avsnitt 3.2.5 var den opprinnelige planen å gjøre innholdsanalyser av sonene som tilhørte informantenes fraksjoner. Det kan antydes at dette ville styrket forbindelsen mellom intervjuene og innholdsanalysene slik at man ville fått mer gjennomgående og sammenhengene data. I lys av situasjonen, med manglende aktivitet på de nyopprettede temasonene, vil jeg allikevel påstå at det var riktig å rette fokuset på Jens Stoltenbergs blogg for å kunne gi en rik beskrivelse av aktiviteten og deltakelsen på Mitt Arbeiderparti.

En fare ved alle tilfeldige utvalg er at de kan bli lite representative og gi atypiske kategorier. Den tematiske avgrensningen til sykefraværdebatten gjør at innholdet som analyseres blir preget av temaet. Det kan innvendes mot utvalget at dette er et tema som gir en større del av frustrasjon og følelser blant deltakernes tilbakemeldinger. Diskusjonen berører mennesker som er i en sårbar posisjon og blir preget av det. På den annen side dreier en stor del av politikken seg om hvordan man skal gjøre forbedre hverdagen for mennesker som faller utenfor samfunnet. I så måte ser jeg på denne tematiske avgrensningen som både nyttig og verdifull. Videre kan det innvendes mot casestudier som baserer seg på et enkelt case at det mangler komparative aspekter som kunne gi en mer robust empiri. Det er imidlertid vanskelig å sammenligne komplekse samtidige fenomener som sosiale medier, og jeg ser på Mitt Arbeiderparti som et unikt case i lys av problemstillingene oppgaven søker å svare. I så måte kan casestudien være et godt bidrag for å belyse et komplekst fenomen fra mangfoldige vinkler (Yin 1994: 39). Jeg tror at det å dykke ned i et case på denne måten gir verdifull informasjon til både Arbeiderpartiet og andre

organisasjoner som ønsker å åpne opp interne prosesser gjennom bruk av sosiale medier.

VIII

Avslutning

I dette avsluttende kapittelet vil jeg gjøre en oppsummering av oppgaven. Basert på oppgavens funn og diskusjoner vil jeg også komme med noen anbefalinger for det videre arbeidet med Mitt Arbeiderparti. Avslutningsvis vil jeg skissere noen sentrale fokusområder for videre forskning innenfor dette feltet.

8.1 Oppsummering

I denne casestudien har jeg undersøkt hvordan det å åpne opp politiske prosesser gjennom sosiale medier kan gjøres produktivt. Med Arbeiderpartiets eget nettsamfunn Mitt Arbeiderparti som case, har jeg gått nærmere inn på hvorfor man kan legge til rette for åpenhet, hva som kjennetegner de åpne prosessene og hvordan åpenheten påvirker de politiske prosessene. Videre har jeg diskutert hvem som kan antydes å delta i disse åpne prosessene. Hovedproblemstillingen min var *"Hvordan gjøre åpenhet produktiv?"* Dette spørsmålet har blitt tilnærmet gjennom bruk av semistrukturerte intervjuer, en deskriptiv analyse og en kvalitativ innholdsanalyse. Denne metodetrianguleringen var nødvendig for å fange opp ulike aspekter ved caset, og på den måten for å kunne gi en rik beskrivelse av fenomenet i tråd med Yins kriterier for et casestudie (Yin 1994). Et teoretisk bakteppe med fokus på fremveksten av sosiale medier, deliberative demokratimodeller, åpenhet og innovasjon ble presentert i kapittel 2. Funnene i analysene har jeg diskutert innenfor det teoretiske rammeverket i kapittel 7.

Gjennom intervjuene med sentrale representanter fra Arbeiderpartiet om deres deltakelse på Mitt Arbeiderpart har jeg dokumentert forventninger og erfaringer ved åpenhet i politiske prosesser gjennom bruk av sosiale medier. Videre har jeg fått frem deres syn på utfordringer knyttet til åpenheten. Dette var for å kunne gi et utfyllende svar på min første underproblemstilling: *"Hvorfor legge til rette for åpenhet i politiske prosesser?"*

Den deskriptive analysen presentert i kapittel 5 ga meg oversikten over deltakelse og aktivitet i analyseobjektet, og fungerte således som et godt grunnlag for utvelgelsen av analyseobjekter til den kvalitative innholdsanalysen presentert i kapittel 6. Ved hjelp av disse to analyseformene kunne jeg identifisere noen sentrale kjennetegn ved innholdet i sonen som ble undersøkt. Jeg skisserte to ulike former for kommentartråder, og fire ulike kategorier av kommentarer. Videre har jeg gitt en beskrivelse av deltakelsen fra Arbeiderpartiets side, og redegjort for ulike former for responsivitet. På den måten bidro analysene til å besvare min andre underproblemstilling: *"Hva kjennetegner de åpne prosessene?"*

Ved å se alle tre analysene under ett kunne jeg diskutere og svare på den tredje underproblemstillingen: *"Hvordan påvirker åpenheten de politiske prosessene?"* En triangulering mellom informantenes utsagn og analyser av kommentartrådene ga et godt grunnlag for å diskutere den tredje underproblemstillingen med bakgrunn i det teoretiske rammeverket presentert i kapittel 2. Det ble også pekt på noen sentrale utfordringer knyttet til åpenhet gjennom sosiale medier, deriblant dilemmaer rundt ombudsfunksjonen, motsetninger i forholdet mellom sosiale medier og politiske prosesser og utfordringer i forbindelse med deliberasjon som grunnlag for politisk innflytelse.

Den siste underproblemstillingen, *"Hvem deltar i de åpne politiske prosessene?"*, ble diskutert med bakgrunn i det samme analyse materialet. Det ble pekt på et gap mellom faktiske deltakere og de man hadde forventet og ønsket skulle delta, både i form av aldersgrupper og politisk bevissthet. Videre ble skissert utfordringer knyttet til digitale skiller i deltakelseskulturen, og argumentert for at deler av analyse materialet kunne tolkes dit hen at Mitt Arbeiderparti bidrar til å gjøre nye stemmer hørt i den politiske diskusjonen.

Avslutningsvis skisserte diskusjonen av hovedproblemstillingen *"Hvordan gjøre åpenhet produktiv?"* flere momenter som kan være med på å besvare den. Gode rammevilkår for deliberasjon og dialog, sikring av rasjonell diskusjonskultur, motivasjon til aktiv deltakelse og bevisstgjøring rundt falsk representativitet ble presentert som underpunkter i diskusjonen. Totalt sett mener jeg det er grunn til å hevde at oppgaven fungerer som et grundig og allsidig casestudie.

8.2 Anbefalinger for videre arbeid med Mitt Arbeiderparti

En av motivasjonsfaktorene bak denne oppgaven er å kunne bidra med verdifull innsikt i caset, og på den måten gjøre noen tanker rundt dets forbedringspotensial. Med bakgrunn i oppgavens funn og diskusjoner vil jeg derfor gjøre noen anbefalinger for det videre arbeidet med Mitt Arbeiderparti.

8.2.1 Håndtering av deltakernes forventninger om respons

Deltakernes forventninger til respons fra Jens Stoltenberg, eller fra sentrale politikere i det hele tatt, innebærer en utfordring for Arbeiderpartiet som gjør at det kan være gode grunner til å klargjøre overfor deltakerne hvem de kan forvente svar fra. Videre er det viktig med en høyere grad av respons fra Arbeiderpartiets side. Brukerne må gis en følelse av å bli hørt, og at det de sier faktisk kan være med på å påvirke prosesser. Som nevnt i avsnitt 7.2.3 er mye av responsen fra partiet det jeg kaller ”kald” eller institusjonell respons, som brukes for å korrigere og imøtegå deltakere med politiske synspunkter og henvisninger til eksternt kildemateriale. Det er en type respons som absolutt kan være nyttig ved flere tilfeller, men det kan samtidig skape et inntrykk av at partiet og politikerne allerede har gjort seg opp klare programmfestede meninger som fungerer som fasit, og ikke kan endres gjennom debatt. På den andre siden viser den ”varme” responsen en mer personlig side av politikken. Det er mye som tyder på at en slik åpen form for respons bidrar til å styrke kvaliteten på tilbakemeldingene som helhet, ved at den inngir en følelse av å bli tatt på alvor og at innflytelsesrike politikere uttrykker et reelt ønske om å høre hva deltakerne har å si. Det er en kommunikasjonsform som kan skape merverdi, men den krever også større dedikasjon og utfordringer når det gjelder tidsbruk.

8.2.2 Følge opp aktive brukere

I tråd med Eric von Hippels tanker om demokratisering av innovasjonsprosesser, er det viktig å ta hånd om sine ”lead-users”. Analysene viser at det er en stor skjevhet i deltakelsen på Mitt Arbeiderparti. Noen få deltakere er veldig aktive og kan i så måte pekes på å være ”lead-users” på plattformen. Ved å identifisere de mest aktive brukerne og fokusere spesielt på å gå i dialog med denne gruppen, kan man antakeligvis bygge et mer konstruktivt diskusjonsmiljø. Det handler ikke om å ”blidgjøre” enkelte brukere, men om å vise overfor mennesker som investerer mye tid

på Arbeiderpartiets arena at man tar dem på alvor og hører på hva de har å si. Ved at de mest aktive deltakerne blir imøtegått på en konstruktiv måte av sentrale politikere, er det grunn til å tro at brukerne vil føle at de innehar en spesiell rolle på arenaen, og dermed agerer med ønske om å opprettholde saklighet og kvalitet i trådene. Et system som gir brukere poeng etter aktivitet eller kvalitet på innspill kan i så måte tenkes å være nyttig.

8.2.3 Tilrettelegge for "lavterskel-deltakelse"

I kapittel 5 ble deltakerne fordelt i grupper etter aktivitetsnivå. I følge prinsippene om deltakelsesskjevhet er det god grunn til å tro at det eksisterer en enda større gruppe med brukere som ikke deltar overhodet. Å skrive en kommentar i en politisk diskusjon på Mitt Arbeiderparti er en form for deltakelse som i utgangspunktet krever et relativt høyt nivå av engasjement og innsikt. Som diskutert i avsnitt 7.2.1 kan det derfor være nyttig å legge til rette for enda lavere former for deltakelse for på den måten å engasjere bredere. Et eksempel på lavterskel-deltakelse kan være enkle voteringsfunksjoner der man rangerer for eksempel beste innspill etter poeng. I dag kan innleggene gis en stemme ved å klikke på "Bra!", men det innebærer ikke en rangering og dermed få incentiver for en slik deltakelse. Slike bidrag vil også forenkle eventuelle analyser for Arbeiderpartiet, og gjøre det enklere å bruke videre i prosessene.

8.2.4 Klarhet rundt formål og bruk av innspill

Informantene uttrykker forståelse for viktigheten av å klargjøre overfor deltakerne hva innspillene deres skal brukes til. Det må allikevel sies at det ikke kommer særlig klart frem hva som er formålet med diskusjonene på Mitt Arbeiderparti. Det spesifiseres heller ikke hvordan brukernes innspill skal brukes videre i det politiske arbeidet, annet enn noen litt vage forsikringer om at "vi leser alle innlegg som kommer inn, og vi vil ta innspillene deres med oss videre". Det er rimelig god grunn til å hevde at en ytterligere klargjøring av formål og bruk av deltakernes innspill vil kunne skape et mer konstruktivt engasjement.

8.3 Videre forskning

Som jeg gjorde rede for i introduksjonen er det grunn til å anta at sosiale medier og økt åpenhet i politiske prosesser er noe som kommer til å være gjenstand for økt fokus i tiden fremover. Særlig er det grunn til å hevde at politiske organisasjoner og institusjoner kommer til å ta i bruk sosiale medier i større grad for å skape en bredere kontaktflate, drive dialog og skape engasjement. Dette vil mest sannsynlig også komme til å bli gjenstand for nye studier og forskningsprosjekter. Jeg vil derfor skissere noen områder jeg mener vil være interessante å utforske nærmere.

For det første vil det være nyttig å gjøre studier som har likhetstrekk med denne oppgaven, og som kan bidra til å mangfoldiggjøre empirien på dette forskningsfeltet. Flere eksplorerende casestudier innenfor samme område kan på sikt danne et godt grunnlag for utvikling av ny teori.

I lys av dilemmaene og utfordringene rundt digitale skiller og deltakelse som er gjort rede for i denne oppgaven vil det være interessant å se nærmere på hvem som deltar i åpne politiske prosesser. Særlig verdifullt vil det være å kunne undersøke grundigere rundt deltakernes sosioøkonomiske bakgrunn, for på den måten å kunne si noe om ressursene til de som deltar. Slike studier kan være med på å nyansere diskusjonen rundt hvorvidt politisk deltakelse på nett bidrar til en reell demokratisering eller om det forsterker en eksisterende maktkonsentrasjon.

Videre vil det, i en naturlig forlengelse av denne oppgaven, kunne være nyttig med grundige studier av hvordan politikken kan påvirkes av åpenhet i sosiale medier. Denne oppgaven har kun skrapet i overflaten av denne problemstillingen. Særlig interessant vil det være å undersøke innflytelsen som politiske nettdebatter har på politikerne, og ut ifra det kunne si noe om den indirekte innflytelsen som politisk deltakelse på nett kan utøve.

Et viktig aspekt ved å undersøke politisk deltakelse på nett er å se hvorvidt det får konsekvenser for politisk deltakelse utenfor nettet. Fører deltakelse i politiske fora av typen Mitt Arbeiderparti til at deltakerne blir mer politisk aktive i organisasjoner eller annet politisk arbeid? Det er også viktig i forlengelsen av diskusjonen om digitale skiller. Dette er noen områder jeg mener det trengs ytterligere forskning på, og jeg er overbevist om at det vil være et viktig forskningsområde i tiden fremover.

Litteratur

- Benkler, Y. (2006). *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. Yale University Press.
- Brandtzæg, P. B. & Lüders, M. (2008). *eBorger 2.0 – Den alminnelige borger som leverandør av offentlig informasjon?* SINTEF-rapport: Tilgjengelig på Internett: http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/IKT-politikk/e_borger_20.pdf
- Brandtzæg, P. B. & Lüders, M. (2009). *Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten*. SINTEF-rapport: Tilgjengelig på Internett: <http://www.sintef.no/upload/Konsern/Media/Person%20og%20forbrukervern.pdf>
- Brecht, B. (1983). "Radio as a Means of Communication", i Mattelart, A. og Siegelau, S. (red.) *Communication and Class Struggle*, vol. 2, Liberation/Socialism, s. 169-71. New York: International General.
- Bruns, A. (2008a). *Blogs, Wikipedia, Second Life, and Beyond. From Production to Produsage*. New York: Peter Lang.
- Bruns, A. (2008b). "Life Beyond the Public Sphere: Towards A Networked Model for Political Deliberation". *Information Polity* 13(1-2), s. 65-79.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory : a practical guide through qualitative analysis*. London: Sage.
- Chadwick, A. (2009). "Web 2.0: New Challenges for the Study of E-Democracy in an Era of Informational Exuberance, i *I/S Journal of Law and Policy for the Information Society*, 5(1), s. 9-41. Columbus: Ohio State University.
- Chesbrough, H. (2003). *Open Innovation. The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Boston: Harvard Business School Press.
- Coleman, S. & Blumler J.G. (2009). *The Internet and democratic citizenship : theory, practice and policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahlberg, L. (2001). "The Internet and Democratic Discourse: Exploring the prospects of online deliberative forums extending the public sphere", i *Information, Communication & Society*, vol. 4, nr. 4, s. 615-633.

- Dodgson, M. et al. (2006). "The Role of Technology in the Shift Towards Open Innovation: The Case of Procter & Gamble", i *R&D Management*, vol. 36, nr. 3, s. 333-346. Tilgjengelig på: <http://ssrn.com/abstract=904429>
- Enzensberger, H.M. (1970). "Constituents of a theory of the media", i McQuail, D. (red.), *Sociology of Mass Communications*, s. 99-116. Harmondsworth: Penguin.
- Eriksen, E.O. & Weigård, J. (2003). *Understanding Habermas: communicative action and deliberative democracy*. London: Continuum.
- Ezzy, D. (2002). *Qualitative Analysis: Practice and Innovation*. London: Routledge.
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Gillmor, D. (2006). *We the Media: Grassroots Journalism by the People, for the People*. Sebastopol: O'Reilly.
- Granovetter, M. S. (1973). "The Strength of Weak Ties". *The American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Gripsrud, J. (1999). *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Habermas, J. ([1989] 1991). "The Public Sphere", i Mukerji, C. & Schudson, M. (red.), *Rethinking popular culture: contemporary perspectives in cultural studies*. University of California Press.
- Habermas, J. (2005). *Borgerlig offentlighet*. Oslo: De norske bokklubbene.
- Hanssen, G. S., & Vabo, S. I. (2008). "Styringsdilemmaer i lokaldemokratiet - økte utfordringer med digitalisering?" i G. Enli & E. Skogerbo (red.), *Digitale dilemmaer: nye medieformer, nye utfordringer* (s. 18-38). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hargittai, E. & Walejko, G. (2008). "The Participation Divide: Content Creation and Sharing in the Digital Age", *Information, Communication & Society*, vol. 11, nr. 2, s. 239-256.
- Hindman, M. (2008). "What Is the Online Public Sphere Good For?" i Turow og Lokman (red.) *The Hyperlinked Society*. University of Michigan Press.
- Hindman, M. (2009). *The Myth of Digital Democracy*. Princeton University Press.
- Howe, J. (2008). *Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd Is Driving the Future of Business*. New York: Crown Business.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York University Press.

- Jenkins, H. & Thornburn, D. (2003). "Introduction: The Digital Revolution, the Informed Citizen, and the Culture of Democracy", i Jenkins H. & Thornburn, D. (red.), *Democracy and New Media*. Cambridge: MIT Press.
- Keen, A. (2007). *The Cult of the Amateur: How Today's Internet is Killing our Culture*. New York: Doubleday/Currency.
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal.
- Lakhani, K. R. & Panetta, J. A. (2007). "The Principles of Distributed Innovation", i *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, vol. 2, nr. 3. The Berkman Center for Internet and Society Research Paper No. 2007-7. Tilgjengelig på: <http://ssrn.com/abstract=1021034> (lest 13.01.2010)
- Leadbeater, C. (2008). *We-Think. Mass innovation, not mass production*. London: Profile Books.
- Leadbeater, C. (2009). "The Art of With". Original Essay. Manchester: Cornerhouse. Tilgjengelig på: <http://www.cornerhouse.org/media/Learn/The%20Art%20of%20With.pdf> (lest 02.02.2010)
- Liestøl, G., & Rasmussen, T. (2003). *Digitale medier. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lourenco, R.P. (2008). "A bliki model to support political discourse formation", i Proceedings of the 4th international Symposium on Wikis (Porto, Portugal, September 08 - 10, 2008). WikiSym '08. ACM, New York, NY, 1-6. Tilgjengelig på: <http://doi.acm.org/10.1145/1822258.1822288> (lest 04.01.2010)
- Lüders, M. (2007). *Being in Mediated Spaces: An Enquiry Into Personal Media Practices*. Oslo: Unipub.
- Morris, D. & Shapiro, I. (1993). *John Dewey. Political Writings*. Indianapolis: Hackett Publishing.
- Mosco, V. (2004). *The Digital Sublime: Myth, Power and Cyberspace*. Cambridge: MIT Press.
- Norris, P. (2001). *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide*. New York: Cambridge University Press.
- OECD (2001). *Engaging Citizens in Policy-Making*. Rapport. Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/dataoecd/24/34/2384040.pdf> (lest 03.12.2009)
- OECD (2009). *Focus on Citizens: Public Engagement for Better Policy and Services*. Rapport. Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/dataoecd/13/8/43685911.pdf>

(lest 03.12.2009)

- O'Reilly, T. (2005). "What Is Web 2.0? Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software". Tilgjengelig fra:
<http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html> (lest 10.10.2009)
- Rasmussen, T. (2007). "Nettverksintegrasjon og personlige medier", i Lüders, M. & Rasmussen, T. (red.), *Personlige medier: Livet mellom skjermene*, s. 247-269. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rasmussen, T. (2008). *Nettverksformelen. Hvordan det sosiale livet henger sammen*. Oslo: Unipub.
- Rasmussen, T. (2008). "Nye medier og politisk demokrati", i Eide, M. (red.), *Medievitenskap (bind 1): Medier – institusjoner og historie*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rheingold, H. (1993). *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
- Rheingold, H. (2008). "Using Participatory Media and Public Voice to Encourage Civic Engagement", i Bennet, L. (red.), *Civic Life Online*. Cambridge: MIT Press.
- Schudson, M. (2003). "Click Here for Democracy: A History and Critique of an Information-Based Model of Citizenship", i Jenkins H. & Thornburn, D. (red.), *Democracy and New Media*. Cambridge: MIT Press.
- Shirky, C. (2003). "Power Laws, Weblogs and Inequality" i Ratcliffe og Lebkowsky (red.) *Extreme Democracy*.
- Shirky, C. (2008). *Here Comes Everybody. The Power of Organizing Without Organizations*. Penguin Press.
- Skogerbø, E. (1999). "Normativ teori, medier og demokrati", i Eide, M. (red.), *Medievitenskap (bind 1): Medier – institusjoner og historie*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skogerbø, E., & Winsvold, M. (2008). "Nettet som debattarena" i G. Enli & E. Skogerbø (red.), *Digitale dilemmaer: nye medieformer, nye utfordringer* (s. 39-60). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Smith, M. et al. (2008). "Open ICT4d". International Development Research Centre. Tilgjengelig på: http://www.idrc.ca/uploads/user-S/12271304441Open_ICT4D_Draft.pdf

- Strauss, A. & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research : grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, Calif.: Sage.
- Sunstein, C. (2002). *Republic.com*. Princeton University Press.
- Surowiecki, J. (2004). *The Wisdom Of Crowds*. New York: Anchor Books.
- Tapscott, D. & Williams, A. (2006). *Wikinomics. How Mass Collaboration Changes Everything*. New York: Penguin.
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Van Dijk, J. (2006): *The Network Society. Social Aspects of New Media*. Sage: London.
- Von Hippel, E. (2005). *Democratizing Innovation*. MIT Press.
- Williams, R. ([1974] 2003). *Television: technology and cultural form*. New York: Routledge.
- Yin, R. K. (1994): *Case Study Research - Design and methods*. Sage: Thousand Oaks.
- Ytreberg, E. (2006). *Medie- og kommunikasjonsteori*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Østbye, H. et al. (2002). *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Internett

- Nielsen, J. (09.10.2006). "Participation Inequality: Encouraging More Users To Contribute" [online]. Tilgjengelig fra:
http://www.useit.com/alertbox/participation_inequality.html (lest 03.02.2010)
- Weinberger, D. (19.07.2009). "Transparency is the new objectivity" [online].
 Tilgjengelig fra: <http://www.hyperorg.com/blogger/2009/07/19/transparency-is-the-new-objectivity/> (lest 09.11.2009)

Intervjuguide

1. intervjurunde

Introduksjon

Først; tusen takk for at du bruker av din tid og stiller deg til rådighet for intervju.

NETworked POWER et forskningsprosjekt der det undersøkes hvordan sosiale medier kan brukes til nyskaping og innovasjon. I dette prosjektet deltar Arbeiderpartiet sammen med forskningspartneren SINTEF. Mitt Arbeiderparti er et tidlig resultat av dette prosjektet. I den forbindelse skriver jeg en masteroppgave der jeg undersøker hvordan Arbeiderpartiet bruker Origo-plattformen til åpning av politiske prosesser. Dette intervjuet er en del av datainnsamlingen til oppgaven, med det formålet å hente inn representantenes egne synspunkter og erfaringer rundt disse temaene.

Det gjennomføres ca. 10 intervjuer med stortingsrepresentanter som er – eller kommer til å være – involvert i sin komités sone på Mitt Arbeiderparti.

Intervjudataene vil transkriberes, og du vil selvfølgelig få mulighet for sitatsjekk. Dataene vil presenteres i oppgaven knyttet til ditt navn og din rolle i partiet, med mindre du ønsker det annerledes.

For å lette analysearbeidet, vil jeg be deg om å få ta opp intervjuet på diktafon.

Noen spørsmål før vi begynner?

1. Bakgrunnsinformasjon (gjøres så kort som mulig)

1.1 Hva er din rolle i Arbeiderpartiet?

1.2 Hva er ditt forhold til sosiale medier?

2. Bruk av sosiale medier i komitéarbeid og annet politisk arbeid

2.1 Hvilke tidligere – om noen – erfaringer har du gjort deg i forhold til Mitt Arbeiderparti?

(Kan du utdype?)

2.2 Hvilke forventninger har du til hvordan ”deres sone” vil brukes i Arbeiderpartiets arbeid?

- Hvordan forventer du at det vil brukes i komitéarbeid?

(På kort sikt? På lang sikt?)

2.3 Hva forventer du vil være mest nyttig ved bruk av [sonen] for Arbeiderpartiets arbeid? (Kan du utdype? Andre forventede nyttige ting?)
- ... mest nyttig for komitéarbeid?

3. Åpenhet i politiske prosesser

3.1 Bør Arbeiderpartiet bruke mulighetene i sosiale medier til å åpne opp de politiske prosessene? Hvorfor? Hvordan?

3.2 Hvordan kan bruk av Mitt Arbeiderparti medføre økt åpenhet?
(Kan du utdype? Følg opp! - Andre viktige aspekter?)

3.3 I hvor stor grad bør man åpne opp gjennom Mitt Arbeiderparti?
(Utdype? Hvorfor?)

3.4 I hvilke deler av den politiske prosessen tror du at åpenhet gjennom sosiale medier kan være mest relevant?
(Hvorfor det? Følg opp!)

3.5 Hva vil du si kjennetegner gode åpne prosesser?
(Kan du utdype? Forskjell mellom nettbaserte prosesser og andre?)

3.6 Hvordan medfører åpenhet en styrking av de politiske prosessene?

3.7 Kan jeg be deg tenke litt høyt rundt hvem du tror deltar i slike åpne prosesser?

4. Suksessfaktorer

4.1 Hvordan skal man få folk utenfor komiteene til å delta på en slik arena?
(Hva med komitémedlemmene, hvordan skal man få dem til å delta?)

4.2 Hva kjennetegner konstruktiv deltakelse fra folk utenfor komiteen?

4.3 Hvordan bør deltakernes innspill i [sonen] brukes i komitéarbeidet?

4.4 Hva vil du si burde være avgjørende for at [sonen] kan sies å ha vært en suksess i forhold til Arbeiderpartiets arbeid? komitéarbeidet?

Avslutning

Da har ikke jeg flere spørsmål til deg. Har du noen spørsmål til meg før vi avslutter?

Takk for at du tok deg tid til å delta. Det vil være nyttig i det videre arbeidet med Arbeiderpartiets bruk av sosiale medier generelt og Mitt Arbeiderparti spesielt.

Intervjuguide

2. intervjurunde

Introduksjon

Først; tusen takk for at du bruker av din tid og stiller deg til rådighet for intervju.

NETworked POWER et forskningsprosjekt der det undersøkes hvordan sosiale medier kan brukes til nyskaping og innovasjon. I dette prosjektet deltar Arbeiderpartiet sammen med forskningspartneren SINTEF. Mitt Arbeiderparti er et tidlig resultat av dette prosjektet. I den forbindelse skriver jeg en masteroppgave der jeg undersøker hvordan Arbeiderpartiet bruker Origo-plattformen til åpning av politiske prosesser. Dette intervjuet er en del av datainnsamlingen til oppgaven, med det formålet å hente inn representantenes egne synspunkter og erfaringer rundt disse temaene.

Det gjennomføres 7 intervjuer med stortingsrepresentanter som er – eller kommer til å være – involvert i sin komités sone på Mitt Arbeiderparti.

Intervjudataene vil transkriberes, og du vil selvfølgelig få mulighet for sitatsjekk. Dataene vil presenteres i oppgaven knyttet til ditt navn og din rolle i partiet, med mindre du ønsker det annerledes.

For å lette analysearbeidet, vil jeg be deg om å få ta opp intervjuet på diktafon.

Noen spørsmål før vi begynner?

1. Bakgrunnsinformasjon (gjøres så kort som mulig)

1.1 Hva er din rolle i Arbeiderpartiet?

1.2 Hva er ditt forhold til sosiale medier?

2. Erfaringer og nytte ved bruk av Mitt Arbeiderparti

2.1 Hvilke erfaringer har du gjort deg ved bruk av [MA]:

- når det gjelder MA som plattform for meningsbrytning og diskusjon? (positive, negative?)
- når det gjelder den generelle kvaliteten på bidragene?
- i hvor stor grad mener du det føres en konstruktiv argumentasjon?

(hvorfor / hvorfor ikke?)

- andre erfaringer?

2.2 Hva vil du si kjennetegner de gode diskusjonene på Mitt Arbeiderparti?
(Kan du utdype? Noe som har spesiell betydning?)

2.3 Hva ser du på som det mest nyttige ved Mitt Arbeiderparti?
(Kan du utdype? Hva med Jens Stoltenbergs blogg?)

2.4 Hvordan ser du for deg at Mitt Arbeiderparti kan brukes konkret i det politiske arbeidet fremover?

3. Åpenhet

3.1 Bør Arbeiderpartiet bruke mulighetene i sosiale medier til å åpne opp de politiske prosessene? Hvorfor? Hvordan?

3.2 Hvordan kan bruk av Mitt Arbeiderparti medføre økt åpenhet?
(Kan du utdype? Følg opp! - Andre viktige aspekter? Konsekvenser?)

3.3 I hvor stor grad bør man åpne opp gjennom Mitt Arbeiderparti?
(Utdype? Hvorfor?)

3.4 I hvilke deler av den politiske prosessen tror du at åpenhet gjennom sosiale medier kan være mest relevant?
(Hvorfor det? Følg opp!)

3.6 På hvilke måter medfører åpenhet en styrking av de politiske prosessene?

4. Deltakelse og diskusjon

Hvilke erfaringer har du gjort deg rundt hvem som deltar på Mitt Arbeiderparti?
(Gjengangere på tvers av debatter?)

Hvordan bør deltakernes innspill på Mitt Arbeiderparti brukes i det politiske arbeidet?

Hvordan skal man få folk utenfor komiteene til å delta på en slik arena?
(Hva med komitémedlemmene, hvordan skal man få dem til å delta?)

Hva kjennetegner konstruktiv deltakelse fra folk utenfor komiteen?

5. Suksessfaktorer

5.1 Hva vil du si burde være avgjørende for at [Mitt Arbeiderparti] kan sies å ha vært en suksess i forhold til
– Arbeiderpartiets arbeid?

- komitéarbeidet?
- Jens Stoltenbergs blogg?

Avslutning

Da har ikke jeg flere spørsmål til deg. Har du noen spørsmål til meg før vi avslutter?

Takk for at du tok deg tid til å delta. Det vil være nyttig i det videre arbeidet med Arbeiderpartiets bruk av sosiale medier generelt og Mitt Arbeiderparti spesielt.

Vedlegg 3 - Kommentareksempler

Eksempler på kommentarer fra analyse i avsnitt 3.5.2.2

Hei Jens Stoltenberg. En kan gjøre mye for å få ned sykefraværet, blant annet bør en få ned sykehuskøene. Mange er langtidssykemeldt i påvendte av f.eks en operasjon eller behandling og kommer en raskt inn til operasjon / behandling er en raskt tilbake til jobb. Dette innebærer også at helsevesnet bør få oppgradert en del av sitt utstyr. I helsevesnet er det også de siste årene vært hyppige nedskjæringer på de som pleier / behandler pasientene, dvs hjelpepleiere, sykepleiere, fysioteraputer, og leger. Dette har ført til økt arbeidsbelastning for de som er igjen. Vi skal gjøre samme jobben som tidligere, men med mye færre hoder. Og dette fører til økt sykdom og skade. Under dette vil jeg også påpeke at det er viktig å ha gode hjelpemidler innenfor dette yrket... Men ofte er det ikke penger til dette.... Kortsiktig tenking. Selv har jeg vært sykepleier i ti år, og er nå med på den tredje eller fjerde omorganiseringen... Dette skaper utrygghet, uro og mistriksel hos mange... Nav er her et godt eksempel. Men jeg mener ikke med dette at en ikke skal gå gjennom omorganiseringer.... Det tror jeg kan være bra mange ganger... Men det behøver kanskje ikke være så hyppig. Når blir langtidssykemeldt så bør være en individuell plan for den enkelte laget av arbeidstaker, arbeidsgiver og Nav, der en tar sikte på raskest mulig tilbake til jobb. Hvis dette ikke går bør en raskest mulig få mulig het til å få rehabilitering til et nytt yrke..Tror mange som går på rehabiliteringspenger etterhvert blir uføretrygdet. Syns kanskje at det mange ganger er for lett å bli uføretrygdet... Dette må være siste utvei. Er også viktig at de som er uføretrygdet og ønsker å prøve seg tilbake i arbeidslivet ikke taper økonomisk på dette, men vinner på det. Hilsen Siv

(Kommentar 90, innlegg 16)

Hei Jens. Jeg er enig i mye av det regjeringen ønsker å oppnå, men i all den tid vi har flere i arbeid enn mange andre land har vi også et høyt sykefravær. Skal man ikke akseptere at vi på det grunnlaget har flere sjuke? Sykdom har mange ansikter og årsaker som slitasje etter langt arbeidsliv, kroniske sjukdommer, alvorlige diagnoser og sykdommer med varierende og periodiske fravær. Så kan en spørre seg selv, hvem er best egnet til å tilpasse sykefraværet? Legene, den syke selv eller statsministeren? Jeg vil si at det må da være den som sitter inne med kompetansen overfor de lidelser og sykdommer den enkelte har og det er legene. Statistikk er bare tall og det er farlig å gjøre arbeidere til et nummer på en statistikk for der finnes mennesker som yter sitt beste med sykdom for sin lønn, men klarer ikke å være i jobb til enhver tid. Å legge byrden på dette ved å pålegge arbeidsgiverne mer utgifter virker tilsynelatende greit, mens det er mindre greit om det betyr at arbeidsgivere forlanger lege skjekk og legeerklæring på arbeidsøkeres helse når det er arbeidsøkende. Når man skal flytte på politiske brikker overfor sykefraværet, flytter også den andre parten på sine brikker og det kan gå utover de som er utenfor arbeidslivet og vil inn, men kan bli borte i perioder pga en eller annen lidelse på egen helse situasjon. Man får heller ikke uføretrygdede lettere til å forsøke seg i jobb når en vet at arbeidsgiverne ikke tar inn mennesker som ikke er 100% og kan yte tilpasset det arbeidsgiverne ønsker. Realiteten kan virke mange ganger imot sin hensikt og egentlig syntes jeg at en ikke bør røre ved sykelønnsordningen i en eller annen retning fordi det der finnes to parter med ulike aktører som flytter på brikken som i et sjakk spill.

(Kommentar 104, innlegg 16)